

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**FARKLI NİTELİKTEKİ LİSELERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
FİZİKSEL AKTİVİTELERDEKİ SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ İLE BEDEN
EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

Muhammed BADEMLİ
ORCID: 0000-0003-0098-0021

Danışman
Doç. Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL
ORCID: 0000-0003-4090-7929

Konya – 2023

ÖN SÖZ

Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında eğitim gören öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına etki eden sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumların bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya konulması amacıyla hazırlanan bu tez çalışması, Necmettin Erbakan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma dönemi boyunca çalışmanın her aşamasında bana rehberlik eden, kıymetli bilgilerini hiç esirgmeden paylaşarak araştırmaya yön veren ve tecrübesi ile bana her zaman yardımcı ve destek olan danışman hocam Doç. Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL'e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimi boyunca gerek ders esnasında gerekse ders dışında yardım ve desteklerini esirgemeyen eğitim aldığım tüm ders hocalarıma da şükranlarımı sunarım.

Muhammed BADEMLİ

Ocak 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1 Eğitim	8
2.1.1 Eğitimin Amacı ve Önemi.....	10
2.1.2 Eğitim Türleri	11
2.1.3 Türk Milli Eğitim Sistemi	14
2.2 Beden Eğitimi ve Spor	22
2.2.1 Beden Eğitimi ve Spor Kavramları	24
2.2.2 Beden Eğitim ve Sporun Amaçları ve Yararları	28
2.2.3 Beden Eğitimi ve Sporun Eğitim ile İlişkisi.....	32
2.2.4 Beden Eğitimi ve Sporun Türk Milli Eğitimindeki Yeri.....	33
2.3 Tutum Kavramı	38
2.3.1 Tutumun Tanımı ve Özellikleri.....	39
2.3.2 Tutumların İşlevleri.....	41
2.3.3 Tutumları Oluşturan Öğeler	42
2.3.4 Tutumların Oluşması.....	43
2.4 Fiziksel Aktivite	44
2.4.1 Fiziksel Aktivite ve Egzersiz.....	45
2.4.2 Fiziksel Aktivitenin Yararları.....	46
2.4.3. Fiziksel Aktivitelere Katılmaya Etki Eden Faktörler	47
2.5 Sosyal Destek	49
2.5.1 Sosyal Destek Kavramı ve Türleri	49

2.5.2 Ergenlikte Sosyal Destek.....	52
2.6. Araştırma Konusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	53
2.7. Araştırma Konusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	55
3. YÖNTEM.....	57
3.1. Araştırmanın Modeli	57
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	57
3.3. Veri Toplama Araç veya Teknikleri.....	57
3.3.1 Kişisel bilgi formu.....	57
3.3.2 Fiziksel aktivitelerde sosyal destek ölçeği(FASDÖ).....	57
3.3.3 Orta öğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği	58
3.4 Verilerin Toplanması.....	59
3.5. Verilerin Analizi.....	59
4. BULGULAR	60
4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri.....	60
4.1.1. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İçin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	61
4.1.2. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği İçin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	63
4.2. Betimleyici Verilerin Analizi	66
4.2.1. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler	67
4.3. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular	68
4.4. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	77
4.5. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin Etkilerin İncelenmesi	77
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	79
5.1. Tartışma.....	79
5.2. Sonuç	84
5.3. Öneriler.....	87
KAYNAKLAR.....	88
EKLER.....	101
Ek-1 Kişisel Bilgi Formu.....	101
Ek-2.....	102
Ek-3.....	103

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Farklı Nitelikteki Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Fiziksel Aktivitelerdeki Sosyal Destek Düzeyleri İle Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **88** sayfalık kısmına ilişkin, 18/01/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%13** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

18/01/2023

Muhammed BADEMLİ

Doç. Dr. Duygu HARMANDAR DEMİREL

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

18/01/2023

Muhammed BADEMLİ

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
FEK	: Fiziksel Etkinlik Kartları
UNIVERSIADE	: Üniversiteli Öğrencilerin Olimpiyatları
FISU	: Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
FASDÖ	: Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği
OÖBDTÖ	: Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği
AFA	: Açımlayıcı Faktör Analizi
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

FARLI NİTELİKTEKİ LİSELERDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL AKTİVİTELERDEKİ SOSYAL DESTEK DÜZEYLERİ İLE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Muhammed BADEMLİ

Araştırmanın amacı, Konya ilindeki farklı türde olan liselerde eğitim gören öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına etki eden sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya konulmasını sağlamaktır. Araştırmada betimsel çalışma modeli uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini, Konya ilinde bulunan farklı nitelikteki liselerde aktif olarak öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise, Meram Anadolu Lisesi, Konevi Anadolu Lisesi, Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi, Hocacihan Anadolu İmam Hatip Lisesi, Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Selçuklu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Konya Spor Lisesinde öğrenim gören toplamda 1658 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Farias Junior vd. (2014) tarafından geliştirilen ve Küçükbiş ile Eskiler (2019) tarafından Türkçe'ye ve Türk popülasyonuna uyarlamak amacıyla güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılan Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ile Güllü ve Güçlü(2009) tarafından geliştirilen Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği verilerin toplanması amacıyla kullanılmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS 25.0 paket programı yardımıyla yapılmıştır.

Betimsel verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri ile ilgili normallik varsayımı kutu-çizgi grafikleri, dal-yaprak grafikleri, Q-Q grafiği ve çarpıklık-basıklığa dair veriler ile değerlendirilmiştir. Geçerlilik çalışmasında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach's Alfa iç tutarlılık güvenilirlik analizi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişkilerde pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farklarda ise ANOVA ve Bağımsız Gruplar t-Testi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Varyansların homojen olmadığı durumlarda varyanslar homojen olmadığına kullanılan t- Testi istatistikleri ve Welch testi kullanılmıştır. Toplanan verilerin faktör analizine olan uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi ile incelenmiştir.

Sonuç olarak, Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ve fiziksel aktivelerde sosyal destek düzeyi yüksek olan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutum geliştirdiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Tutum, Sosyal Destek, Fiziksel Aktivite

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Physical Education and Sports
Physical Education and Sports Program
Master Thesis

EXAMINING THE SOCIAL SUPPORT LEVELS OF PHYSICAL ACTIVITIES AND ATTITUDES TOWARDS PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS LESSONS OF THE STUDENTS STUDYING AT DIFFERENT HIGH SCHOOLS

Muhammed BADEMLİ

The aim of the research is to reveal the social support levels of the students studying in different types of high schools in Konya province to participate in physical activities and the attitudes they have developed for the physical education lesson by using scientific methods. A descriptive study model was used in the research. The universe of the research consists of students who are actively studying in high schools of different qualities in Konya. The sample group consists of a total of 1658 students studying at Meram Anatolian High School, Konevi Anatolian High School, Mahmut Sami Ramazanoğlu Anatolian Imam Hatip High School, Hocacihan Anatolian Imam Hatip High School, Gazi Vocational and Technical Anatolian High School, Selçuklu Vocational and Technical Anatolian High School and Konya Sports High School.

In the study, the personal information form prepared by the researcher, Farias Junior et al. Data collection on the Social Support Scale for Physical Activities (2014) developed by Küçükibiş and Eskiler (2019) to adapt it to Turkish and the Turkish population, and the Physical Education Attitude Scale for Secondary Education Students developed by Güllü and Güçlü (2009) was used for the purpose. Data analysis was done with the help of IBM SPSS 25.0 package program.

Percentage, frequency, mean and standard deviation were used in the analysis of descriptive data. The normality assumption regarding the variables of the study was evaluated with box-line graphs, branch-leaf graphs, Q-Q graph and data on skewness and kurtosis. Exploratory Factor Analysis (EFA) was used in the validity study. Cronbach's Alpha internal consistency reliability analysis was used in the reliability study of the scale. Pearson correlation analysis and multiple linear regression analysis were used in the relationships between scale scores. ANOVA and Independent Groups t-Test were used for differences between groups. The assumption of homogeneity of variances was examined with the Levene test. In cases where the variances were not homogeneous, the t test statistics and Welch test were used when the variances were not homogeneous. The suitability of the collected data for factor analysis was examined by the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient and the Bartlett test.

As a result, it was determined that there was a statistically significant relationship between the Parental Social Support and Peer Social Support dimension scores of the Social Support in Physical Activities Scale and the Physical Education Lesson Attitude Scale scores, and that students with high social support in physical activities developed a positive attitude towards the physical education lesson.

Keywords: Physical Education, Attitude, Social Support, Physical Activity

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

İnsanlar, farklı amaçlar için bedenlerini eğitime düşüncesi, tarih öncesi çağlara kadar uzanır. Geçmiş dönemlerdeki en ilkel kavimler bile vücutlarını zinde tutabilmek adına kültürel yapılarıyla bütünleşmiş sportif aktiviteler ya da oyunlar geliştirmiştir. Tarihteki ilk uygulamalarıyla savaşa hazırlık niteliği taşıyan beden eğitimi ve spor, programlı bir ders görünümünde eğitim – öğretim faaliyetleri içerisine 1800’lü yıllarda girmiştir(Yalçın & Kazak, 2019). Türkiye’de ise ilk olarak Galatasaray Sultanisi ile askeri okullarda verilmiştir(Günay, 2013)

Günümüzde, küreselleşmenin de etkisiyle her alanda değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Teknolojik alanlardaki bu değişim, üretimde insan gücünün yerini mekanik araçların almasına, dolayısıyla da insanları dinamiklikten uzaklaştırıp daha durağan hale gelmelerine neden olmuştur. Özellikle interaktif platformlara erişim ve kullanımdaki kolaylık sayesinde, çocukların sosyal medya ve çevirim içi oyuna bağımlılığı endişe verici boyutlara ulaşmıştır. Durağanlığa dayanan bu yaşam biçimi insanların sağlık sorunlarında hızlı artışlara neden olmuş, dünya devletlerini de ortaya çıkan bu olumsuz duruma karşı çözüm bulma çabalarına yönlendirmiştir(Günbay, 2019).

Bu olumsuz durumla mücadelenin en etkin yolu ise etkili bir eğitim – öğretim sürecinin uygulanması ile mümkün olacaktır. Eğitimin başta toplumsal olmak üzere, ekonomik, siyasal, bireysel ve felsefi gibi birçok işlevsel süreçleri vardır. Çocukların geleceğe hazırlanması da, toplumun devamlılığını sağlama bakımından eğitimin en önemli sosyal işlevlerinden birisini oluşturmaktadır(Ekinci, Demirel, Demirel, & Işık, 2015).

Bu işlevlerin birleştiği genel amaç ise, nitelikli beceriler kazandırılarak üretken ve güçlü bir toplum oluşturmak, aynı zamanda da bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmelerine yardımcı olmak şeklinde açıklanabilir. Bu amaçlara ulaşmada, okullarda verilen beden eğitimi dersleri ve okuldan sonraki boş zamanda yapılan rekreasyonel amaçlı fiziksel aktivitelerin önemliliği bir kere daha karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizdeki okullarda ders olarak işlenen beden eğitimi dersinin öğretim programında ki beden eğitimi ve spor kavramı, “Yetişmekte olan nesillere hem fikren hem de bedenen faaliyet alanı” olarak kabul edilmiştir(MEB, 2018a). Beden Eğitimi dersinin eğitim

kurumlarındaki uygulanma şekli ile psiko – motor beceri öğretiminin öne çıktığı bir faaliyet alanı olarak görülse de, program kazanımları ve ders içi etkinlikler incelendiğinde, öğrencilerin sosyal alanlarındaki gelişim düzeylerini destekleyici nitelikte bir etkinlikler bütünü olduğu anlaşılacaktır(Kayısoğlu, Altınkök, Temel, & Yüksel, 2015). Eğitim ve öğretimin değişmez bir parçası ve tamamlayıcısı olarak günümüzdeki yerini alan beden eğitimi, kişilik eğitiminde de önemli bir rol üstlenmektedir(Güllü, Güçlü & Arslan, 2009).

Öğrenciler, diğer derslere geliştirdikleri gibi beden eğitimi dersi içinde olumsuz ya da olumlu tutumlar geliştirebilirler(Güçlü & Güllü, 2009). Tutumlar, öğrencilerin düşünce yapılarını, davranışlarını ve bir duruma karşı oluşan bakış açılarını önemli ölçüde etkiler. Tutumlar, 12-30 yaşlar arasında şekillenir ve kristalleşir. Tutumların gelişmesi açısından bu yaş aralığı kritik dönem olarak belirlenmiştir(Morgan, 2011). Bu dönemde kazanılan davranışların değişmesi de oldukça zordur. Ayrıca bu yaş aralığı lise öğrencilerinin ergenlik çağına da denk geldiği için, öğrencilerin beden eğitimi derslerine karşı tutumlarının şekillendiği aşama olarak da söylenebilir(Güçlü & Güllü, 2009). Beden eğitimi dersine karşı geliştirilecek olumlu bir bakış açısı, öğrenme-öğretme sürecini dinamikleştirip, ders kazanımlarının edinilmesini de maksimum düzeyde kolaylaştıracaktır. Olumsuzluk halinde ise, derse katılım azalacak olup, dersin akışını ve verimliliğini de düşürecektir. Böylece beden eğitimi ve spor dersi öğrenciler nezdinde önemsiz bir konumuna dönüşecektir.(Kaya, 2020).

İnsanları fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik motive eden bir takım önemli etkenler vardır. Bu etkenler, insan arasında farklılıklar gösterebilir. Ancak, sağlıklı olma ihtiyacı ve bireylerin en çok etkileşim içinde oldukları ebeveynleri ile akran gruplarının oluşturduğu sosyal destek düzeyleri, genel anlamda her insan için, sportif faaliyetlere katılmalarındaki en önemli etken konumundadır(Küçükbiş & Eskiler, 2019).

Bazı aileler, sporun sosyalleşme süreci üzerindeki pozitif etkisinin bilincine vararak, çocuklarının spor aktivitelerine katılmaları konusunda derstelerken, bazıları ise bu bilinçte olmayıp engel olma çabası içerisine girmişlerdir. Bilhassa toplumumuzdaki sporun akademik başarıyı negatif yönde etkilediği ön yargısı öyle bir boyuttadır ki, ne yazık ki birçok ailede oluşan olumsuz tutumların gelişmesinde ki en belirleyici faktör haline gelmiştir(Güven & Öncü, 2006). Bu olumsuz tutumlar ancak, gelişmiş ülkelerde de olduğu gibi, okul ile aile işbirliğinin geliştirilip, ailelerin bilinçlendirilmesi yönündeki çalışmalar yoluyla giderilebilir(Öncü & Güven, 2011).

Literatür incelendiğinde, ortaöğretim ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumların düzeylerini inceleyen çalışmaların ağırlıklı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Ancak bireylerin spora başlama ve devamlılığı konusunda aile ve arkadaş grubunun etkisi önemli bir unsur olarak kabul edilmiş olmasına rağmen, ülkemizdeki çalışmalar, ailenin gelir durumu, mesleği, cinsiyeti ve sportif faaliyetlere katılma alışkanlıkları gibi değişkenler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu bağlamda yapacağımız bu çalışmayla, farklı türdeki liselerde öğrenim gören öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmaları yönündeki ebeveyn ve akran gruplarının oluşturduğu sosyal destek seviyeleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının bilimsel yöntemlerle belirlenerek, ortaya çıkan sonuçların yorumlanması amaçlanmıştır. Özellikle de akademik başarının ön plana çıktığı ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ile diğer eğitim kurumlarındaki öğrencilerin karşılaştırılması yapılarak aralarındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmayla ortaya çıkacak sonuçlar, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında bulunan “ortaöğretim kurumları beden eğitimi ve spor dersi öğretim programının” güncellenmesi amacıyla yapılacak olan araştırmalara da bilimsel veri oluşturabilir. Ayrıca, ergen bireylerin, sportif aktivitelere katılmalarına engel teşkil edebilecek faktörlerin giderilmesine yönelik yapılacak olan çalışmalara da kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Farklı türdeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin, fiziksel aktivitelere katılmaları yönündeki ebeveyn ve akran gruplarının verdikleri sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumları arasında anlamlı sayılabilecek bir ilişki var mıdır?

1.1.1. Alt Problemler

- 1) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 2) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 3) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde öğrenim gördükleri okul türüne göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

- 4) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde sınıf seviyeleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 5) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde okulun fiziki şartlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 6) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde beden eğitimi dersinin işlendiği fiziksel alan açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 7) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde okulunda ya da spor kulüplerinde sporcu olarak görev alması etkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 8) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde okuldan sonraki boş zamanlarında spor yapıp yapmamaları durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 9) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde ailelerinin gelir durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 10) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeylerinde ailelerinde sporla ilgilenen bir bireyin olup olmama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 11) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 12) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 13) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında eğitim aldıkları okul türü açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 14) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 15) Öğrencileri beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında okulun fiziki şartlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 16) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında beden eğitimi dersi ile sportif etkinliklerin yapıldığı mekâna göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık var mıdır?

- 17) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında okulunda ya da spor kulüplerinde sporcu olarak görev alması etkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 18) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında okuldan sonraki boş zamanlarında spor yapıp yapmamaları durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 19) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında ailenin gelir düzeyi durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bir farklılık var mıdır?
- 20) Öğrencilerin beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarında ailelerinde sporla ilgilenen bir bireyin olup olmama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
- 21) Öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına yönelik sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir düzeyde ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Konya ilindeki farklı türde olan liselerde eğitim gören öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarına etki eden sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdiği tutumlarının bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya konulmasını sağlamaktır.

Bu çerçevede, öğrencilerin demografik bilgileri ile ölçeklerden elde edilen veriler karşılaştırılacak olup, yapılacak bilimsel analizler neticesinde öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının hangi düzeyde olduğunun belirlenerek, elde edilen sonuçlar ışığında öneriler sunulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerin fiziksel aktivitelere katılması ve devamlılığın sağlanması, bu etkinliklere karşı geliştirmiş olduğu tutum ve sosyal destek düzeylerine bağlı olarak değişmektedir. Ortaöğretim dönemi, öğrencilerin davranışlarının ve fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeylerinin şekillendirildiği bir evre olması nedeniyle, bu şekillenmelerin ne yönde ve hangi şiddette olduğunun belirlenmesi de oldukça önemlidir.

Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında, bireylerin fiziksel aktivitelere katılmalarındaki en büyük etkenlerden olan, ebeveyn ve akran gruplarının oluşturduğu sosyal destek düzeyleri

ile öğrencilerin geliştirdikleri tutumların ilişkilendirilerek değerlendirildiği araştırmaların çok az olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda, bilimsel yöntemler ışığında yapılan bu çalışma, literatürdeki boşluğun doldurulması bakımından önemlidir. Ayrıca öğrencilerin fiziksel aktivitelere katılmalarında engel teşkil edebilecek faktörlerin giderilmesi yönünde yapılacak olan araştırmalara hem bilimsel kaynak oluşturması hem de yön vermesi açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Yapılacak olan bu çalışmadaki kabul edilen varsayımlar şu şekilde sıralanmıştır.

- 1) Araştırmada veri toplama aracı olarak hazırlanan anket formunun tüm katılımcılar için anlaşılır dilde olduğu varsayılmıştır.
- 2) Araştırmaya katılan öğrencilerin anket formdaki soruları doğru, içtenlikle ve isteyerek cevapladıkları varsayılmıştır.
- 3) Araştırmada kullanılan ölççeklerin yeteri kadar güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmıştır.
- 4) Araştırma örnekleminin evreni temsil edeceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Yapılan bu araştırma 2021/2022 eğitim öğretim yılında Konya ilinin merkez ilçeleri olan Selçuklu ve Meram ilçelerine bağlı çeşitli türdeki toplam 7 lisede eğitim öğretime aktif devam eden, 944 erkek ve 714 kadın olmak üzere toplamda 1658 öğrenci ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Normal olduğu halde istenmedik kabul edilen insan davranışlılarını istendik şekle dönüştürme veya kişiye yeni davranışlar kazandırma eylemini verimli bir şekilde yapılması için her türlü beceri, bilgi ve uygulamaları içine alan bir disiplindir(Akt,Ertürk, 1979; Bozdemir, 2012).

Beden Eğitimi: Milli eğitimin temel ilkelerine uyumlu bir şekilde kişinin beden, zihin ve sosyal gelişimini sağlamayı amaçlayan fiziksel aktivite, jimnastik ve oyunların hepsine beden eğitimi denir(Yalçın & Kazak, 2019). Alpman (1972) ise beden eğitimi, “Düzenli ve sistemli bir şekilde geliştirilen fiziksel aktiviteler” olarak tanımlamıştır(Akt,Alpman, 1972; Aktaran; Öncü, 2007).

Spor: İngiliz aristokrasisinin konuşma dilinden olup “Boş zamanları değerlendirmek amacıyla yapılan, kafa veya vücut eğitimi ile beraber eğlence sağlayan hareketler” olarak

tanımlanmıştır. Bir başka değişle insanın, başarılı olmak ve mücadele azmini kullanarak kazanmak ve başarılı olmak için sistemli ve düzenli kurallar içerisinde yaptığı bedensel etkinliklere spor denir(Yalçın & Kazak, 2019).

Beden Eğitimi ve Spor: Ortak amaçları bulunan ve birbirini tamamlayan iki kavramdır. Bireylerin fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişiminin sağlanması ve beden sağlığının korunması açısından en etkili eğitim ve sağlık faaliyetleridir(Yalçın & Kazak, 2019).

Tutum: “Kişilerin, nesnelerin ve olayların olumlu veya olumsuz değerlendirilmesidir”(Gerrig & Zimbardo, 2012).

Fiziksel Aktivite:” Günlük yaşam içinde kas ve eklemlerin kullanılarak enerji harcaması ile gerçekleşen, kalp ve solunum hızını artıran ve farklı şiddetlerde yorgunlukla sonuçlanan aktiviteler” olarak tanımlanmaktadır(Baltacı, 2012).

Sosyal Destek: İster etken bir şekilde teklif edilen, talep edilen, istenen, isterse de edilgen bir şekilde pasif olarak alınan, bilgilendirici, maddi, sosyal veya duygusal yardıma atıfta bulunan terimdir(Vietze, 2011).

BÖLÜM 2

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Eğitim

Eğitim bir süreç olup, insan bu sürece daha dünyaya geldiği ilk andan itibaren başlar ve hayatının son anlarına kadar da bu sürecin içinde kalmaya devam eder. Toplumlar varlıklarını sürdürülebilir hale dönüştürmek ve ortaya çıkan gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla çok sayıda çeşitli kurumlar ve gruplar oluşturmuşlardır. Oluşturdukları bu farklı sosyal gruplara hayatlarının belirli dönemlerinde dahil olan insanlar, bu gruplar ya da kurumlar tarafından organize edilen farklı eğitim süreçlerine tabi olur. Dünyada eğitime en çok ihtiyaç duyan ve eğitimi kurumsallaştırarak belirli dönemlerde kademeli bir şekilde uygulayan tek canlı türü insandır.(Yücel,2010).

Günümüzde eğitim, devletlerin üzerinde durduğu öncelikli konuların başında gelir. Teknolojinin gelişmesiyle hızla artan bilgi ile beraber ekonomik, siyasal ve sosyal alanlarda ortaya çıkan değişimler, eğitimin öneminin her geçen gün artmasına neden olmaktadır. İnsanların yaşantılarını sürdürebilmeleri, içinde buldukları sosyal çevreye uyum sağlamalarıyla mümkün olur. Toplumsal uyumun sağlanabilmesi de insanların sosyalleşmesiyle meydana gelmektedir(Çalık, 2010).

Eğitim kavramı, günlük hayatta çok sık kullanılan kelimeler arasında yer almaktadır. Neredeyse toplumun tüm kesimleri, eğitimle ilgili güncel konularda ve ne şekilde olması gerektiğiyle ilgili görüş bildirirler. Anlam yönünden bakılacak olursa, eğitimi genel manada “ insanları belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir” şeklinde ifade edilebilir. Eğitim sürecinden geçen bireyin, süreç içerisinde kazanılan tutum, beceri, bilgi ve değerler yoluyla kişiliğinde farklılaşmalar meydana gelir. Eğitim aile, çevre ve okul ortamlarında meydana gelen bir süreç olup, ilk olarak aile içinde başlar ve daha sonra çevrede devam eder. Okullarda ise belirli bir plan ve program çerçevesinde sürdürülür. Eğitim iş yerinde, askerlik görevlerinin ifa edildiği askeri kurumlarda, kitle iletişim araçlarıyla ve insanların meydana getirdiği çeşitli gruplarda yapılmaktadır. Ancak günümüzde eğitim sürecinin uygulandığı en önemli kısmı okullar oluşturmaktadır(Fidan & Erden, 1996).

Eğitim kavramının anlamsal genişliği sayesinde, literatür incelendiğinde, bu kavramla ilgili eğitim bilimcilerin, farklı ifadeler kullanılarak farklı tanımlamalar yaptıkları görülecektir. Bu tanımlamalardan bazıları şu şekilde yapılmıştır;

Eğitim, “Gençlerin ve çocukların toplum içinde yerlerini almaları için gerekli beceri, bilgi ve anlayışları elde etmeleri ve kişilik gelişimleri için okul içinde veya dışında, dolaylı ya da doğrudan yardım etme, terbiye” şeklinde tanımlanmıştır(TDK, 2021)

Eğitim, “ insanların yaşadığı toplum içinde tutumlarını, yeteneklerini ve olumlu değere sahip diğer davranış biçimlerini geliştirdikleri süreçlerin toplamıdır”(Tezcan, 1984).

Eğitim, “ Belli bir konu bilgi yâda bilim dalında, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda insan davranışlarında kendi yaşantıları aracılığı ile birtakım gelişmeler oluşturmak için, gerekli beceri, bilgi ve anlayışları elde etmelerine ve kişilik olarak geliştirebilmelerine yardımcı olmak amacıyla yapılan planlı etkinlikler bütünü ”dür(Bakırcıoğlu, 2012).

Eğitim, “En geniş anlamıyla kendi yaşantıları yoluyla bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir”(Erden, 2011).

Fidan (1986)’nın “ Eğitim bireyleri belirli amaçlar çerçevesinde yetiştirme sürecidir” şeklindeki ifadesi Ertürk ve Tyler’in eğitimle ilgili düşüncelerini destekler niteliktedir(Sönmez, 2005).

Ertürk’e göre eğitim; “Bireyin kendi yaşantıları aracılığı ile davranışında, kasıtlı olarak istenilen doğrultuda ve eğitimin amaçlarına uygun olarak değişme meydana getirme sürecidir”(Akt.Ertürk, 1982; Bozdemir, 2012).

Bir bilim olarak eğitim; ilk olarak eğitilme ile eğitme olgularını inceleyen pedagoji (pedagogy), daha sonra eğitbilim ya da eğitim bilimi adını almıştır. Eğitim bilimleri,” kendine has konuları, değerleri, kuramları, kavram ve terimleri olan, kültürel, politik, ekonomik ve toplumsal, olgular ve insan davranışlarıyla bağlantılı ve ilişkili bulunan ve bu ilişkiyi geliştirdiği kavramsal yapı bilimsel yöntem içinde araştıran, bütünleştiren bir bilim koludur”(Helvacı & Şahin, 2007).

Yapılan tanımlamalara bakıldığında eğitimin bir süreç olduğu ve insanların doğduğu andan başlayarak ölümüne kadar devam ettiği anlaşılacaktır. Eğitim bu süreçte insan davranışları ve davranışların değiştirilmesi yöntemleriyle ilgilendiği için neredeyse bütün bilim dallarıyla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilişkisi olan bir bilim dalıdır(Erden, 2011).

2.1.1 Eğitimin Amacı ve Önemi

Tarihte insanlar belirli gruplar oluşturarak toplumsal bir bütün haline gelmeye başladıkları zaman, özellikle de millet kavramı altında devlet biçiminde teşkilatlanmaların meydana gelmesinden sonra eğitim, insanların hayatında etkileşim aracı olmanın daha ötesinde bir anlam ve önem arz eden bir olgu haline gelmeye başlamıştır. Böylece eğitime duyulan gereksinimin şiddeti artarak, kurumsallaşmanın süreçlerini de hızlandırmıştır.

Eğitimde amaçlar, devletlerin vatandaşlarına yaşamları boyunca karşılaştıkları çeşitli durumlar karşısında ne şekilde davranması gerektiği ile ilgili daha önceden belirlediği ilkelerdir. Okullar ise öğrencilerini bu amaçlara ulaşmak için eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü yerdir. Her topluluk için bu amaçlar farklılık ve çeşitlilik göstermekle birlikte, dünya devletlerinin tespit ettiği genel nitelikte olan eğitsel amaçlar birbirleri ile benzerlik gösterir(Tezcan, 1984).

Eğitimin amaçlarını, bireysel amaçlar, kültürel amaçlar, sosyal amaçlar, politik amaçlar, eğitsel amaçlar ve ekonomik amaçlar olarak sıralanabilir.(Yılmaz, 2009).

Eğitimin genel amacı, eleştirel bir bakışla düşünebilen, araştırmalar yaparak bilgiye ulaşabilen, teknolojiye belirli oranda aşinalık seviyesine sahip, ruhen ve bedenen sağlıklı, toplum içerisinde sağlıklı iletişim kurarak en üst düzeyde topluma uyum sağlayan bireyler yetiştirmektir. Eğitim, bireye sorunlar karşısında çözüm üretebilmesi için farklı yöntemler geliştirebilmeyi, karşı karşıya kaldığı problemler üzerinde düşünebilmeyi, kültürel bilgi birikimini genişletebilmeyi ve gerekli durumlarda da kendi kendine öğrenmeyi devam ettiren bireyler yetiştirmeyi amaçlar(Küçük, 2012).

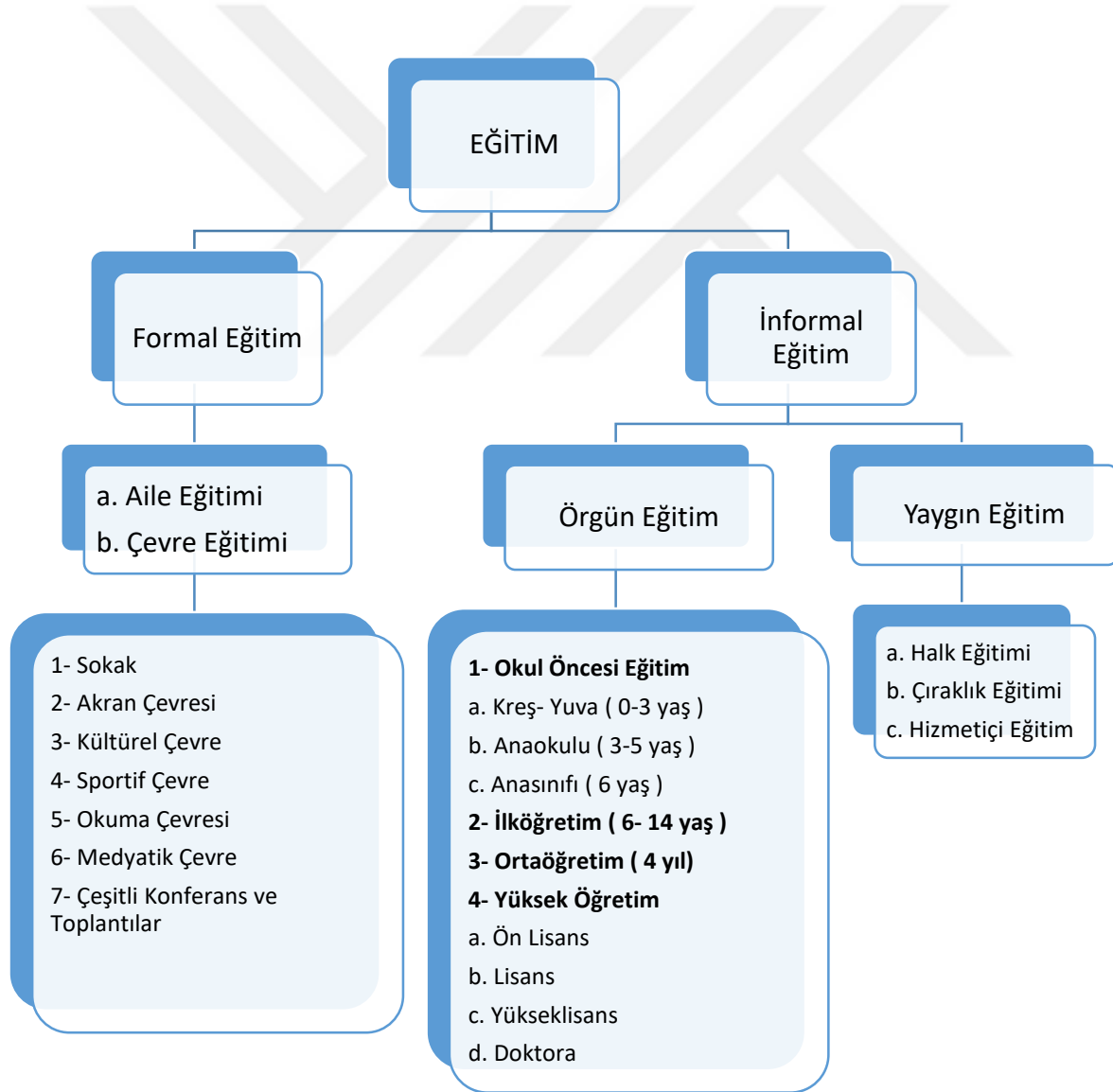
Eğitimin önemini genel anlamda düşünöldüğünde siyasal, kültürel – toplumsal ve ekonomik olmak üzere üç ana başlıkta toplayabiliriz. Eğitim, bu başlıklardaki işlevleri açısından stratejik bir güç ve öneme sahiptir. Bireyleri istenilen davranışların kazandırılması suretiyle şekillendirilmesi, bilim, sanat ve teknoloji alanlarındaki yeni gelişmelere uyum sağlayabilmeleri ve yeniliklere açık, sorgulayıcı, araştırmacı ve aynı zamanda da hoşgörölü bireyler yetiştirme açısından önemlidir. Dünyada bulunan tüm devletlerin kendi bünyelerinde siyasal, sosyal ve ekonomik açılardan belirli bir sistemleri vardır. Devletler bünyelerinde barındırdıkları mevcut bu sistemleri koruyarak, varlıklarını sürdürebilmelerinde eğitim önemli rol oynar. Bunun içindir ki kendi eğitim sistemlerindeki sorunların tespit edilerek eksikliklerin

giderilmesi ve eğitim sistemlerini çağın yeniliklerine ayak uydurabilmek adına milli gelirlerinden yüklü miktarda bütçe ayırmaktadırlar(Sarıbaş & Babadağ, 2015).

Eğitim; yeni neslin, içinde bulunduğu toplumun gelişim seviyesi, kültürel karakteri ile mevcut ihtiyaçlarına göre yetiştirilerek şekillendirilmesi ve toplumsal devamlılığın sağlanarak sürdürülmesi açısından zorunlu bir durumdur. Dünya devletleri eğitim politikasından, eğitim programından, öğretmen niteliklerinden, eğitim yönetiminden ve eğitimin finansmanından kaynaklanan birtakım sorunlarla mücadele ederek eğitim sistemlerini geliştirip ayakta tutmak için yoğun çaba sarf etmektedirler.

2.1.2 Eğitim Türleri

Tablo 2.1: Eğitim Türleri(Baykul, 1992)

Günlük hayatımızda karşılaştığımız pek çok faaliyet, olay, durum ve yaşantılar, insanların davranışlarında bir takım değişikliklere neden olmaktadır. Bu faaliyetlerin bazıları belirli amaçlar için planlanarak düzenlenmişlerdir ve belirli bir kontrol altında uygulanır. Bazıları ise bir takım amaçlar için tasarlanmış planlı faaliyetler değildir. Ancak bu tür faaliyetler insanlarda olumsuz veya olumlu bir dizi davranışların gelişmesine ya da mevcut olan bazı davranışların değişime uğramasına neden olurlar. Bu faaliyetler eğitimin türlerini oluşturarak formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılırlar(Baykul, 1992).

Formal Eğitim: belirli bir amaca yöneliktir, önceden tasarlanmış bir program dâhilinde planlı olarak yürütülür. Öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Formal eğitim süreci öğretmenler tarafından planlanır ve öğretim yoluyla uygulanarak izlenir. Başlangıç anından bitişine kadar kontrollü olarak özel bir çerçeve dâhilinde yürütülür. Eğitim sürecinin belirli bölümlerinde ve sonunda değerlendirme işlemi yapılır. Bu bakımdan okullarda verilen eğitim türü formal eğitim kapsamındadır. Ancak okul dışında tarım, endüstri ve çeşitli hizmet alanlarında insanları bir mesleğe hazırlamak ve meslekle ilgili daha sonra ortaya çıkan yeniliklerin öğretilmesini sağlamak amacıyla yapılan eğitim-öğretim etkinlikleri, yaygın eğitim kapsamında halk eğitim müdürlükleri bünyesinde açılan kurslar, askeri birliklerde uygulanan asker yetiştirme faaliyetleri de formal eğitim kapsamındadır. Ülkemizde her yıl on binlerce vatandaş formal eğitim kapsamında planlı ve amaçlı bir çerçevede, kısa süreli eğitim- öğretim süreçlerinden geçerek güncel beceri, tutum ve değerler kazanmaktadırlar(Fidan, 2012).

Formal eğitim bir sistemdir. Sistem, “bir ilke veya kurala göre düzenlenmiş düşünceler, bilgiler ve öğretiler bütünüdür”. Yani belirli parça ya da unsurların meydana getirdiği bir bütündür. Eğitim sistemi, Eğitim sistemi bizimde içinde bulunduğumuz birçok dünya devletlerinde örgün veya yaygın bir şekilde yürütülmektedir. Eğitim sistemindeki amaç, toplumdaki her bireye ulaşarak onların tüm yönleriyle gelişmelerini sağlamaktır. Eğitim sisteminin yapısı örgün ve yaygın eğitim olarak iki alanda yürütülmektedir(Güneş, 2014).

Örgün Eğitim: Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda hazırlanan öğretim programlarıyla, okul bünyesi içinde düzenli bir şekilde verilen eğitimidir. Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere kademelere ayrılan, her kademede kurumlaşmış, kademelerin birbiri için ön koşul oluşturarak birinin diğerine hazırladığı hiyerarşik bir yapıya sahip, belirli yaş grubundaki öğrencileri gelecek yaşamları için hazırlayan eğitim biçimidir. Bunu gerçekleştirirken öğrencileri yeteneklerine göre ayırarak sınıflandırma

yaparak süreç sonunda diploma vererek bir meslek sahibi yaparak toplumda yer edinmelerini sağlamaktadır. Genellikle uzun süreli ve zorunludur(Özdemir, 2006).

Yaygın Eğitim; Her yaştaki bireylere yönelik verilen eğitim şeklidir. Taymaz (1978) “Örgün eğitim programlarından herhangi birine hiç katılmamış veya örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış kişilere yaşamı için gerekli beceri ve bilgi gereksinimlerini sağlamaya yönelik yürütülen eğitimidir ”şeklinde tanımlamıştır(Akt.Taymaz, 1978; Vural, 2019).

Yaygın eğitim, örgün eğitimin boş bıraktığı alanları doldurmakta, eğitim kurumları haricinde politik, ekonomik, mesleki ve sosyal amaçlı becerileri kazandırmak için fabrikalar, sendikalar, kooperatifler veya gönüllü diğer kuruluşlar tarafından da verilen eğitim şeklidir. Eğitim süreci sonunda sertifika ya da katılım belgesi verilerek eğitim uygulamalarının daha esnek yürütüldüğü kurslardır(Güneş, 2014).

İnformal Eğitim; Bireylerin yaşamı içerisinde kendiliğinden meydana gelen bir süreçtir. Gelişigüzedir, herhangi bir amaç ya da plan dâhilinde uygulanan bir süreç değildir. Birey bir durumla karşı karşıya geldiği zaman ya da dâhil olduğu grup üyeleriyle iletişime girdikçe farkında olmadan bir takım yeni şeyler öğrenir. Çocuklar oyun oynarken birbirlerinden etkilenerek gözlem ve taklit yoluyla iş birliğini, yardımlaşmayı ve kurallara uymayı benimseyerek öğrenirler, aynı zamanda da toplumsallaşırlar(Fidan, 2012).

Çocukların aile içinde ya da kuaförde veya otomobil tamir atölyelerinde çalışan çırakların ustalarını gözlemlmeleri sonucunda işin incelikleri ile ilgili kazanılan davranışlar informal eğitimin ürünüdür. Kontrol mekanizması olmadığı için bireyler süreç içerisinde farkında olmadan istenmeyen davranış biçimlerini de öğrenebilirler. Gayri resmi öğrenmedir. Çocuklarla ilgili büyük çalışmaların konusudur. Temel becerilerin kazanılması için sosyal süreçlerdir(Scribner & Cole, 1973).

2.1.3 Türk Milli Eğitim Sistemi

Dünyada bulunan her devlet ya da toplulukların kendine bünyesinde oluşturduğu bir eğitim sistemi vardır. Eğitim sistemleri, ülkelerin tarihsel geçmişine, benimsenen eğitim felsefesine ve politik ve kültürel değişkenlere bağlı olarak devletten devlete değişkenlik göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı eğitim sistemimizin ana unsurudur ve eğitim faaliyetlerini, merkezi düzeyde yürütmektedir.

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından sonra çıkarılan “Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası)” ile mevcut zamandaki eğitim-öğretimle ilgili bütün kurumlar Milli Eğitim Bakanlığının çatısı altında toplanarak okullarda uygulanan öğretim programlarının içeriklerinde kapsamlı bir değişikliğe gidilmiştir(Demirel, 1992).

Türk eğitim sisteminin genel teşkilatlanması ve yönetiminin temel hatları “3 Mart 1924’te çıkarılan 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile belirlenmiştir. 1924’de Türk eğitimi açısından önemli gelişmeler ve dönüşümler yaşanmış olup bu gelişmelerden bir tanesi de eğitim sisteminin her alanlarında rapor sunmak amacıyla yurt dışından eğitim alanında uzman kişiler ülkemize davet edilmiştir. Döneminde çalışmalarıyla büyük yankı uyandıran John Dewey bu uzmanların başında gelir. Milli Eğitim Bakanlığının mevcut yapısıyla ilgili ilk defa yasal düzenleme olarak “789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunla” yapılmıştır. Günümüzde 652 sayılı KHK ile Milli Eğitim Bakanlığının mevcut yapısı düzenlenmiş olup, bakanlık teşkilatı; merkez teşkilatı, taşra teşkilatı, yurtdışı teşkilatı ve bağlı kuruluşlar olmak üzere dört ana kademededen oluşur(Kılıç, Yurdabakan, Kılıç, Gülabacı & vd., 2015).

Devletimiz eğitime üst düzeyde önem vermektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde“ Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz, devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar” şeklinde ifadelerle eğitim hakkı anayasal bir güvence altına alınmıştır(TBMM, 1982).

Türk milli eğitim sistemi, anayasa, eğitim ve öğretim etkinliklerini düzenleyen yasalar, hükümetlerin hazırlamış olduğu hükümet programları ve kalkınma planları ile milli eğitim şuraları referans alınarak düzenlenmiştir. Türk Milli Eğitim Sisteminin temel yapısı 14/06/1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile oluşturulmuştur. Bu kanun Türk Milli Eğitiminin ilkelerini ve amaçlarını, eğitim sisteminin genel yapısını, eğitim ve öğretimin yapıldığı bina ve tesisleri ile eğitim araçlarını, öğretmenlik mesleğini ve devletin eğitim ve

öğretimle ilgili sorumluluk ve görevleri ile ilgili ana hükümlerini sistematik bütünlük içinde ele almaktadır(Memduhoğlu, 2008).

Türk Milli Eğitiminin amaçları özel ve genel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel amaçlar; Türk milletinin bütün fertlerini “Atatürk inkılap ve ilkelerine ile Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, ruhen ve bedenen dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe sahip yurttaşlar olarak yetiştirmek. Özel amaçlar; Türk eğitim sisteminin genel amaçları çerçevesinde düzenlenir. Türk Eğitim Sistemine dahil çeşitli kademe ve türdeki eğitim-öğretim veren kurumların özel amaçları, genel amaçlara uygun olarak tespit edilir(TBMM, 1973).

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri;

Genellik ve Eşitlik: Eğitim ve öğretim kurumları herhangi bir ırk, cinsiyet, dil, din veya engelli olma durumu ayrımı yapılmadan her bireye açıktır. Eğitim faaliyetlerinde hiçbir kişi veya zümreye ayrıcalık tanınmaz(TBMM, 1973).

Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları: Eğitim hizmetleri, Türk toplumunun kabiliyet, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenir.

Yöneltme: Fertler, eğitim ve öğretim süreci içinde, ilgilerine ve kabiliyetlerine uygun çeşitli programlara ya da yöneltme yapılarak yetiştirilmeleri sağlanır. Yöneltme yapılırken objektif ölçme araçları ve değerlendirme metotları ile rehberlik hizmetlerinden yararlanılır.

Eğitim Hakkı: Anayasamızın 42. maddesinde, "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."İfadesi yer almaktadır. Eğitim hakkı hiçbir şekilde para ile satın alınamayan insanın tam manasıyla toplum içinde bir birey olmasını sağlayarak onun, toplum ve devlet için faydalı bir insan olmasına vesile olan en önemli haklardandır. Kimse bu hakkından alıkoymaz. İlköğretim eğitimi almak Türk vatandaşı olan herkesin hakkıdır. İlköğretim okullarını bitirdikten sonraki eğitim – öğretim veren okullara vatandaşlar ilgileri, becerileri ve yetenekleri doğrultusunda yararlanırlar(TBMM, 1973).

Fırsat ve İmkân Eşitliği: Devlet eğitim – öğretim faaliyetlerini sunarken erkek, kadın herkese imkân ve fırsat eşitliği sağlar. Maddi olanaklardan yoksun olan çalışkan ve başarılı öğrencilerin en üst eğitim kademelerine kadar öğrenimlerini sağlamak amacıyla burs, kredi ve

parasız yatılılık ve gerekli olan yardımlar sağlanır. Koruma ve özel eğitime muhtaç çocukların yetiştirilebilmesi amacıyla özel imkânlar oluşturularak tedbir alınır(TBMM, 1973).

Süreklilik: Genel ve mesleki eğitimler tüm fertlerin hayatları boyunca devam etmesi süreklilik ilkesinin bir gereğidir. Eğitimin bir görevi de yetişkinlerin eğitimleri ile ilgili sürekliliği sağlamak ve gençlerin eğitimi ile birlikte, iş alanları ve hayata olumlu bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olmak için lazım gelen tedbirleri almaktır(TBMM, 1973).

Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği: Türk eğitim sisteminin her kademesi ve türü ile eğitim kurumlarının eğitim-öğretim ile ilgili ders programlarının hazırlanarak uygulanması esnasında ve diğer her türlü eğitim faaliyetlerinin uygulanmasında, Atatürk ilke ve inkılapları ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında ifade edilen Atatürk milliyetçiliği temel alınır. Bu ilke doğrultusunda kendi milletimize ait olan milli ahlak ve kültürümüz bozulup yozlaşmasını engelleyerek evrensel kültürün içinde korunarak geliştirilmesine ve nesilden nesillere öğretilerek aktarılmasına önem verilir. Milli birlik ve bütünlüğümüzü sağlamada temel unsur olan Türk dilinin, eğitim ve öğretimin her türü ve kademesinde kendisine has özelliklerini bozmadan ve aşırıktan kaçınılması öğretilmesi sağlanır(TBMM, 1973).

Demokrasi Eğitimi: Türk halkının güçlü ve istikrarlı bir demokrasi bilincine sahip olarak demokratik bir toplu oluşturmaları için gerekli kazanımların sağlanmasına yönelik eğitim faaliyetleri uygulanır. Ülke yönetimine ait bilgi, sorumluluk duygusu ve davranışlarla manevi değerlere saygının her türlü eğitim etkinliklerinde öğrencilere öğretilip geliştirilmesi için çalışılır. Ancak, devletin milli güvenlik ve kurucu ilkelerine aykırı ideolojik telkinlerle siyasi tartışma ve olaylara karışılmasına da hiçbir surette izin verilmez(TBMM, 1973).

Laiklik: Tüm vatandaşların ibadet, din ve vicdan, hürriyetini sağlayan, Milli Eğitimin Temel İlkesidir. Türk eğitim ve öğretim sisteminde laiklik ilkesi esas olarak kabul edilmiştir. Eğitimde Laiklik Türkiye'nin çağdaş toplumlar arasında yer alması ve demokratikleşme sürecinde izlenmesi gereken bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır(TBMM, 1973).

Bilimsellik: Eğitimin her kademesi ve türünde uygulanacak olan öğretim programları ve eğitim metodları ile ders araçları, bilimsel esaslara ve teknolojik yenilikler ışığında sürekli olarak güncellenerek geliştirilir. Eğitim kurumlarının görevi, bilgi ve teknoloji üreterek kültürümüzü geliştirmektir ve bu görevi icra ederlerken ihtiyaç duydukları araç ve materyallerle

donatılıp güçlendirilerek bu yöndeki çalışmalarda hem maddi hem de manevi açıdan teşviklerle desteklenir(TBMM, 1973).

Planlılık: Türk milli eğitimin gelişmesi için sosyal, kültürel ve iktisadi kalkınma amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde, eğitimle insan gücü ve istihdam arasındaki ilişkilere dikkat edilerek, sanayileşme ve tarımın modernleşmesi için ihtiyaç olan teknoloji alanındaki gelişmeyi sağlayacak teknik ve mesleki eğitime ağırlık verecek şekilde planlaması yapılarak gerçekleştirilir(TBMM, 1973).

Karma Eğitim: Eğitim kurumlarında kız ve erkek öğrencilerin karma olarak eğitim görmeleri esastır. Ancak eğitim - öğretimdeki imkân ve zorluklarla eğitimin türüne göre bazı okullar sadece erkek ya da yalnızca kız öğrencilerle eğitim-öğretim yapabilir(TBMM, 1973).

Eğitim Kampüsleri ve Okul ile Ailenin İşbirliği: Aynı alanın içerisinde birden fazla örgün veya yaygın eğitim veren kurumların bir arada bulunması durumunda eğitim kampüsü oluşturulabilir ve kampüsü oluşturan eğitim kurumlarının ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kampüs yönetimi kurulabilir. Eğitim kampüsü yönetimince kampüs bünyesinde bulunan ortak açık ve kapalı alan, kantin ve benzeri yerleri işletilmesi veya işlettirilmesi görevi yerine getirilir. Bu ve benzeri şekillerde elde edilen gelirler eğitim kampüsünün ortak giderleri için kullanılır(TBMM, 1973).

Eğitim kurumları ile aileler arasında işbirliğinin sağlanması ve eğitim kurumlarının amaç ve hedeflerine ulaşmasında katkı sağlaması için eğitim kurumlarında okul-aile birlikleri oluşturulur. Okul-aile birlikleri, okullarda verilen eğitim ve öğretim hizmetlerinin verimliliğini arttırmak ve okullarda eğitim gören maddi durum ve imkânları zayıf öğrencilerin eğitim durumuyla ilgili oluşan zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik nakdi ve ayni bağışları kabul eder ve bu amaçla, kampanyalar, sosyal ve kültürel etkinlikler düzenleyebilir. Nacak hiçbir öğrenci velisi bağış için zorlanamaz(TBMM, 1973).

Her Yerde Eğitim: Milli eğitimin amaçlarına ulaşmak için resmi ya da özel okulların yanında devlet aynı zamanda evde, işyerinde, çevrede ve her yerde eğitim-öğretimi gerçekleştirmeye çalışır(TBMM, 1973).

Örgün Eğitim: Okulda, standart bir eğitim ile yetiştirilmiş, okul ortamında öğrencilere bir amaca yönelik planlı ve bir takım yöntemler çerçevesinde yürütülen eğitim biçimidir(Çökerdenoğlu, 2020).

Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları örgün eğitimin kapsamı içindedir.(TBMM, 1973).

Okul Öncesi Eğitim: Mecburi olan ilköğrenim çağına daha gelmemiş çocukların eğitim-öğretimini kapsar ve bu eğitimi almak isteğe bağlıdır. Okul öncesi eğitim, bağımsız anaokulları şeklinde oluşturulabileceği gibi, ihtiyaç halinde uygun görülen yerlerdeki ilköğretim okulunun bünyesinde anasınıfları halinde ya da ilgili başka öğretim kurumları bünyesine bağlı olarak uygulama sınıfları şeklinde de açılabilir(TBMM, 1973).

İlköğretim: Zorunlu ilköğretim çağı, 6 ile 14 yaşları arasındaki grubu oluşturan çocukları kapsar. Eğitim-öğretimin başladığı yılın 31 Aralık tarihinde 72. Ayını dolduran çocukların kaydı ilkokul birinci sınıfa yapılır. Ancak çocukların gelişim durumlarının elvermemesi nedeniyle okula erken başlaması yada kayıtlarının ertelenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. İlköğretim okullarının eğitim süresi dört yıl olan ilkokullar, kendi aralarında farklı programlar uygulayan ortaokullar ile imam-hatip ortaokullarından meydana gelir(TMBB, 1973).

Ortaöğretim: İlköğretime dayalı olarak ilköğretimden mezun olan gençlerin devam etmelerinin zorunlu olduğu, en az dört yıllık örgün veya yaygın öğrenim veren genel liseler, mesleki ve teknik öğretim programı uygulayan meslek ve teknik liseler ile mesleki eğitim merkezlerinin hepsini kapsar. Bu okul ve kurumların tüm eğitim kademelerinde başarılı olup mezun olan bireylere öğrenim gördükleri programın niteliği ve özelliğine göre diploma verilir. İlköğretim kademesini bitiren her öğrenci ortaöğretim kurumlarından herhangi birine devam etmek ve ilgileri ve kabiliyetlerine uygun ortaöğretim imkânlarından faydalanma hakkına sahiptir. Lise ya da dengi olan bir ortaöğretim kurumunu bitirenler yükseköğretim veren kurumlara girmek için aday olma hakkı kazanır(TBMM, 1973).

Anadolu Liseleri: Türkiye’de eğitim-öğretime ilk olarak “Maarif Koleji” adıyla 1955 yılında açılmıştır. Daha sonra 1975 yılında bu okulların adı Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir. Anadolu liselerinin amacı, öğrenim gören öğrencilerin başarı, beceri ve ilgilerine göre yükseköğretime hazırlanmaları için eğitim-öğretim faaliyetleri yürütür. Anadolu liselerine, merkezi sınav puanı ya da adres bilgilerine göre olmak üzere iki şekilde öğrencilerin

yerleştirilmesi yapılır. Öğrenciler bu okullarda gündüzlü ya da yatılı olarak en az dört yıl eğitim görürler. Sınıflarda eğitim gören öğrenci sayısının 34 olması esastır. Ancak sınavla öğrenci alan Anadolu liselerinde sınıftaki öğrenci sayısı 30'dur. Bununla birlikte adrese dayalı kayıtlı öğrenci olan Anadolu liselerinde yönetmelikteki hükümler uyarınca öğrenci kayıt alanındaki öğrenci sayısının yoğunluğu ve zorunlu hâllerde okulun fiziki şartları da dikkate alınarak bu sayı 40'a kadar artırılabilir, sınavlı Anadolu liselerinde ise öğrenci sayısı 34'e kadar artırılabilir. Anadolu liselerinde eğitim görmek isteyen ortaokul 8 inci sınıf öğrencileri ortaöğretim okullarına geçiş yönergesindeki usul ve esaslar ile Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan kılavuzdaki açıklamalar çerçevesinde okul tercihlerinde bulunurlar(TBMM, 1973).

Fen Liseleri: İlk olarak 1964 yılında Ankara'da açılmıştır. Fen liselerinin amacı; öğrencilerin matematik ve fen bilimleri alanlarında bilim insanı olarak yetişmelerini sağlamaktır. Ortaokulu bitiren öğrenciler merkezi sınavdan aldıkları puanlarına göre merkezi yerleştirme ile fen liselerine kayıt olurlar. Dört yıl öğrenim süresi olan, gündüzlü veya yatılı eğitimin yapıldığı kurumlardır. Fen liselerinde uygulanan öğretim programında uygulama ve laboratuvar çalışmalarına yoğunluk verilir(TBMM, 1973).

Sosyal Bilimler Liseleri: Sosyal bilimler lisesi ilk olarak İstanbul'da 2003 yılında açılmıştır. Öğrencilerin sosyal bilimler ve edebiyat alanlarında bilim adamı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık teşkil eden eğitim kurumlarıdır. Ortaokuldan sonra merkezi sınav puanı ile merkezi yerleştirme ile öğrenci alan yatılı ya da gündüzlü dört yıl eğitim veren okullardır. Milli Eğitim Bakanlığının uygun gördüğü yerlerde her yıl belirlemiş olan kontenjan dahilinde hazırlık sınıfı açılabilir. Sosyal bilimler lisesinde eğitim görmek isteyen ortaokul 8. sınıf öğrencileri ortaöğretim okullarına geçiş yönergesindeki usul ve esaslar ile Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan kılavuzdaki açıklamalar çerçevesinde okul tercihlerinde bulunurlar(MEB, 2022b).

Güzel Sanatlar Liseleri: Öğrencilere müzik, resim gibi güzel sanatlar alanlarında temel beceri ve bilgi kazandırmayı amaçlayan ve güzel sanatlara kaynak oluşturan alanlarda nitelikli insan yetiştirilmesine yönelik eğitim veren kurumlardır.

Spor Liseleri: Öğrencilere beden eğitimi ve sporla ilgili bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan ve bu alanda nitelikli insan yetiştirilmesine yönelik eğitim veren kurumlardır.

Mesleki ve Teknik Liseler: Ülkemizin kalkınmasına yönelik sanayi, inşaat, kimya, tarım, turizm, sağlık ve benzeri alanlarda nitelikli iş gücünün yetiştirilmesini amaçlayan eğitim

kurumlarıdır. Meslek liseleri, mesleki bilgi, girişimcilik, mesleki yeterliliklerin dünya konjonktürüne göre güncellenmesi, iş ahlakı ve mesleki sorumluluk bilincinin oluşturulması gibi alanlarda beceriler kazandırarak ülkemizde ihtiyaç duyulan iş kollarına nitelikli iş gücünün karşılanmasına yönelik öğrencileri istidama hazırlar(MEB, 2022b).

Anadolu İmam-Hatip Liseleri ve İmam-Hatip Liseleri: Dini hizmetlerin karşılanması için kur'an kursu öğreticiliği, imamlık ve hatiplik alanlarda bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik program uygulayan eğitim kurumlarıdır(M.E.B, 2013).

Yükseköğretim: Milli eğitim sisteminin içerisinde öğrencilerin ortaöğretim kademesinden mezun olunduktan sonraki ön lisans, lisans ve lisansüstü derecelerde ortaöğretime dayalı, bir bütünlük içinde yükseköğrenim hizmeti sunan okul ya da kurumların hepsini kapsar. Yükseköğretimin amaçları ve görevleri şunlardır;

- Öğrencileri ilgileri ve yetenekleri dahilinde ülkemizin bilim hedeflerine ve insanımızın yüksek seviye ve farklı kademelerde nitelikli insan istihdam ihtiyaçlarına göre yetişmelerini sağlamak;
- Üniversitelerin çeşitli kademelerinde bilime dayalı öğretim yapmak;
- Başta ülkemizle ilgili olmak üzere bütün bilimsel, kültürel ve teknik alandaki oluşan sorunları çözmek için bilim dallarını genişleterek derinlemesine araştırma ve incelemede bulunmak;
- Ülkenin gelişmesi ve ilerlemesi ile ilgili her türlü sorunları araştırma konusu haline getirip, hükümet organları ve devlet kurumlarıyla da işbirliği içerisinde koordineli araştırma ve incelemeler yaparak sonuçlarını toplumun yararlanması için sunmak;
- Yapılan inceleme ve araştırmaların sonuçlarını bilimin ilerlemesi ve tekniğin gelişmesini sağlamak için gereken tüm yayınları yapmak;
- Türk insanının bilimsel açıdan genel seviyesini yükseltmeye yönelik bilimsel çalışmalardan elde edilen verileri yazı veya sözlü bir şekilde toplumun içinde yayılmasını sağlamak ve bununla ilgili yaygın eğitim faaliyetlerinde bulunmaktır.

Yükseköğretim kurumları;

- Fakülteler
- Enstitüler
- Yüksekokullar

- Konservatuarlar
- Meslek yüksekokulları
- Uygulama ve araştırma merkezleridir(M.E.B, 2022a).

Yaygın Eğitim; Milli Eğitim Temel kanununda belirtildiği üzere, “eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında verilen” eğitim hizmetleridir. Yaygın eğitim bireylere,” Okuma - yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak, çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkânları sunmak” şeklinde amaçları vardır(TBMM, 1973).

Tablo:2.3: 2021- 2022 Eğitim/ Öğretim Dönemi Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul, Öğretmen, Öğrenci Sayısı(MEB, 2022a)

Okul Türü	Öğretim Yılı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı			Öğrenci		
			Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
İlkokul - Primary School	2017 / 2018	24967	113080	184096	297 176	2 621 732	2 482 867	5 104 599
	2018 / 2019	24739	108195	192537	300 732	2 708 089	2 559 289	5 267 378
	2019 / 2020	24790	112439	196808	309 247	2 718 189	2 561 756	5 279 945
	2020 / 2021	24576	110160	196777	306 937	2 745 350	2 583 041	5 328 391
Ortaokul - Junior High School	2017 / 2018	18745	144813	195037	339 850	2 841 520	2 748 614	5 590 134
	2018 / 2019	18935	147532	206666	354 198	2 857 143	2 769 932	5 627 075
	2019 / 2020	19268	154611	216979	371 590	2 885 444	2 816 120	5 627 075
	2020 / 2021	19268	153205	217593	370 798	2 653 819	2 559 150	5 212 969
Ortaöğretim - Secondary Education	2017 / 2018	11783	173993	173976	347 969	2 985 179	2 704 248	5 689 427
	2018 / 2019	12506	182754	188480	371 234	3 014 072	2 635 522	5 649 594
	2019 / 2020	13046	187156	193475	380 631	2 985 118	2 645 534	5 630 652
	2020 / 2021	12972	186525	195584	382 109	3 316 001	3 002 601	6 318 602

Tablo 2.3’te 2017/2021 yılları arasında ilkokul, ortaokul ve lise (ortaöğretim) kademelerinde eğitim gören öğrenci sayıları, eğitim verilen okul sayıları ile eğitim veren öğretmen sayılarına yer verilmiştir.

2.2 Beden Eğitimi ve Spor

Bedenin birtakım amaçlar doğrultusunda eğitilme düşüncesi, insanlığın ilk tarihi dönemlerine kadar dayanır. Tarihin ilk dönemlerinde savaşa hazırlık amacı için bir eğitim aracı olan beden eğitimi ve spor, programlı bir şekilde eğitim faaliyeti olarak 1800’lü yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. 1900’lü yıllardan sonra ise devletlerarası propaganda ve barış aracına dönüşerek hızlı bir şekilde gelişmiştir. İnsanların hareketlerinin birbirinden farklılık göstermesi, hayatlarını sürdürdükleri coğrafyanın kendine özgü şartları ve içinde buldukları

toplumun kültürel değerleri ile gelişmişlik düzeylerine göre değişmektedir(Yalçın & Kazak, 2019).

Ülkemizde spor alanlarındaki modernleşme, 1830'lu yılların son dönemlerinde Tanzimat fermanıyla birlikte filizlenmeye başlamıştır. Bir başka deyişle modern sporların ülkemize girdiği dönem Tanzimat dönemidir. Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemlerde de modernleşme süreci hız kazanarak Türk Devletinin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde çalışmalar yoğunlaştırılarak spor, devletin çalışma alanına dahil edilmiştir(Caşen, 2015).

İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra beden eğitimi ve spor, devletin program çerçevesine dahil edilerek okullarla birlikte gündelik yaşamlarda da uygulanma alanlarına dönüşmeye başlamıştır. Cumhuriyet döneminde ise beden eğitimi ve spora verilen önem daha da artarak devletin doğrudan müdahale alanına girmiştir(Türkmen, 2013).

Ülkemizde beden terbiyesi modern bir şekilde ilk defa askeri okulların bünyesinde uygulanmaya başlanmıştır. 1860'lı yılların başından itibaren, mücadele sporları ile kolay fiziksel hareketler öğretimi, askeri okulların eğitim-öğretim programlarına dahil edilmiştir. 1869 yılındaki "Maarifi Umumiye Nizamnamesinin 23. maddesiyle birlikte tüm rüştiyeler için jimnastik dersleri zorunlu hale gelmiştir. Bu derslerin amacı, vücuttaki kusurları düzeltmek ve sağlığın korunması şeklinde tanımlanmıştır(Yarar, 2014).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Maarif Vekilliği görevini yürüten Mustafa Necati Bey, "Beden eğitiminin sadece vücudun çeşitli hareketlerle güçlendirilmesinden ibaret olmadığını, bunun bir bilim dalı olduğunu ve bu bilimin kendine özgü metodu bulunmaktadır" sözleriyle beden eğitimi sorununu çözme konusunda önemli adımlar atan bir siyaset adamıdır. Gazi Mustafa Kemal'in emirleriyle başta Almanya ve İsveç olmak üzere beden eğitimi ve sporla ilgili incelemeler yapmak üzere Avrupa ülkelerine yaptığı seyahatten döndükten sonra İstanbul'da basın toplantısı yapmış ve "Beden Eğitimi öğretmenleri sorunu İsveç'ten getirdiğimiz öğretmenler aracılığıyla bu yıl sonunda çözülmüş olacaktır" beyanında bulunmuştur(Günay, 2013).

Jimnastik sporu Galatasaray Lisesi beden eğitimi öğretmeni Fransız Cürel'le başlamış olup 1860 yılından itibaren eğitim programındaki okutulan zorunlu dersler arsına girmiştir. 1869 yılından sonra önce rüştiyelerde daha sonrada Mekteb-i Tıbbiyeler ve idadilerde jimnastik ve eskrim dersleri eğitim programlarına eklenmiştir. Galatasaray Lisesinden mezun olan Faik

Üstünidman Galatasaray lisesinde beden eğitimi öğretmeni olarak çalışmaya başlamış olup, hem Galatasaray Lisesinin hem de Türkiye'nin ilk beden eğitimi öğretmeni olmuştur(Kurt vd, 2016).

Ülkemizde beden eğitiminin çağdaş anlamda uygulanması ve tüm okul türlerinde uygulamalı bir şekilde deneyimlere başlatılarak yaygın hale gelmesinde Türk spor insanı Selim Sırrı Tarcan'ın çok büyük katkıları olmuştur. Tarcan, voleybol ve boks sporunun Türkiye'de ilk kurucusu olup gerekli altyapıların oluşturularak okullarda voleybol sporunu başlatan ilk isimdir(Heper, 2012).

2.2.1 Beden Eğitimi ve Spor Kavramları

Spor ve beden eğitimi, iç içe girmiş iki farklı kavramdır. Bu iki kavram insanların ruhsal, zihinsel ve fiziksel açıdan gelişmelerini sağlayan aynı zamanda psikomotor koordinasyon kabiliyetlerini de arttıran bilim dallarıdır. Beden eğitimi ve spor; bireylerin beden sağlıklarının korunmasının yanında, kişilik gelişimlerinin tamamlanmasını da sağlayarak moral ve verimliliklerinin artırılmasına katkıda bulunan en etkili sağlık ve eğitim aktiviteleridir(Kazak & Yalçın, 2019).

Beden eğitimi ve sporla ilgili yapılan tanımlamalardan birkaç tanesini şu şekilde sıralayabiliriz.

Beden Eğitimi: Bireyin bedensel ve ruhsal açıdan kendisini iyi hissetmesi için yaptığı aktivitelerdir(Nakip, 2021).

Beden Eğitimi: “İnsanı bir bütün olarak fiziki, ruhi ve zihni vasıflarını yaşının gerektirdiği verim gücüne ulaştırmaktır”(Usluoğlu, Beyazıt, Küçüksubaşı, Soner & Kaya, 2019).

Beden Eğitimi: Eğitim-öğretim müfredatı kapsamında, öğrencilere verimli öğretim ve anlamlı içeriklerle birlikte öğrenme fırsatı sağlayan, okul ortamında gerçekleşen bir derstir(Günay, 2021).

Beden Eğitimi: “Bireyin beden ve ruh sağlığını korumaya, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değişebilen esnek kurallarla çevrili; oyuna, jimnastiğe, spora dayalı araştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir”(Aracı, 2006).

Beden Eğitimi: “İnsan bütünü oluşturarak fiziki, ruhi ve zihni niteliklerin bulunduğu yaşın ve genetik kapasitenin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için rekabet olmaksızın yapılan faaliyetlerin tümüdür”(Çilingiroğlu, Atasü & Sakaoğlu, 1983).

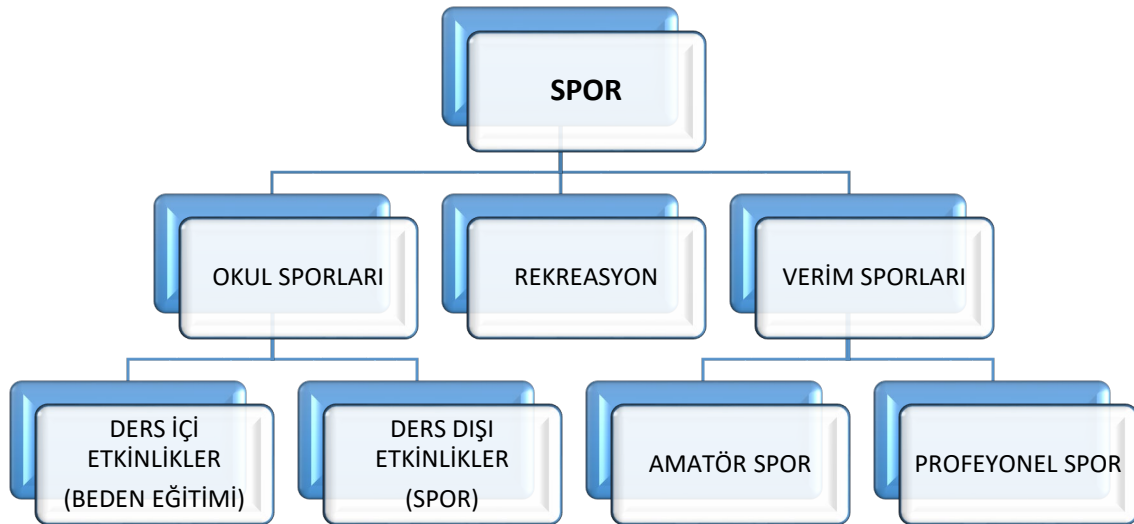
Spor Türk Dil Kurumu Sözlüğünde: “Kişisel ya da toplu biçimde yapılan genellikle yarışmaya dayanan, kimi kurallara göre uygulanan beden hareketlerinin tümü” olarak tanımlanmıştır(TDK, 2021).

Spor: İnsanların zihinsel ve fiziksel yeteneklerini sağlıklı ve dengeli bir şekilde geliştirmek için yarışma şeklinde yapılan faaliyetlerdir(Özbayraktar, Kurt, Yüclü & Kıvanç, 2012).

Spor: Belirli kurallar çerçevesinde yönetilen büyük organizasyonlarla uygulanan yarışma amaçlı fiziksel faaliyetlerdir(Günay, 2021).

Spor terimi insanların zihninde ilk olarak, bir spor takımının başka bir spor takımı ile karşılıklı yaptığı mücadele, koşmak, yürüyüş yapmak, yüzme ya da bisiklete binme gibi aktiviteler gelebilir. Ancak spor farklı şekillerde de ele alınarak incelemek mümkündür(Heper, 2012).

Tablo 2.4: Sporun Farklı Şekillerde Ele Alınışı (Heper, 2012).

Felsefi açıdan spor, spor kavramının hakikatini ve sporun özünü devamlı bir şekilde araştıran, spor kavramını spor bilimlerinden ve felsefelerinden edindiği her yeni bilgi ile tekrardan yorumlayan, aydınlatan bir bilgi alanıdır. Sosyoloji açısından spor ise, diğer bilim

dallarıyla işbirliği içerisinde, bilim insanlarının ortaya koyduğu kuramların çerçevesi içerisinde spordaki sosyolojik yapılar ve sosyal davranışlar ile sporun meydana getirdiği sosyal etkileri araştırarak elde edilen bulguları inceler(Heper, 2012).

Spora psikoloji açısından bakıldığı zaman, bireylerin psikolojik yapılarının, bireysel spor ya da takım sporlarındaki performanslarını en üst seviyeye nasıl çıkarılabileceği konuları üzerinde çalışmalar yapar. Tüm sporcular genellikle çok üst seviyede teknik bilgi ve beceriye sahip olmak isterler. Ancak motorik becerilerle zihinsel becerilerin birbirleriyle bağlantılı olduğunu çok fazla düşünmezler. Sporcular yaptıkları spor disiplininin teknik özelliklerinde uzmanlaşmak için çaba sarf ederlerken spor psikolojisi de sporla uğraşan bireylerin becerilerine odaklanmaları ve güvenlerini geliştirmelerine yardım eder(Azboy, Erer, Oymak & Tunç, 2017).

Spor, yoğunluk ve türüne göre sınıflandırma yapılabilir. Bu bağlamda “spor kendi içerisinde performans sporu, kitle sporu, okul sporu, özel gruplarda spor olmak üzere dört ana başlıkta incelenmektedir”(Özdenk, 2018).

Performans Spor: Sportif faaliyet esnasında, yapılan sportif faaliyetin gerektirdiği biyomekanik, fizyolojik ve psikolojik verime “performans” adı verilir ve elit spor anlamında da ifade edilebilir. Performans sporu yoğun ve uzun süreli çalışmalarla mevcut bedensel sınırları zorlayan, ekonomik etkenlerle beslenen, sınırlayıcılığı, seçiciliği ve yapısı itibarıyla her insanın başarı gösteremeyeceği bir düzlemedir. Günümüzde ekonomik, siyasi, kültürel ve performans alanlarında sınıflandırılabilir(Özdenk, 2018).

Kitle Spor: Bireylerin öncelikli ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra geriye kalan boş zamanlarında eğlenme, sağlık veya dinlenme amaçlı ve isteyerek yaptıkları fiziksel aktivitelerdir. “Herkes için spor” söylemi kitle sporunu ifade etmektedir. Kitle sporu slogan sekliyle, herkes için spor olarak ifade edilmektedir. Günümüzde sportif faaliyetlerin büyük bir kısmı, serbest zaman (boş zaman) sporu olarak uygulanmaktadır ve boş zaman sporu aktivitelerine katılan insanların sayısı diğer aktivitelere katılanlardan fazla olduğu belirlenmiştir(Yıldıran, Yetim, 1996).

Okul Spor: Eğitim-Öğretim faaliyetlerine katılan öğrenciler zamanlarının çoğunu okul ortamında geçirmektedirler. Okullardaki beden eğitimi ve spor dersleri ile ders dışı sportif aktivitelerle örgün eğitim veren ilkokul, ortaokul ve liselerin tamamında, yükseköğretimin ise bir kısmında, müfredat çerçevesi içerisinde, öğrencilerin fiziksel becerilerini ve kişilik

özelliklerini geliştirmeye yönelik uygulamalı olarak okul sporu aktiviteleri yapılmaktadır(Özdenk, 2018).

Özel Gruplarda Spor: Toplum içerisindeki bazı kişiler özel birtakım sebeplerden dolayı sportif faaliyetlere çeşitli bedensel ve ruhsal engellerinden dolayı her zaman katılamadıkları için bu bireylere özel şartlar ve imkânlar sağlanarak onların bireysel kullarına uygun spor ortamları hazırlanmaktadır(Özdenk, 2018).

Tablo:2.5: Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Farklar(Heper, 2012).

Beden Eğitimi	Spor
Yarışma değildir	Bir yarışmadır
Seyir vasıtası değildir	Seyir vasıtasıdır
Reklam Aracı Değildir	Reklam Aracıdır
Meslek değildir	Meslektir
Üretime katkı sağlamaz	Üretime katkı sağlar
Politika aracı değildir	Politika aracıdır
Toplumlar arası ilişkileri arttırmaz	Toplumlar arası ilişkileri arttırır

Tablo:2.6: Beden Eğitimi ve Sporun Ortak Yönleri(Günay, 2021).

Beden Eğitimi ve Sporun Ortak Yönleri
Eğitim ve eğlence aracıdır
Teknik ve bilimseldir
Zevkli ve estetikdir
Fiziksel ve ruhen güçlenmeyi sağlar

Günümüzde Beden Eğitimi ve Spor, yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir(Yıldırım & Yetim, 1996).

2.2.2 Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları ve Yararları

Beden Eğitimi ve Sporun amaçlarını belirleme ve sınıflandırmaya yönelik çalışmalar yirminci yüzyılın başlarında yaygın hale gelmiştir. Bowdlear ve Buskirk (1926), makaleler, ders kitapları ve diğer magazinsel kaynaklardan derledikleri oldukça fazla sayıda amaçları, sağlığın gelişmesi, bedensel gelişim, zihin gelişimi, iyi vatandaşlığın geliştirilmesi, boş zamanların değerlendirilmesi eğitimi ve fiziksel rehabilitasyon olmak üzere altı ana başlık altında toplamışlardır. Nash (1948), nöro-kas gelişmesi, organ gelişmesi, yorumlayıcı ve heyecansal gelişim olmak üzere dört grupta değerlendirme yapmıştır. Irwin (1960), sosyal, rekreasyonel, bedensel, duygusal ve zihinsel gelişim başlıklarında beden eğitiminin amaçlarına yönelik tanımlama yapmıştır. Nixon ve Jewett (1969) ise genel amaçlardan ziyade davranışsal amaçlara yönelenerek, bilişsel, duyuşsal, ve psikomotor alanlara yönelik amaçlar şeklinde gruplandırma yapmıştır. Ülkemizdeki literatürde ise genel olarak sinir-kas gelişimi, organsal gelişim, zihinsel ve duygusal gelişim başlıkları altında gruplandırma yapılmıştır (Yıldırım & Yetim, 1996).

Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları:

Beden eğitimi ve spor, fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini en üst seviyeye çıkarılması ve fiziksel faaliyetlerin oluşturduğu hareketler sayesinde temel hareket ve becerileri kapasitelerinin artırılmasını sağlar (Karabulut, 2018).

Beden eğitimi ve spor; eğitimin bütünlüycü bir unsuru olması nedeniyle öğrencilerin fiziksel etkinlikler vasıtasıyla bilişsel, duyuşsal, psikomotor alanlarda gelişimlerine, sosyal hayatında sporu yaşamının bir parçası getirmesine, okuldan sonraki boş zamanlarında sportif ve kültürel aktivitelere katılmaları için katkı sağlar (M.E.B, 2018a).

İlköğretim okullarındaki amaçları;

- Farklı spor dalları ve fiziksel etkinliklere özgü hareketler becerilerinin gelişimini sağlamak.
- Hareketle ilgili kavram ve ilkeleri, değişik birçok sportif etkinliklerde kullanabilmesini sağlamak.
- Harekette taktik ve strateji geliştirerek spor ya da fiziksel etkinliklerde uygulamak.
- Sağlıklı bir hayatın oluşmasına katkı sağlayan kavramların ve sportif etkinliklerin ilkelerini açıklamak.

- Bireylerin sağlıklarını koruyacak ve sağlıklı olmalarını sağlayacak sportif etkinliklere dzenli bir Şekilde katılmasını sağlamak.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili sosyal-kltrel değerlerimizi ve birikim kavramak.
- Öz ynetim ve iletişim becerileri, fair play, sosyal sorumluluk, liderlik, insan hakları ve doğaya duyarlı olma ve farklılıklara hoŐ görü ozelliklerini geliştirmek (M.E.B., 2018b).

Ortaoğretim okullarındaki amaçları;

- Ttrkiye’de ve dnyada beden eğitimi ve sporun tarihsel gelişimi ile Ttrk sporunda başarı gstermiŐ sporcularla ilgili bilgi sahibi olması,
- Sportif etkinliklere katılım yoluyla hareket, bilgi ve becerilerini geliŐtirmesi ve bu becerileri alışkanlık hline getirmesi,
- Sportif etkinlikler yoluyla spor klturu edinmesi, spora ozgü kuralları, bilgi ve becerileri uygulayabilmesi ve bu becerileri yaŐantısında olumlu olarak kullanabilmesi,
- Engelli bireylerin duygusal, fiziksel ve sosyal olarak geliŐimlerinde sportif aktivitelerin önemini ve etkisinin kavranması,
- KurtuluŐ gnlerinin ve millî bayramların öneminin kavranması ve yapılacak olan kutlamalara katılmada gönüllü olması.
- Mustafa Kemal Atatürk ve beden eğitimi ve sporun gnümüze kadar gelmesinde ve gelişmesinde katkısı olan Ttrk büyüklerinin tanınması ve dŐüncelerinin özümsemesinin sağlanması,
- Spor organizasyonlarına katılarak sağlığın güçlendirilmesine yönelik bilgi ve becerilerin öğrenilerek kişisel geliŐiminde ve hayatında kullanarak bilinçli aynı zamanda da sosyal bireylerin yetiŐmesinin sağlanması
- Bireyleri kötü alışkanlık ve bağımlılıktan uzak durmasının sağlanması.

Sporla ilgili faaliyette bulunan meslek kuruluşları hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmaktadır(M.E.B., 2018a).

Beden eğitimi ve sporun yararları;

“Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliğine” (NASPE)’nin hazırladığı raporda beden eğitimi ve spor derslerinin yararları şu şekilde sıralanmıştır;

- İnsanlar beden eğitimi ve spor aktivitelerine katıldıkları zaman bir takım hareket ve becerileri zorunlu olarak yapmaları gerekir. Beden eğitimi ve spor bu açıdan bireylerin fiziksel etkinlikleri gerçekleştirebilmek için yeni hareket becerileri kazanmalarına katkı sağlar.
- Çocuk, beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle, ruhsal ve bedensel yapısı gelişir, sağlıklı beslenme ve yaşam biçiminin düzenlenmesi ile ilgili kuralları gerçekleştirme alışkanlığı kazanır. İnsanların, kişi hak ve özgürlüklerine saygılı, yardımsever ve aynı zamanda birbirleri arasında iyi ilişkiler kurmaları, ruhen ve bedenen sağlıklı olmaları açısından bağlantı vardır.
- Beden eğitimi bireylerin kendi kişiliğini oluşturmasında ve sosyalleşmesindeki rolü büyüktür.
- İnsanların fonksiyonel bakımdan psikomotor gelişimlerini destekleyerek uzmanlık gerektiren becerilerin kazanılmasına yardımcı olur.
- Eğitim sistemindeki mevcut durumu açısından bakıldığında zaman beden eğitimi ve dersleri, zararlı alışkanlık ve davranışlardan kaçınarak hem sağlıklı bir birey ve aynı zamanda bilinçli tüketici olmayı öğreten eğitim-öğretim faaliyetidir.
- Beden eğitimi ve spor bireylerin, sağlıklı bir yaşam için fiziksel aktivitelerin nasıl bir öneme sahip olduğunun farkındalığını sağlayarak insanların spora yönelmeleri bakımından olumlu katkıda bulunur.
- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri, temel hareket becerilerinin kazanılmasının yanında, jimnastik ve dans gibi spor dallarına özgü yönelik hareket becerileri ve estetik özelliklerini kazanmalarına katkı sağlar(Heper, 2012).
- Beden eğitimi ve spor; bireylerin fiziki, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin eşgüdüm içinde uyumlu bir şekilde gelişmesini sağlayarak, hayatlarını sürdürdükleri toplum içinde daha mutlu, sağlıklı ve verimli olmaları konusunda önemli bir etkidir(Özdenk, 2018).
- Problem çözme, araştırmacı düşünme ve kavram gelişiminin de içinde yer aldığı bilişsel fonksiyonların aktive edilmesinde büyük rol oynar. Aynı zamanda büyük

ve küçük kasların motor gelişimi ve kaslar arası koordinasyonunun sağlanmasını destekler(Canlı & Günay, 2016).

Fizyolojik ve biyolojik yönden yararları;

- Organizmanın enerji kapasitesini arttırarak bireylerin daha geç yorulup erken toparlanmasına yardım eder.
- Vücuttaki yağ miratının azalmasını sağlayarak sağlıklı kilo verilmesine katkı sağlar.
- Kalpteki damarların yağlanmasına engel olur.
- Uyku düzenini sağlar.
- Akciğer kapasitesi ve kan hacmini arttırır.
- Kas kütesinin büyümesine etki eder. Kuvvet, dayanıklılık, sürat gibi kondisyonel özellikleri geliştirerek reaksiyon hızında artışa neden olur.
- Hastalıkların önlenmesindeki en önemli faktör olan bağışıklık sistemini düzenleyerek, güçlendirir.
- Sindirim sisteminin düzenli çalışmasına yardımcı olur
- İskelet sistemi ve bağ dokularını güçlendirerek sakatlanma riskinde en aza indirir(Karabulut, 2018).

Psikolojik yönden yararları;

- Bireylerin kişilik gelişimlerine yardım eder.
- İnsanların özgüven duygusunu ve benlik saygısını arttırır.
- Stresli durumların yönetilmesine yardım eder.
- Düzenli yapılan spor etkinlikleri mutluluk hormonlarının salgılanmasında ve açığa çıkarılmasında etkili olduğu için doğal bir depresyon önleyici bir etkisi vardır.
- Uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi kötü alışkanlıklar kazanılmasını engeller.
- Öfkenin kontrol edilmesinde yardım eder.
- Problem çözme yeteneğini geliştirdiği için, karşı karşıya kalınan sorunlara daha kolay çözüm üretebilmeyi sağlar.
- Psikolojik olarak zindeliğin arttırılmasına yardım eder.
- Karar verme yeteneğini artırır(Karabulut, 2018).

Sosyal yönden yararları;

- Sosyal ve kültürel zevkler ve duyarlılıklar kazandırır.
- Serbest zamanları faydalı bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.
- Bireylerin, arkadaşlık, liderlik, takdir edilme ve etme, hoşgörülü olma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.
- İnsanların kendilerini kontrol etmelerini ve birbirlerine karşı saygılı davranmalarını ve beraberce çalışma alışkanlığını geliştirir.
- Çalışma hayatını belirli bir plan ve ölçü çerçevesinde sürdürme alışkanlığı kazandırarak profesyonellik boyutunda ekonomik kazanç elde etmeye yardımcı olur.
- Diplomasıyı arttırarak turizmin gelişmesine ve canlanmasına katkıda bulunarak toplumsal kültür seviyesinin atmasını sağlar.
- Bireyin kendisine, ailesine ve içinde yaşadığı topluma olan sorumluluk bilincini geliştirerek millet olarak dayanışma ve bütünleşmeyi arttırır.
- Bireylerin tanınma ve ün kazanma gibi ihtiyaçlarını karşılamalarına katkı sağlar.
- Mücadele etme gücünü arttırarak başkaları tarafından tanınma ya da ün kazanma ihtiyacını karşılar ve ülkelerin tanıtılmasına katkı sağlar(Karabulut, 2018).

Özetleyecek olursak, beden eğitimi ve spor aktiviteleri, insanların gelişim kademelerinde çok yönlü ve oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu bilim insanları tarafından yapılan bilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Bu nedenden dolayı eğitim programlarında beden eğitimi ve spor derslerine gerekli öncelik ve önemin verilmesinde büyük yarar vardır(Savaşır, Çeki, Çelik & Ketten, 1979).

2.2.3 Beden Eğitimi ve Sporun Eğitim ile İlişkisi

Beden eğitimi ve spor; eğitim-öğretim etkinliklerinin ve eğitim programlarının tamamlayıcı bir unsuru olmasından dolayı öğrencilerin fiziksel etkinlikler aracılığıyla bilişsel, psikomotor, sosyal ve duyuşsal alanlarda gelişimlerine, sosyal hayatında sporu yaşamının bir parçası haline getirmesine, boş zamanlarında da sportif ve kültürel aktivitelere katılmaları yönünde katkı sağlar M. E. B. (2018b).

Beden eğitimi; öğrencilerin fiziksel etkinliklerle aktif halde tutulmalarını sağlamaktan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Beden eğitimi derslerinin eğitim-öğretim faaliyetleri içinde

emsalsiz bir görevi vardır, çünkü öğrenim gören öğrencilerin fiziksel uygunluklarını ve psikomotor hareket becerilerini geliştiren tek alandır (Ergin & Ayhan, 2020).

Beden eğitimi ve spor dersleri, problem çözme, araştırmacı düşünme ve kavram gelişiminin de içinde yer aldığı bilişsel fonksiyonların aktive edilmesinde büyük rol oynar. Bireylerin eğitim öncesi ruhen ve bedenen ders öncesi hazırbulunuşluk düzeyini destekleyerek eğitim-öğretimin verimliliğini artırır. Beden eğitimi ve spor derslerinin genel eğitimdeki önemini anlayan gelişmiş ülkeler eğitim-öğretim politikalarını buna göre oluşturmuşlardır. Nitekim Gazi Mustafa Kemal Atatürk, "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözüyle ülke gençlerinin bilimin ışığında zihnen, ahlaken, bedenen ve ruhen, en iyi şekilde yetiştirilmesi gerektiği inancı içerisinde, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine ve sporculara büyük önem vermiştir. Ülkemizin geleceğinin teminatı olan genç nesillerimize fiziksel, zihinsel ve psikolojik açılarından sağlıklı yetişmeleri için beden eğitimi ve sporun önemini iyi bir şekilde kavramalarının sağlanması gerekir(Yılmaz, 2021).

Beden eğitimi ve spor, ahlaki değerler açısından bilinç oluşturma yanında özellikle okullarda uygulanan beden eğitimi ve spor dersleri ve okullar arası spor müsabakalarının, fair play'e uygun tutum ve davranışların kazandırılması ve sergilenmesine uygun bir ortam oluşturmaktadır. Zira fair play anlayışı, sadece mesajlar, kampanyalar veya ahlak kuramları vasıtasıyla bireylere aktarılmalarıyla değil, uzun vadeli ve kesintiye uğramayan bir öğrenme-öğretme süreci ile öğrencilerin bizzat yaparak ve yaşayarak öğrenme anlayışıyla, problem durumlarıyla karşılaşarak kazandırılabilen anlaşılmalıdır(Yıldırım, 2005).

2.2.4 Beden Eğitimi ve Sporun Türk Milli Eğitimindeki Yeri

Devletimizin eğitim ve öğretimle ilgili tüm görev ve yükümlülükleri "1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu" ile bir bütünlük içerisinde incelenip araştırılarak oluşturulmuştur. Bu kanununda belirtilen Türk milli eğitiminin genel amaçlarından bir tanesi de "beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, sahip bireyler olarak yetiştirilmesi" şeklinde belirtilmiştir. Beden eğitimi ve spor dersi kişinin zihinsel, fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı bir şekilde yetişmelerini sağlayacak tek ders olması nedeniyle eğitimde önemli bir yere sahiptir(TBMM, 1973).

Ülkemizde eğitim sisteminin geliştirilmesi, eğitim öğretim planlarının ve eğitimin her kademesinde okutulan derslerle ilgili öğretim programlarının hazırlanması ile eğitim kurumlarında haftalık okutulacak derslere ait çizelgelerin oluşturulması görevi 652 sayılı "Milli

Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında” kanun hükmünde kararnameyle Talim Terbiye Kuruluna verilmiştir. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığının bilimsel danışma ve karar alma organıdır. Kurulun çalışması ile ilgili usûl ve esasları, kurul başkanının ve üyelerinin diğer nitelikleri, yetki, sorumluluk ve görevleri ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir(TBMM, 2011).

Talim Terbiye Kurulu, eğitim kurumlarının tüm kademelerinde okutulacak diğer derslerle birlikte beden eğitimi ve spor dersinin de haftada kaç saat okutulacağı ile ilgili haftalık ders çizelgesi ve bu derslere ait öğretim programlarının uygulanabilmesi için karar alarak Milli Eğitim Bakanının onayı için teklifte bulunur. Bakan onayladıktan eğitim öğretim kademelerinde uygulanmaya başlar. Milli Eğitim sisteminde beden eğitimi ve spor dersleri ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında olmak üzere farklı müfredatlar çerçevesinde ders olarak okutulmaktadır(TBMM, 2012).

Beden eğitimi, ilkokullarda “beden eğitimi ve oyun dersi” olarak okutulmaktadır. Talim Terbiye Kurulunun kararı ile 2018 yılında yayınlanan ilkokul (1., 2., 3. ve 4. sınıflar için) “Beden Eğitimi ve Oyun .dersi Öğretim Programı” çerçevesinde, hareket ve oyun stratejilerini kullanma, fiziki ve oyun etkinliklerinde iş birliği, sosyal sorumluluk, iletişim becerileri, adil oyun (fair play), farklılıklara saygı ve doğaya duyarlılık özelliklerini geliştirilir. Öğretim Programı’nın amaç ve hedeflerine ulaşılabilmesi amacıyla, öğrencilere ve öğretmenlere yardımcı olması için hazırlanan “Fiziksel Etkinlik Kartları (FEK)” kullanılmaktadır. FEK mor ve sarı kart gruplarından meydana gelir. Öğretmenler beden eğitimi ve oyun derslerinde konu ve kazanımlara uygun olarak FEK’lerden yararlanırlar(TTK, 2018).

Beden eğitimi ve oyun dersi eğitim sürecinde, öğrencilerin hazırbulunuşlukları, yaş düzeyi, beklentileri, ilgileri ve yöresel özellikler gibi etkenler dikkate alınarak öğrencilerin oyun oynayacağı ve etkinliklere katılacağı şekilde planlama yapılır. Bu amaçla ilkokul sınıf düzeylerinde beden eğitimi ve oyun dersi, “Hareket Yetkinliği” ve “Aktif ve Sağlıklı Hayat” olmak üzere iki gelişim ve öğrenme alanı üzerine tasarlanmıştır. Bu öğrenme alanlarını dokuz tane öğrenme çıktısı destekler. Sınıf seviyelerine özgü kazanımlar sarmal bir yapıdadır ve program çıktılarına göre oluşturulmuştur. “Fiziksel Etkinlik Kartları (FEK)” ders kazanımları ile ilişkilendirilerek hareket becerilerini oyunlaştırarak ve oyunları görsel destekli bir şekilde sunmaktadır(TTK, 2018).

Tablo: 2.7: İlkokul Öğrenme Alanları Ve Sınıf Düzeylerine Göre Kazanım Dağılımları(TTK, 2018)

Öğrenme Alanı	Alt Öğrenme Alanı	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
1. Hareket Yetkinliği	Hareket becerileri	5	9	8	5
	Hareket kavramları ve ilkeleri	4	3	1	3
	Hareket stratejileri ve taktikleri	2	1	2	2
2. Aktif ve Sağlıklı Hayat	Düzenli fiziksel etkinlik	2	2	2	2
	Fiziksel etkinlik kavramları, ilkeleri ve ilgili hayat becerileri	8	10	13	9
	Kültürel birikimlerimiz ve değerlerimiz	3	3	3	4
Toplam		24	28	29	25

Ortaokullarda, beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı, öğrencilerin yaşamları boyunca kullanma ihtiyacında oldukları hareket becerileri, öz yönetim ve sosyal becerileri, sağlıklı hayatla ilgili becerileri, öz yönetim becerileri ve stratejileri ile birlikte düşünme becerilerinin de geliştirilmesini amaçlamaktadır. Programda beden eğitimi öğretmenlerine ders içi uygulamalarında, “model temelli öğretim” yapmaları özellikle önerilmektedir. Programın amaç ve hedeflerine ulaşmada öncelik olarak öğrenen merkezli olan “taktik oyun”, “spor eğitimi” ile “kişisel ve sosyal sorumluluk” modellerinin kullanılarak uygulanmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ortaokul 5-8. sınıflarda okuyan öğrenciler için beden eğitimi ve spor dersi spora ve fiziksel etkinliklere katılmaları ve zihinsel, bedensel ve sosyal becerilerini geliştirmeleri için katkı sağlayan tüm eğitim süreçlerini içinde barındırır(MEB, 2018a).

Tablo: 2.8: Ortaokul Öğrenme Alanları Ve Sınıf Düzeylerine Göre Kazanım Dağılımları(MEB, 2018a)

Öğrenme Alanı	Alt Öğrenme Alanı	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
1. Hareket Yetkinliği	Hareket becerileri	7	8	8	5
	Hareket kavramları, ilkeleri ve ilgili hayat becerileri	9	9	10	12
	Hareket stratejileri ve taktikleri	2	2	1	1
2. Aktif ve Sağlıklı Hayat	Düzenli fiziksel etkinlik	1	1	2	2
	Fiziksel etkinlik kavramları, ilkeleri ve ilgili hayat becerileri	7	6	5	6
	Kültürel birikimlerimiz ve değerlerimiz	5	5	4	4
Toplam		31	31	30	30

2022-2023 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanacak ilköğretim kurumları (İlkokul ve Ortaokul) haftalık ders çizelgesine göre;

- Beden eğitimi ve oyun dersi ilkokul 1.,2 ve 3. sınıflarda haftada beş ders saati, 4. sınıfta ise iki ders saati olarak zorunlu okutulan dersler arasında yer almaktadır.
- Ortaokul kurumlarının tüm sınıf seviyelerinde beden eğitimi ve spor dersi haftada iki ders saati olmak üzere zorunlu okutulan dersler arasında bulunmaktadır.
- Ayrıca ortaokul kurumlarının tüm sınıf seviyelerinde “Spor ve Fizikî Etkinlikler” adı altında öğrencilerin seçimine bağlı olarak iki saatten dört ders saatine kadar ders görmelerine olanak sağlanmıştır(TTK, 2021).
- İmam hatip ortaokullarında ise 5. Sınıflarda iki ders saati, 6., 7. ve 8. Sınıflarda ise bir ders saati olarak zorunlu okutulan dersler arasında yer almaktadır.
- İmam hatip ortaokullarının tüm sınıf kademelerinde “Spor ve Fizikî Etkinlikler” adı altında öğrencilerin seçimine bağlı olarak bir saatten iki ders saatine kadar ders görmelerine olanak sağlanmıştır(TTK, 2021b).

Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersi öğretim programında iki öğrenme alanı ve yedi tanede alt öğrenme alanı vardır. Beden eğitimi ve spor dersi diğer derslerin bütünüleyici bir unsuru olduğu için, öğretim programında, öğrencilerin sportif etkinlikler vasıtasıyla bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarındaki gelişimlerinin desteklenmesi, amaçlanmıştır. Öğrencilerin sosyal hayatları içerisinde sportif aktivitelerin bir yaşam felsefesi haline gelerek okul dışındaki serbest zamanlarını sportif ve kültürel etkinliklerle değerlendirmeleri hedeflenmiştir(MEB, 2018b).

2022-2023 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanacak ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgesine göre;

- Beden eğitimi ve spor dersi Anadolu liselerinin tüm sınıf kademelerinde haftalık iki ders saati olarak ortak derler arasında bulunmaktadır. Ayrıca Anadolu liselerinin tüm sınıf seviyelerinde “Spor ve Sosyal Etkinlikler” başlığının altında öğrencilerin seçimine bağlı olarak iki ders saati de “Seçmeli Beden Eğitimi” şeklinde ders görmelerine olanak sağlanmıştır. Hazırlık sınıfı bulunan Anadolu liselerinde de aynı şekilde uygulama yapılacaktır. Sadece hazırlık sınıflarında “Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi “ konmamıştır.

- Sosyal Bilimler Lisesinin haftalık ders çizelgesinde “Beden Eğitimi ve Spor/Görsel Sanatlar/Müzik “ şeklinde üçlü grup oluşturulmuş olup, hazırlık sınıfında 4 saat, 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda ise iki ders saati olmak üzere ortak dersler olarak uygulanacaktır. Üçlü grup olarak oluşturulan derslerden bir tanesi öğrencilerin seçimine bağlı olarak uygulanacaktır. Yani bir öğrenci herhangi bir sınıf kademesindeki eğitim öğretim yılı içinde üçlü grup derslerden sadece bir tanesini görme olanağına sahip olacaktır. Seçmeli dersler arasında ise sadece 9. sınıflar için iki ders saati “Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi” uygulanacaktır.
- Fen Liselerinin haftalık ders çizelgelerinde beden eğitimi ve spor dersi tüm sınıf seviyelerinde 2 ders saati olarak ortak (tüm öğrencilerin zorunlu görülmesi gereken) dersler içinde yer almaktadır. Ayrıca öğrenciler tüm sınıf seviyelerinde “Spor ve Sosyal Etkinlik” başlığı altında öğrencilerin seçimine bağlı olarak iki ders saati Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor dersi görebileceklerdir.
- Müzik programı uygulayan Güzel Sanatlar Liselerinde dersler, Beden Eğitimi ve Spor/Görsel Sanatlar şeklinde gruplandırılmış olup tüm sınıf seviyelerinde iki ders saati olarak ortak dersler arasında bulunmaktadır. İkili grup olarak oluşturulan derslerden bir tanesi öğrencilerin seçimine bağlı olarak uygulanacaktır. Ayrıca 9., 11. ve 12. sınıflarda 2 saat olarak “Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi” yer almaktadır.
- Türk Halk Müziği programı uygulanan Güzel Sanatlar Lisesinde ise 10. sınıflarda bir ders saatine düşürülmüş olup diğer sınıf seviyelerinde iki ders saati olarak ortak dersler arasında “Beden Eğitimi ve Spor/Görsel Sanatlar” gruplandırılması yapılmıştır. 9., 11. ve 12. sınıflarda 2 saat olarak “Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi” yer almaktadır.
- Türk Sanat Müziği programı uygulayan Güzel Sanatlar Lisesindeki Beden eğitimi ve Spor Dersi uygulaması Müzik programı uygulayan Güzel Sanatlar Lisesi ile aynı şekildedir.
- Görsel Sanatlar programı uygulayan Güzel sanatlar Lisesinde dersler Beden Eğitimi ve spor/Müzik şeklinde gruplandırılmış olup, 10. sınıflarda bir saat, 9., 11. ve 12. sınıflarda ise iki ders saati olarak ortak dersler arasında bulunmaktadır. 9 ve 12. sınıflarda iki ders saati Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi uygulanacaktır.

- İmam Hatip Liselerinde “Beden Eğitimi ve Spor/Görsel Sanatlar/Müzik “ şeklinde üçlü grup oluşturulmuş olup, hazırlık ve 9. Sınıflarda iki saat, 10., 11. ve 12. sınıflarda ise bir ders saati olmak üzere ortak dersler arasında uygulanacaktır. 11 ve 12. sınıflarda da iki ders saatine kadar “Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Dersi” yer almaktadır(TTK, 2021c).
- Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde beden eğitimi ve spor dersi 9., 10. ve 11. sınıflarda iki ders saati olmak üzere ortak okutulan zorunlu dersler arasında yer almaktadır. 12. sınıflarda ise beden eğitimi ve spor dersi bulunmamaktadır(TTK, 2018b).

Milli Eğitim Bakanlığının 2019-2023 stratejik planında bulunan “Faaliyet Alanları ile Ürün ve Hizmetlerin Belirlenmesi” başlığı altındaki “Bilimsel, Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler” bölümünde, öğrencilere “yönelik yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesi ve katılımın artırılması” hedef olarak belirlenmiştir(SGB, 2019).

2.3 Tutum Kavramı

İnsanlar günlük yaşamları içerisinde çevrelerinde meydana gelen bir takım olay, olgu veya durumlarla etkileşim içerisine girerler. Bu etkileşimler sonucunda bireylerde bir tepki eğilimi açığa çıkar. Oluşan bu tepki eğilimleri olumsuz ya da olumlu değerlendirmelerle sonuçlanır. Bireylerin geliştirmiş olduğu olumsuz ya da olumlu değerlendirmeler sonucunda ortaya çıkan davranış şekli kişinin tutumunu oluşturur. Bireyin düşünce yapısını, inancını, duygularını, kaygılarını ve hayata bakış tarzını, tutumları şekillendirir. Tutumlar, bireylerin davranışları ve sosyal gerçeklik oluşumları üzerinde etkilidirler(Gerrig & Zimbardo, 2012).

Tutumlar, insan davranışlarını tayin eden bir unsur olmasından dolayı tutumların varlığı, değişme nedenleri ve nasıl ölçülebileceği konuları üzerinde psikologlar önemle durarak çok sayıda bilimsel araştırmalar yapmışlardır. Bireyin kişisel ve toplumsal yaşantısını çok yakından ilgilendiren iletişim, ideoloji ve propagandalar gibi olgular, geliştirilen tutumlarla ilişkilidir. İnsanların hayatına bu kalıplaşmış ve çok zor değiştirilebilen tutumlar yön verir(Bakırcıoğlu, 2012).

2.3.1 Tutumun Tanımı ve Özellikleri

Tutum kavramının bilim insanları tarafından yapılan tanımlamaların bazıları şu şekilde sıralanabilir.

Tutum, “kişilerin, nesnelerin ve olayların olumlu veya olumsuz değerlendirilmesidir”(Gerrig & Zimbardo, 2012).

Tutum, “sosyal psikolojide, nesnelere ve olayları sınıflandırma ve bunlara belli ölçüde tutarlı değerlendirmeye tepki gösterme eğilimidir”(Akıncı, Arpacık, Hatipoğlu, Kolay & Tüzün, 2005).

Tutum, genel manada insanların çevrelerinde bulunan herhangi bir nesne ya da olguya karşı geliştirdikleri tepki eğilimini ifade eder(Akgül & Gürbüz, 2011).

Tutum, “İnsanlar, nesnelere ya da düşüncelerle ilgili değerlendirmelerdir”. Bir takım tutumlar sayı ve olgulardan çok duygu ya da değerlere dayanır(Aronson, Wilson & Akert, 2012).

Gordon W. Allport’a (1935) göre,” tutumlar bireylerin nesnelere ve durumlar hakkında yaşantı ve deneyimler ile edindikleri, sürekliliği olan düşünceleridir”(Baruh & Tunçer, 2018).

Tutum; “bireyin herhangi bir nesne ya da duruma karşı deneyim, güdü ve bilgilerine dayanarak geliştirdiği, sürekliliği olan bir tepki eğilimidir”. Tutumların varlığı oluşumuna kaynak teşkil ettiği bir takım davranışların gözlenilmesiyle ortaya çıkar. (Sezer, 2017).

Tutumunla ilgili açıklama yaparken birtakım kavramlardan yararlanabiliriz. Bunlar normlar, inançlar, ideolojiler, sosyal temsil ve değerlerdir.

İnançlar; bireyler yaşadıkları veya yaşayacakları hadiselerle karşı tutumlarına, bazı kişisel inançları doğrultusunda şekil verirler. Bireyler neden ve nasıl oluştuğu konusunda hiçbir bilgi sahibi olamadığı baskı ya da korku unsuru olan olaylar veya tam tersi durumdaki hoşuna gidebilecek iyi olayların etkisi altında tutumlarını şekillendirirler. İnançlar, iman, bilgi ve kanaati de içine alan psikolojik bir olgudur. İnançlar, çoğu zaman kişisel prensiplerin de kaynağı olmuşlardır. İnsanlar bazı durumlar karşısında düşüncelerini açığa çıkarmak istemedikleri zaman, bu durumu tutum veya davranışlarla belli etmek isterler. Bu da tutumların mevcut inanç ve değerlerin arkasında gizlenmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Tutumlar ve inançlar insanların kararlarındaki devamlılığın sağlanmasında, karşılaştıkları hadise veya

faaliyetlere yorum yapmak suretiyle anlamlandırmada ve şahsi amaçlarına ulaşmada var olan alternatifleri karşılaştırarak hedeflerine ulaşmak için doğru olanın seçilmesinde yardımcı olması bakımından pek çok önemli faydaları vardır(Kırel, 2014).

Değerler; her insan bazı durumlar karşısında kendine ait değerlere sahiptir. Bu değerler, çevremizdeki insanlarla oluşturulan ilişkiler neticesinde öğrenilir. Bununla birlikte içinde bulunduğumuz topluma ait kültürel yapı da bize bir takım değerler kazandırır. Hoşgörü, adaletli olma, hak ve özgürlük gibi değerler, toplum içinde kazanılan değerlerden bazılarıdır ve değişmesi zordur(Kırel, 2014).

Normlar; bir toplulukta sergilenen davranışların uygunluğunu belirleyen ve nesilden nesle nakledilen kuralların oluşturduğu kalıplardır. Sergilenen davranışların istenilir olup olmadığını toplumsal normlar belirler(Kırel, 2014).

İdeolojiler, bireylerin toplumsal yaşantılarını düzenleyen, siyasal veya toplumsal eylemlerine yön veren, dünya hayatına yönelik kazandığı inanç ve görüşlerini ortaya koyan fikirlere dir. İnsanlar tutumlarını içinde buldukları toplumun ideolojisine göre geliştirirler(Kırel, 2014).

Sosyal Temsiller; insanların meydana gelen olaylar karşısında vereceği tepkilerin çerçevesi çokluğun temsil edildiği yapılarca şekillenir. Aynı zamanda insanların tutumları içinde yaşadıkları toplumu temsil eder ve yansıtır(Kırel, 2014).

Tutumların özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- 1- Tutumların en önemli özelliği duygusal bileşene sahip olmalarıdır. Bu durum tutumları inanç veya bir olgudan ayırır. Suyun 100 derecede kaynaması bir gerçekliktir ve insanlar buna inanabilir ancak bu gerçeklik duygusal bir tepki oluşturmaz.
- 2- Tutumlar sözlü ifadeler ya da sergilenen davranışlar yoluyla ortaya çıkarılabilir, doğrudan doğruya gözlenemez.
- 3- Tutumlar bazen davranışsal hareketlere dönüşmeyebilir. Bir örnek verecek olursak, sigara kullanımının insan sağlığına zararları noktasında sürekli uyarılarda bulunan kişinin sigara içmesi.
- 4- Tutumlar çok güçlü olsa bile kişisel ve çevresel etkenlere bağlı olarak bazen değişime uğrayabilir. Fakat tutumlar ne kadar kökleşmiş ve güçlü ise değişime

uğramaları da o kadar zor olur. Yıllardır belirli bir tarzda giyinen bir kişinin giyim tarzını değiştirmesinin zor olması gibi(Doğdu, 2021).

- 5- Tutumlar yaşantılar sonucunda öğrenilir, doğuştan gelmezler.
- 6- Tutumların belirli bir süre devamlılığı söz konusudur, geçici değillerdir(Öncü, 2007).

2.3.2 Tutumların İşlevleri

Tutumların insanlarla ilgili birbirinden farklı çok sayıda psikolojik işlevleri bulunmaktadır. Aynı tutumu farklı insanlar başka sebeplerle savunabilir, bir insan herhangi bir tutumu da birden fazla sebeplerle savunabilir. Bir tutuma ait işlevler kişideki diğer tutumlarla tutarlı olup olmayacağını ve ne oranda değişebileceğini belirler. Bu işlevlerden bazıları şunlardır;

Araçsal İşlev: Kullanışlı yada yarar sağlama nedenlerinden dolayı benimsenen tutumlar araçsal işleve yönelik hizmet eder. Bu tutumlar yarar sağlama veya ödül kazanma yada cezadan kaçınma isteğimizin türsel örneklerini ortaya koyar. Bir vatandaşın devletin daha fazla hizmet etmesini istemesi aynı zamanda da yüksek vergilere karşı olması tutumu örnek olarak verilebilir. Devletin hizmetlerinin arttırılmasını istemesi yarar sağlama veya ödül kazanma, vergilerin artmasını istememesi de cezalandırılmadan kaçınma olarak açıklanabilir. Bu tarz tutumları değiştirebilmek için bireyin alternatifin daha çok yarar sağlayacağı konusunda ikna olması gerekir(Atkinson, Atkinson, Smith, Bem & Hoeksema, 1999).

Bilgi İşlevi: İçinde bulunduğumuz dünyayı anlama yada anlamlandırmak için yardım eden ve günlük hayatımızda içselleştirmemiz gereken değişik bilgileri belirli bir düzene koyan tutumlar, bilgi işleve yönelik hizmet eder. Bilgi işlevi türünden olan tutumlar, öncelik olarak, birbirinden farklı bilgileri ayrıntılarına bakmadan etkili bir şekilde düzenleyip işlememize olanak sağlayan şemalardır. Bu tarz tutum şemaları genellikle gerçeklik olgusunu aşırı bir şekilde basitleştirdiği için olayları algılayış şeklimize de etki eder(Atkinson, Atkinson, Smith, Bem & Hoeksema, 1999).

Değer İfade Etme İşlevi: Kişisel veya toplumsal değerlerimizi yansıtan ya da kendimizle alakalı kavramlarımızı ifade eden tutumlar, değer ifade etme işlevine yönelik hizmet eder. Bu tarz tutumlar bireyin kabul ettiği değerlerden türetildiği için birbirleriyle tutarlılık eğilimi gösterirler. Liberalizm gibi kitlesel siyasal değerler, değer ifade işlevine temel oluşturabilir. Bu yapıdaki tutumlar da kolay kolay değişmezler. Kişiye alternatif olacak bir

tutum, kişinin benimsediği değerleriyle daha tutarlı olacağı noktasında inancının sağlanması gerekir(Atkinson, Atkinson, Smith, Bem & Hoeksema, 1999).

Ego Savunma İşlevi: İnsanları kendi değerlerine yönelik oluşan tehditlerden korunmasını sağlayan tutumlar, ego savunma işlevine hizmet eder. Ego savunma, Freud'un psikanalitik kuramından ortaya çıkmıştır. Kişi kabul görmeyen itkilerini baskı altına alarak aynı türden itkilere sahip insanlara düşmanca tutumlar sergiler. Freud'un kuramındaki bu tür ego savunma mekanizmasına yansıtma denir(Atkinson, Atkinson, Smith, Bem & Hoeksema, 1999).

Sosyal Uyum İşlevi: İnsanlara içinde yaşadığı topluma aidiyetlik hissi veren, toplumun bir parçası olduğunu düşündüren tutumlar, sosyal uyum işlevine hizmet eder. Birliktelik ve sevgi güdüsü ile kişi kendisini, aynı tutuma sahip sosyal grubun bir parçası olduğunu hisseder. Böylece grup içinde kolayca uyum sağlar ve grup tarafından da kabul edilmesi gerçekleşir. Bu yapıdaki tutumların değişmesi için toplumsal normların değişmesi gerekir(Atkinson, Atkinson Smith, Bem & Hoeksema, 1999).

Yatkınlık İşlevi: insanları etkileyerek belirli bir biçim dahilinde davranışta bulunmaya yönlendiren tutumlar, yatkınlık işlevine hizmet eder. Bu tutumlar insanların ne şekilde davranış göstereceğine yaklaştırdığı için genellikle davranışların önceden belirlenmesi amacıyla kullanılır. Siyasilerin belirli aralıklarla seçmenlere anket uygulayarak araştırma yapmalarının başlıca nedeni, yatkınlık işlevi kökenine sahip tutumların davranışların ne şekilde olacağı konusuna yaklaştırdığı gerçeğinden kaynaklanmaktadır(Plotnik, 2009).

2.3.3 Tutumları Oluşturan Öğeler

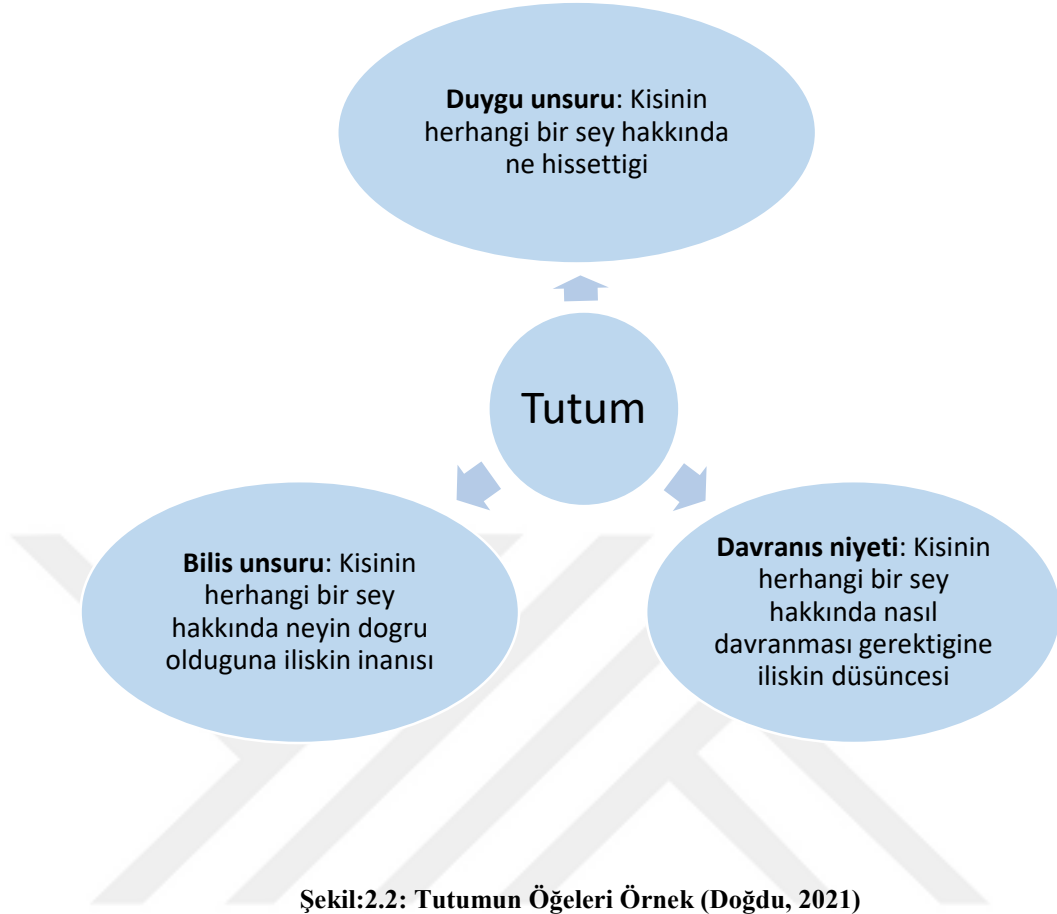
Tutumlar, kişilerin duygu, düşünce ve davranış eğilimlerini birbirleriyle uyumlu olmaya yönlendiren öğelere sahiptir. Bu öğeler bilişsel, davranışsal ve duygusal olmak üzere üç tanedir.

Bilişsel öğe; tutumların nesne veya kişiyle alakalı sahip oldukları inançları ve düşünceleri ifade eder.

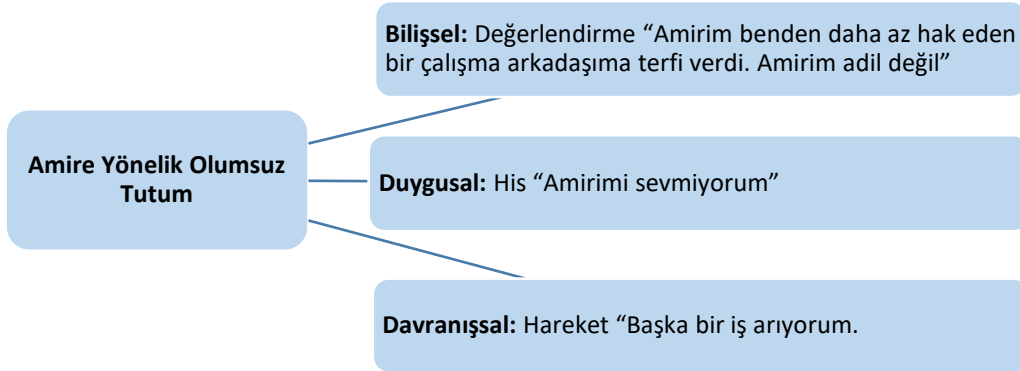
Duygusal öğe; insanların kişilere ya da nesnelere karşı olumlu veya olumsuz duygularını ifade eder.

Davranışsal öğe ise; bilişsel ve duygusal öğelere bağlı bir şekilde oluşan tepkileri ifade eder(Doğdu, 2021).

Şekil:2.1: Tutumun Öğeleri (Semerci & Ergeneli, 2019)

Şekil:2.2: Tutumun Öğeleri Örnek (Doğdu, 2021)

2.3.4 Tutumların Oluşması

İlk oluşturulan temel tutumların birçoğu hayatımızın ilk dönemlerinde tutumu meydana getirecek nesneyle oluşan kişisel yaşantılardan oluşur. Bireyin en yakın ve en çok etkileşimde bulunduğu anne ve babaları, istedikleri bir davranış sergilendiğinde, gülümseme ya da cesaretlendirme yoluyla bu davranışları ödüllendirirler, ya da istemedikleri bir davranışın

oluşması durumunda da onaylamayarak cezalandırırlar. Bu şekeldeki hayatın erken dönemdeki yaşantılar, çocukların belirli olgu ya da nesnelere karşı kalıcı olumsuz ya da olumlu tutum geliştirmelerine neden olur. Bireyler küçük yaşlardan itibaren babalarının ya da annelerinin veya akranlarının sergilemiş olduğu davranışlardan etkilenecek bu davranışları taklit etmek suretiyle de herhangi bir kasıt olmadan tutum geliştirebilirler. Ancak anne ve babalar tutumların oluşturulmasındaki tek kaynak değildirler. Tutumların biçimlenmesinde öğretmenler hatta ilgi duydukları ünlü şahsiyetler bile önemli bir etken olabilir(Morris, 2002).

Öğrenme, tutumların oluşmasında büyük etkindir. Çünkü bireyler içinde buldukları sosyal çevrelerinden tutum öğrenirler. İnsanlar kişisel deneyimlerinden, başka kişilerden aktarılanlardan, ya da gözlemlerinden iyi ya da kötüyü, yararlı ya da neyin doğru olduğunu öğrenir ve öğrendiklerine göre davranış eğilimi içerisine girerler. Özellikle de anne, baba ve diğer aile büyükleri, toplum nezdinde kabul edilen kültürel değerlerin, çocukluk dönemlerinden itibaren bireye aktarılması ve toplum tarafından kabul görmüş davranışların sergilenmesinin sağlanmasında çok önemli bir rol üstlenirler. Bu nedendir ki insanların bağlı oldukları toplumun kültürel normlarına uygun davranış sergileme isteği çocukluk yaşlarında oluşmaya başlar. Tutumlar, bilgi aktarılması ya da çevresel gözlemler sonucunda oluşuyor olsa da bireyin bizzat kendisinin yaşamış olduğu deneyimler sonucunda kalıcı hale gelmektedir. Bu da tecrübelerin tutumlara olan etkisinin çok güçlü olduğunu ortaya koymaktadır(Semerci & Ergeneli, 2019).

2.4 Fiziksel Aktivite

Fiziksel aktivite tüm insanların ana işlevlerinden birisidir. İnsan organizması geçmiş yıllardan günümüze kadar geçen süreç içerisinde sürekli gelişim göstermiş olup yürümenden, tırmanmaya veya koşmaya ve başka büyük beceriler gerektiren karmaşık diğer hareketlere kadar daha birçok karmaşık eylemleri yapabilen bir yapıya dönüşmüştür. İlk başlarda toplayıcılık ve avcılıkla uğraşan insanlar yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak için uzun mesafeler boyunca yürümek ve karşılaştıkları tehlikeli durumlardan kurtulmak için de hızlı bir şekilde koşmaya çalışmışlardır. Gelişen uygarlık ve ulaşımdaki kolaylık, üretimdeki insan hareket kabiliyeti ve gücünün oranını düşürerek fiziksel aktiflikten uzaklaştırmıştır. Bugün batılı ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de obezite oranları endişe verici bir hızla artış göstermektedir. Hareketsizliğe dayanan yaşam tarzları, kamu sağlığı bakımından oldukça önemli risk oluşturup, başta diyabet olmak üzere kardiyovasküler hastalıkları da beraberinde getirmektedir(Cavill, Kahlmeier & Racioppi, 2006).

Günümüzde obezite, diyabet, kalp damar hastalıkları hipertansiyon ve osteoporoz gibi kronik rahatsızlıklarının görülmesindeki artışın nedeni, toplumsal olarak fiziksel aktivitelerin ne olduğuyla ilgili bilgi seviyesinin yeterli olmaması, sağlık açısından fiziksel aktivitelerin öneminin anlaşılması ve hareketsizliğe dayanan yaşam biçiminin toplum tarafından benimsenerek yaygınlaşmasından kaynaklanmaktadır. İnsanların büyük bir çoğunluğunda sporla fiziksel aktiviteyi eş anlamlı olarak algılanır. Ancak sportif aktivitelerle beraber oyun, egzersiz ve çeşitli diğer aktivitelerde fiziksel aktivite kapsamı içinde yapılan uygulamalardır(Baltacı, 2012).

Fiziksel aktivite, iş, ulaşım, ev içi görevler ve boş zamanlarda olmak üzere farklı alanlarda gerçekleşir. Yüksek gelirli ülkelerde çoğu fiziksel aktivite boş zamanlarda gerçekleşirken düşük gelirli ülkelerde çoğu aktivite iş, ev işleri veya ulaşım sırasında gerçekleşir(WHO, 2009).

Fiziksel aktivite,” günlük yaşam içinde kas ve eklemlerin kullanılarak enerji harcaması ile gerçekleşen, kalp ve solunum hızını artıran ve farklı şiddetlerde yorgunlukla sonuçlanan aktiviteler” olarak tanımlanmaktadır(Baltacı, 2012).

Fiziksel aktivite, “Temel seviyenin üzerinde enerji harcamayı gerektiren iskelet kaslarının kasılması ile üretilen bedenin hareketidir”(Günay, 2021).

Fiziksel aktivite; “günlük yaşam içinde kas ve eklemleri kullanarak enerji tüketimi ile gerçekleşen, kalp ve solunum hızını artıran ve farklı şiddetlerde yorgunlukla sonuçlanan aktiviteler” olarak tanımlanmaktadır(Bulut, 2013).

Aktif Yaşam Derneğinin 2020 yılında Türkiye’de yaşları 18 ile 64 arası %52,3 kadın ve %47,7 erkek olmak üzere toplamda 1090 kişiye uygulamış olduğu “Türkiye’nin Fiziksel Aktivite Düzeyi” araştırması sonuçlarına göre, toplumdaki yaklaşık her 3 kişiden yalnızca 1’i yeterli fiziksel aktivite düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Fiziksel aktivite yapmaya etki eden etkenler açısından bakıldığında en önde gelen sonuç, toplum fiziksel aktivite yapmak için zamanlarının olmadığını ifade ediyor(A.Y.D, 2020).

2.4.1 Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Fiziksel aktivite ve egzersiz geçmişteki dönemlerde birbirlerinin yerine kullanılıyordu. Günümüzde ise egzersiz, fiziksel aktivitenin içindeki bir alt bölüm şeklinde tanımlanmaktadır(Öztürk, 2005).

Egzersiz, fiziksel uygunluğun bir veya daha fazla unsurunu iyileştirmek veya sürdürmek için planlı, yapılandırılmış ve tekrarlayan vücut hareketlerinin gerçekleştirildiği boş zaman fiziksel aktivitesi(LTPA)'nın bir alt kategorisidir(Howley, 2001).

Fiziksel aktivite ve egzersiz; koruyucu sağlık anlayışının bir parçası olarak insanların sağlığını geliştiren, sağlıklılık durumunu sürdüren, hem yorgunluk hem de hastalıklar karşısında direnci arttıran hareketlerin hepsini kapsar. Egzersiz insan organizmasında çok sayıda biyokimyasal değişikliğe neden olur. Egzersiz esnasında kan plazmasındaki norepinefrin maddesinin oranını ve beyindeki endokrin düzeyi artır. Norepinefrin depresyon belirtilerinin azaltılmasına etki eder. Endokrin ise doğal bir ağrı kesici ve vücudun mutluluk veren maddesidir(Özer & Baltacı, 2008).

Dünyada modernleşme ile birlikte insanların hayatlarında da bir takım değişiklikler meydana gelmiş, modernleşmeyle beraber egzersizin de önemi 19. yüzyılın sonlarından itibaren giderek artmıştır. Amerikalı cerrah Smith tarafından 1915 yılında hazırlanan rapora göre fiziksel aktivite eksikliği ile ilişkili dejeneratif hastalıklar olan kalp hastalıkları, böbrek hastalıkları ve kan basıncı yüksekliği ile ilgili hastalıkların gün geçtikçe artış gösterdiği belirtilmiştir. Ayrıca egzersizin tüm yaş grubundaki erkek ve kadınlar için gerekliliği vurgulanmıştır. Bununla birlikte 1920'lerde yapılan araştırmalarda fiziksel güçle yapılan işlere bağlı olarak bir takım hastalıkların meydana getirdiği ölümler açısından ters orantılı olduğunu ancak meydana gelen bu durumdan kaynaklanan ölüm nedeninin bire bir fiziksel aktivite kaynaklı olduğu kanısına varmaması gerektiğini ortaya koymuştur(Paffenbarger, Blair & Lee, 2001).

Günümüzde çocukların fiziksel aktivitelere katılmalarındaki azalmalar, televizyon izleme, dijital oyun ve sosyal medya gibi hareketsiz aktivitelerin çoğalması, çocuklardaki kardiovasküler ve motor performanslarının kötüleşmesine neden olmaktadır. Aerobik nitelikli egzersizler özellikle kardiovasküler performansı iyileştirip geliştirirken, nöromusküler aktivite (örneğin, fiziksel olarak aktif oyun) motorik performansı geliştirmede çok etkilidir. Fiziksel aktivitelerin düşük seviyelerde yapılması kardiometabolik riski arttırması ile ilişkilendirilmiştir(Canlı & Günay, 2016).

2.4.2 Fiziksel Aktivitenin Yararları

Fiziksel aktiviteler, her yaş grubundaki insanların sağlığına faydalı olan etkinliklerdir. Fiziksel aktivitelerin düzenli olarak yapılması,

- İnsanların gelişimlerini tamamlayıp sağlıklı bir şekilde büyümelerine katkı sağlar.
- İstenmeyen davranış ve alışkanlıkların tedavi edilmesinde yardımcı olur.
- Bireylerin sosyalleşmelerini kolaylaştırır.
- Hastalıkların tedavi edilmesi ve tedavilerin desteklenmesine yardımcı olur.
- İnsanların yaşlılık dönemlerini aktif olarak geçirmelerine yardım eder.
- İnsanların ömürleri boyunca yaşam kalitesinin artırılmasında önemli bir etkiye sahiptir(Baltacı, 2012).
- Fiziksel aktiviteler kardiyovasküler hastalıklar, bazı kanserler ve tip 2 diyabet riskini azaltır(Miko ve ark., 2020).
- Kas ve iskelet sağlığını korur. Kas ve iskelet sisteminin zarar görmesi durumunda iyileşmesine katkı sağlar.
- Vücut ağırlığını kontrol eder.
- Depresyon semptomlarını azaltabilir(WHO, 2009).

Fiziksel aktiviteler, insanların sağlıklı bir yapıya sahip olmalarında ve yaşam kalitelerini yükseltmedeki en önemli unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Birtakım hastalıkların oluşmasında ve ortaya çıktıktan sonraki süreçlerde fiziksel aktivite eksikliğinin ne derecede belirleyici olduğuna dair çok sayıda bilimsel araştırma yapılmıştır. Domhnall MacAuley tarafından 1864 yılında İngiltere'nin Londra şehrinde yapılan bilimsel çalışma bu konu kapsamında yapılan ilk araştırmalardan birisidir. Araştırmada iki meslek grubu olan çiftçiler ve terziler karşılaştırılarak bu iki mesleği yapan kişilerin koroner kalp hastalığı nedeniyle meydana gelen ölüm durumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda koroner kalp hastalıklarından ölüm oranının terzilik mesleğini yapan kişilerin çiftçilere oranla daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasında terzilerin, çiftçilikle uğraşan insanlara göre mesleklerinin ortaya çıkardığı fiziksel aktivite eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmüştür(MacAuley, 1994).

2.4.3. Fiziksel Aktivitelere Katılmaya Etki Eden Faktörler

Fiziksel aktivitelere katılmayı ekonomik, fizyolojik, psikolojik ve davranışsal ve sosyal çevre faktörleri de içeren birçok değişkenin etkilediği ortaya çıkmıştır olarak sıralanabilir. Bu belirleyici unsurlar fiziksel aktivitelere katılmayı kolaylaştıran etkenler şeklinde de ifade edilmektedir. Bunların içerisinde zaman eksikliği faktörü fiziksel aktivite engelleri içerisinde en ön sırada yer almaktadır(Özbek, 2019).

Fiziksel aktivitelere katılmaya etki eden başlıca faktörler şunlardır;

- **Demografik ve Biyolojik Faktörler:** Cinsiyet ve yaş, fiziksel aktivite davranışlarına etki eden iki önemli demografik faktördür. Bunun yanında bireylerin eğitim düzeyi ile mesleki ve sosyoekonomik durumları da fiziksel aktiviteye katılım için etkili faktörlerdir.
- **Psikolojik, Kognitif ve Emosyonel Faktörler:** Fiziksel aktiviteden zevk alma, fayda beklentisi, normatif inançlar, egzersiz ve sağlık bilgisi, zihinsel sağlık, öz yeterlilik ve motivasyon, fiziksel aktiviteyi etkileyen faktörlerdir. Aynı zamanda, yorucu aktiviteler, kötü hava koşulları, düşme korkusu ve partner eksikliği fiziksel aktivitenin önündeki engeller olarak kabul edilmiştir(Polat, 2017).
- **Davranışsal Nitelikler ve Beceri:** Bireylerin beslenme alışkanlıkları, geçmişteki egzersiz davranışları, sigara kullanıp kullanmama durumu ve karar dengesi, fiziksel aktivite üzerinde en büyük etkiye sahip olduğu düşünülen davranışsal etkenlerdir. Geçmişte uygulanan egzersiz davranışları ve alışkanlıkları, fiziksel aktivitenin tutarlı belirleyicileri arasında yer alır.
- **Sosyal ve Kültürel Faktörler:** Fiziksel aktivitelere katılım sağlama yönünden önemli belirleyicilerden bir tanesi de sosyal destektir. Yapılan bir araştırmada fiziksel aktivitelere katılma oranı yüksek olan kadınların katılma oranı düşük olan kadınlara göre aile ya da arkadaş veya ailelerinde iki kat daha fazla sosyal destek aldığı belirlenmiştir.
- **Fiziksel Çevre Faktörleri:** bireylerin sahip olduğu spor araçları, spor ve egzersiz faaliyetleri yürüten kurum, kuruluş veya kulüplere erişimi, güvenlik gereksinimi gibi etkenler bireysel açıdan fiziksel aktivitelere katılıma etki eder. İnsanların kırsal veya kentsel bölgelerde hayatlarını sürdürmeleri de fiziksel etkinliklere katılmaları noktasında rol oynadığı düşünülmektedir(Humpel, Owen, & Leslie, 2002).

Fiziksel aktivitelerin yapmasındaki en önemli nedeni insanların sağlıklarını koruma isteği oluşturmaktadır. Bunu yanında fiziksel görünümün iyileştirilmesi, beden güzelliği ve estetik görünme güduları de fiziksel aktiviteye katılmada etki eden güdüleyiciler olarak ön plana çıkmışlardır. Özellikle de genç erkek bireylerde bu durum daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır(Akkaya, 2019).

2.5 Sosyal Destek

Sosyal destek, geçmişten günümüze pek çok bilim insanı tarafından araştırma konusu olmuştur. Sosyal destek üzerinde yapılan araştırmaların çokluğunun iki temel sebebi var. Bunlardan birincisi, sosyal destek insanların ruh ve beden sağlığı açısından önemli olduğunun ortaya çıkması, ikinci neden ise önleyici ve koruyucu sağlık alanındaki gelişmeler olarak açıklanabilir(Duru & Belkıs, 2007).

Bu kavram ilk etapta sağlık meslek liseleri müfredatına girmiştir. Daha sonra sosyal bilimlerdeki sosyal beceriye dahil olmasıyla birlikte grup danışma terapilerine girmiştir. Aile kavramının önem kazanmaya başlamasıyla birlikte aile terapilerine dahil olmuş, böylece sosyal destek kavramı sağlık bilimleri ile birlikte sosyoloji, psikolojik danışma ve rehberlik alanlarına dahil olarak eğitimler verilerek yaygın bir şekilde araştırmaları yapılmıştır(Person, 1990).

Sosyal destek teriminin özünde, insanların ilgi görme, saygı duyulma, değer verilme, güvenilme ve güvenilme gibi ihtiyaçlarının bulunduğu hipotezi yatmaktadır. Sosyal destek tanımlamalarındaki farklı bakışların ve tanımlamaların oluşmasındaki neden ise bu gereksinimlerin farklı boyutlarının vurgulanmaları neticesinden kaynaklanmaktadır(Başer, 2006).

Genel olarak sosyal destek, insanların yaşamları boyunca karşısına çıkan yada çıkabilme ihtimali olan sorunlarla yüzleşerek bu sorunları giderebilmeleri için etkilidir ve insanları hayatın olumsuzluklarına karşı koruma noktasında önemli bir yardımdır(Yücel & Demirel, 2017).

Duygusal gerginlik ve kriz durumunda insanlar sosyal desteğin üyeleri olan aile ve arkadaşlarından destek alma ihtiyacı oluşturur. Bireylerin çevresinde aile ve arkadaşlarından meydana gelen formal olmayan bu sosyal destek ağı yardımcıları, bireyin sağlık ve uyum süreci üzerinde oldukça önemlidir(Berra, Sandier & Ramsay, 1981).

2.5.1 Sosyal Destek Kavramı ve Türleri

Tardy (1985) sosyal destekle kavramı ile ilgili beş boyut olduğunu öne sürmüştü ve sosyal destek kavramını tanımlama yaparken bu beş boyutun da ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Bu kavramlar:

a. Yönü “sosyal desteğin alınması ve verilmesi”

b. Eğilim “destek kaynaklarının hazır bulunuşu, kullanılabilirliği”

c. Desteğin tanımı, değerlendirilmesi,

d. Desteğin içeriği “bilgisel, duygusal, araçsal, dönütsel destek gibi”

e. Sosyal ağ “sosyal sistemlerin yapıları, değişik sosyal grupların sunduğu destektir(Demaray, Malecki & Jenkins, 2010).

Aşağıda bu tanımlamaların başta gelenlerine yer verilmiştir

Schwarzer ve ark. (2003), başkaları tarafından sağlanan kaynaklar, başa çıkma yardımı veya kaynak değişimi olarak tanımlamışlardır(Schwarzer, Knoll & Rieckmann, 2003).

Sosyal destek; ister etken bir şekilde teklif edilen, talep edilen, istenen, isterse de edilgen bir şekilde pasif olarak alınan, bilgilendirici, maddi, sosyal veya duygusal yardıma atıfta bulunan terimdir(Vietze, 2011).

Sosyal destek, doğal yardım davranışlarının çeşitliliği olarak kavramsallaştırmıştır(Sandler, 1981).

Cobb'un (1976) sosyal desteği, bilgi olarak daha sınırlı tanımı; kişinin sevildiğine, saygı duyulduğuna ve bir iletişim ve karşılıklı yükümlülük ağının parçası olduğuna inanmasına yol açan bilgi olarak açıklamıştır(Cobb, 1976).

Peplau'ya göre sosyal destek, kişilerarası kaynakların kullanılabilirliğini ifade eder(Peplau, 1985).

Sosyal destek; bireylerin zihinsel ve fiziksel sağlığı iyileştirdiği düşünülen sosyal ilişkilerin özelliklerine ve işlevlerine atıfta bulunan ayrıca, sosyal ağları aracılığıyla bireylere sunulan çok boyutlu bir yapı; psikolojik ve maddi kaynaklar(Radriguez & Cohen, 1998).

Alan yazın incelendiğinde algılanan ve alınan sosyal destek olmak üzere iki tür sosyal destekten bahsedildiği görülmektedir. Algılanan sosyal destek, destek kaynaklarının ihtiyaç duyulduğunda varlığı olup, öznel niteliksel bakış açılarıyla tanımlanıp ölçülebildiği gibi, ruh sağlığı üzerinde de algılanan sosyal desteğin alınan sosyal desteğe göre daha belirleyici olduğu belirtilmektedir(Gülaçtı, 2010).

Alınan sosyal destek; “o anda orada gerçekten var olan destek” olarak açıklanabilir.

Algılanan sosyal destek; kişinin sosyal ağının yeterince destekleyici olup olmadığı, bir anlamda, kişinin kendine biçtiği genel değerdir. Başkaları tarafından sevildiğini, sayıldığını, gerektiği zaman yardım bulacağını, ilişkilerinin doyum verici olduğunu düşünen kişinin algıladığı destek fazladır(Sorias, 1988).

House (1981), sosyal desteği araçsal destek, duygusal destek, bilgi desteği ve geri bildirim desteği olmak üzere 4 ana başlıkta incelemiştir.

Araçsal destek; somut olarak yapılan yardımları içerir. İnsanların ihtiyaç duyduğunda araç-gereç, para ve maddi kaynaklar yönünden yardım görmesidir

Duyusal destek; sevgi, saygı empati gibi soyut olarak yapılan yardımları içerir.

Bilgi desteği; bireyin etkileşim içinde bulunduğu çevresinden edindiği bilgisel yardımları içerir.

Geri bildirim desteği; bireyin sosyal çevresi vasıtasıyla kendisi hakkında edindiği bilgi ile bulunduğu durum ve yaptığı eylem ile ilgili kendisini değerlendirme olanağı sunulan bilgi akışı şeklindeki yardımları içerir(House, 1981).

Barrera (1986)'da sosyal desteği üç başlık altında ele almıştır.

- **Sosyal Bağlılık:** “Bireyin çevresindekilerle kurmuş olduğu ilişkileri ve çevresindekileri anlamlı bulmasıdır”.
- **Eylemlenmiş Sosyal Destek:** İhtiyacı oluşan bireye ihtiyacı anında gösterilen eylemlerdir.
- **Algılanan Sosyal Destek:** Bireyin bilişsel bir değerlendirme yaptıktan sonra çevrede oluşturduğu sosyal ağ grupları ya da kişilerle güvenilir bir ilişkinin olduğuna inanmasıdır(Barrera, 1986).

İnsanların hayatlarında önemli bir yer tutan baba, anne, sevgili, eş, arkadaşlar, öğretmenler, komşular, akrabalar, komsular, uzmanlar gibi kimseler insanların sosyal destek kaynaklarını oluştururlar. Bu kaynaklar her bireye farklı türde sosyal yardım oluşturduğu ve bu oluşanların içinde üzerinde en fazla durulanlar ise zihinsel, duygusal ve maddi destekler olduğu ortaya konulmuştur(Terzi, 2008).

Sosyal desteğin etkinliği açısından, sosyal desteğin kimlerden aldığı, destekte bulunan kişilerin bireye yakınlık derecesi ve sayısı, verilen desteğin birey için ne ifade ettiği ve önemlilik derecesi ve ayrıca ihtiyaç olan desteğin ne kadarının karşılandığı önemlidir. Sosyal destekte ya da kişilerin kendisinde oluşan değişmeler, sosyal destek düzeylerini de etkileyerek deştirebilir. Örneğin, eşler, aile bireyleri ya da iş ortamındaki atımlar, sonradan oluşan hastalıklar vb. durumlar insanları sosyal destek düzeylerini etkileyerek düşmesine neden olabilir. Literatür incelendiğinde yapılan çok sayıda araştırma sonuçlarına göre sosyal destek sistemi, bireyin zorlanmalı durumlarla başaıkabilmesinde, psikolojik ve sosyolojik sorunlarının çözülmesi, tedavisi ya da önlenmesinde, güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur(Yıldırım, 1997).

Sorias (1992), sağlıklı ve hasta öğrencilerin yaşam stresi, ruhsal hastalıklar ve sosyal destek ilişkisini incelediği çalışmada, sosyal desteğin stresi hafiflettiği ve sağlığı da olumlu bir Şekilde etkileyerek koruduğu sonucu ortaya çıkmıştır(Ardahan, 2006).

Sosyal destek düzeyi ile yaşam doyumları arasında doğru orantının olduğu bazı çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Sosyal destek algı düzeylerinin yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Topkaya & Kavas, 2015).

Genel anlamda sosyal destek, bireyin yaşantısında karşısına çıkan ve çıkabilecek olan sorunlarla yzleşmesinde ve başa ıkabilmesinde etkilidir. Sosyal destek, hayatın olumsuz etkilerine karşı bireyi koruyan önemli bir destektir(Yücel & Demirel, 2017)

2.5.2 Ergenlikte Sosyal Destek

Ergenlik bir geçiş dönemidir; sosyal, fiziksel, bilişsel ve duygusal değişiklikler ergen gelişimi için zorluklar ve büyüme için fırsat birlikleri sağlar. Bu geçişle başa çıkmada sıklıkla belirtilen faktörlerden biri sosyal destektir. Sosyal desteğin ergenlerin yaşamlarındaki rolünü anlamak, ergenlerin büyümesini sürdürmenin yanı sıra ergen davranışını ve gelişimini anlamlandırmayı kolaylaştırır. Sosyal destek, başkalarından alınan yardım ve ilgidir(Sarah, 2011).

İnsanlar sosyal bir varlıktır ve aile onlar için en önemli sosyal destek kaynağıdır. Sosyal destek tüm insanlar için olduğu gibi özellikle de ergenler açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Sosyal ağ algılarının olumlu olması, bireylerin ergenlik dönemindeki zihinsel sorunlar ve istenmeyen olumsuz davranışlar gibi risklerin önlenmesi noktasında anahtar görevini üstlenir. Sosyal destek bireylerin ergenlik döneminde oluşan riskleri önlemede ve ergenlerin

hedeflerine ulaşmalarında yardımcı bir müdahale görevindedir. Sosyal destek kavramı üzerinde son atmış yıldır yoğun bir şekilde araştırmalar yapılmış, bu araştırmaların odak noktasını da buldukları gelişim döneminin özelliklerinden kaynaklanan sosyal ya da duygusal sorunlar yaşayan ergenlerin oluşturduğu görölmektedir(Traş & Arslan, 2013).

Sosyal destek, zararlı madde kullanımı, başarısızlık, psikososyal stres ya da intihar girişimi sonucunda oluşabilecek riskleri azaltan bir tampon işlevi görmektedir. Ergenlerin sosyal ağları, genellikle akranlarından, öğretmenlerden (koçlar ve diğer okul temelli yetişkinler dahil), ebeveynlerden ve kardeşlerden meydana gelmektedir. Ergenlik döneminde ebeveynler hala birincil olarak algılansa da akranlar en belirgin sosyal destek kaynaklar haline gelir. Ergenler amaçları doğrultusunda sorunlarını çözmek ya da ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal destek ağlarını kullanmayı tercih ederler(Vietze, 2011).

Demir (2021)'in yapmış olduğu araştırmaya göre sosyal destek en çok, bireyin en yakın sosyal çevresi olan aileden daha sonra arkadaş grubundan ve üçüncü olarak da birey için özel bir konumda olan insanlardan alındığı sonucunu ortaya koymuştur(Demir, 2021).

Bireylerin ergenlik dönemindeki sosyal yetkinlik düzeylerini oluşturan değişkenlerin sıralamasına bakıldığında, aile, öğretmen ve akran grubu arkadaş sıralamasının, ergen bireylerin ihtiyaçları ve gelişim görevleri ile de paralel olduğu görölmektedir(Traş & Arslan, 2013)

2.6. Araştırma Konusu ile İlgili Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Banaz (1992), farklı liselerde eğitim gören 180 erkek ve 205 kız öğrencinin “sosyal destek kaynakları ve algılanan stres ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi” inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Algılanan ruhsal problemler ile aile desteği arasında olumsuz ilişki bulunmuştur. Algılanan stres düzeyi değişkenleri ve algılanan ruh sağlığı düzeyine etkileri ile sosyal destek açısından karşılıklı ilişki bulunmuştur. Demografik değişkenler açısından elde edilen sonuçlar su şekildedir; ailenin gelir düzeyi ile aile desteği arasında ilişki bulunmuş olup, gelir düzeyi arttıkça algılanan aile desteğinin de arttığı belirlenmiştir. Sağlık sorunu olan bireylerin diğer sorun grubundaki kişilere göre daha fazla aile desteği almaktadır. Ayrıca başka kişilerle yaşayanlar, ailesi (anne baba ve kardeşleri) ile birlikte yaşayanlara oranla daha az aile desteği aldıkları ortaya çıkmıştır(Banaz, 1992).

Güllü (2007)'nin yapmış olduğu “Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması” başlıklı çalışmada lise kademesinde eğitime devam eden aktif öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Örneklem grubunu, Malatya il merkezindeki 300 mesleki ve teknik lise ile 1200 genel lisede öğrenim gören 658 kız ve 745 erkek olmak üzere toplam 1500 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan çalışmanın sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı geliştirdikleri tutumların olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum puanları erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum puanlarından daha olumsuz olduğu görülmüştür. Okul türlerine göre bakıldığında ise, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin tutum puanları, genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik geliştirdikleri tutum puanlarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Güllü, 2007).

Oktaş (2019), Kocaeli ilindeki farklı türde liselerde öğrenim gören 185 kadın ve 258 erkek olmak üzere toplamda 443 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada öğrencilerin akademik öz yeterlilikleri ile beden eğitimi dersine olan tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuç olarak,

- Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre beden eğitimi dersine yönelik tutum puanları daha düşük çıkmıştır.
- Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf seviyesi düzeyinde incelendiğinde 12. sınıf öğrencilerinin tutum puanı, 9, 10 ve 11 sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.
- Lisanlı bir şekilde spor yapan bireylerin tutum puanları diğer bireylere oranla daha yüksek çıkmıştır.
- Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin tutum puanları meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek çıkmıştır(Oktaş, 2019).

Alparslan(2008)'in yapmış olduğu çalışmada, ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin, öğrenim gördükleri okullarda eğitim veren beden eğitimi öğretmenlerinin ders içinde öğretimle ilgili ortaya koyduğu davranışlarına yönelik algıları ve bu derse yönelik öğrenciler tarafından oluşturulan tutum seviyelerinin; öğrencilerin sınıf düzeyleri, cinsiyet ve lisanslı olup olmama değişkenlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Bolunun merkezinde bulunan ve mesleki eğitim veren okullar haricindeki iki anadolu ile üç genel lisede eğitim alan

toplam 697 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır. Örneklem grubundaki öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersi açısından geliştirdikleri tutuma yönelik anlamlı bir farklılığın oluşmadığı sonucuna ulaşılmış olup kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutum puanlarının daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrenciler arasındaki sınıf seviyesinin yükselmesi ile tutum puanlarının azaldığı ve lisanslı sporcu olanların tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir(Alarslan, 2008).

Ekici, Bayrakdar ve Hacıcaferoğlu(2011)'nin örneklem grubunu Muğla il merkezindeki öğrenim gören 195 erkek ve 192 kız olmak üzere toplam 387 öğrencinin oluşturduğu çalışmada, lise düzeyinde eğitim alan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak örneklem grubunun eğitim aldığı program(sayısal, sözel, eşit ağırlık, spor vb.), sınıf seviyeleri ve cinsiyete göre anlamlı farklılık çıkmış olup, beden eğitimi dersine karşı geliştirdikleri tutumun geneline bakıldığında olumlu olduğu düşünülmektedir(Ekici, Bayrakdar & Hacıcaferoğlu, 2011).

İmamoğlu (2011) yapmış olduğu çalışmada, halen aktif bir şekilde spor yapan ya da yapmayan lise 9. sınıflarında eğitim alan öğrencilerin, aile desteği ve arkadaş desteğiyle Beden Eğitimi dersine yönelik geliştirdikleri tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir düzeyde ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma Ankara il merkezinde eğitim-öğretim faaliyeti yürüten 7 lisede öğrenim gören toplam 558 öğrenciyle uygulanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde sonuç olarak Çalışmanın sonucunda. aile desteği ve arkadaş desteği ile halen aktif bir şekilde sporla uğraşan öğrencilerin, Beden Eğitimi dersine yönelik geliştirdikleri tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir düzeyde ilişki bulunamamıştır(İmamoğlu, 2011).

2.7. Araştırma Konusu ile İlgili Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Beest ve Bearveldt (1999), ergen bireylerin ailelerinden ve arkadaşlarından aldıkları sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, sonucunda, ana ve babadan düşük destek alan ergen bireylerin, bu durumu akran grubundan aldıkları sosyal destekle karşılayamadıklarını ve bu durumda olan bireylerin oluşturdukları sosyal destek kaynaklarından herhangi birinden destek elde etme kabiliyet ve fırsatından yoksun oldukları ortaya çıkmıştır(Beest & Baerveldt, 1999).

Mendonça ve Junior (2015)'in farklı sosyal destek türlerinin ve kaynaklarının, fiziksel aktivite ile arasındaki ilişkiyi analiz ettiği çalışma, kuzeydoğu Brezilya'daki João Pessoa şehrinde yaşayan ve 14 ile 19 yaş aralığındaki 2.859 katılımcı ergene uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, sosyal desteğin türü, kaynağı(ebeveyn veya akran desteği) ile fiziksel aktiviteye katılım arasındaki ilişki, ergenlerin cinsiyetine ve yaşına göre değiştiği belirlenmiştir. Fiziksel aktivite düzeylerini arttırmak için, ebeveyn ve akran grubundaki arkadaşlarından sağlanan sosyal destek düzeylerini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır(Mendonça & Junior, 2015).

Zeng, Hipscher ve Leung (2011)'in New York City'deki 10 liseden 603'ü erkek ve 714'ü kız olmak üzere toplam 1317 katılımcı ile "Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Etkinliğine Olan Tutumları ve Spor Aktivitesi Tercihleri" konu başlıklı yaptıkları araştırmada, katılımcıların beden eğitimi etkinliğine olan tutumlarının mevcut durumunu ve spor-aktivite tercihleri incelenmiştir. Aynı zamanda da lise öğrencilerinin spor aktivite tercihleri ve beden eğitimi etkinliğine olan tutumlarının cinsiyet ve etnik köken açısından farklılıklarına da değinmiştir. Araştırmanın sonucunda katılımcıların mevcut beden eğitimine olan tutum durumu pozitif görünmektedir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde, kızların erkeklere oranla beden eğitimine olan tutumları daha pozitif çıkmıştır. Bu sonuç erkeklerin kızlardan daha pozitif beden eğitimine olan tutuma sahip olduğunu bildiren önceki çalışmalarla tutarsızlık göstermektedir(Zeng, Hipscher & Leung, 2011).

Chung ve Phillips (2002)' in ABD ve Tayvandaki toplamda 451 öğrenciyle yapmış oldukları çalışmada, milliyet ve cinsiyete göre önemli farklılıklar bulundu. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre beden eğitimine yönelik tutumları daha olumlu olduğu, Tayvanlı öğrencilerin beden eğitimine karşı ABD'deki öğrencilere göre daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır(Chung & Philips, 2002).

Dismore, Bailey ve Izaki(2006) Japonya (N = 1266) ve İngiltere'den (N = 1034) 2.300 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinden öğrencilerin (7-18 yaş) Beden Eğitimi (BE) ile ilgili görüşlerini incelemektedir. Daha önceki çalışmaları yansıtan bu çalışma, çoğu öğrencinin Beden Eğitiminin hoşlandığını ve buna değer verdiğini; Her iki ülkenin daha genç öğrencilerinin Beden Eğitimi konusunda olumlu olmaları ve yeteneklerine daha fazla güvendikleri düşünülmektedir(Dismore, Bailey & Izaki, 2006).

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümünde, araştırmada kullanılacak olan model, evren, örneklem grubu, verilerin toplanmasında kullanılan araçlar ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma da mevcut olan bir durumu ortaya çıkarmaya, tanımlamaya ve var olan bir olguyu daha iyi anlamamızı sağlamaya yönelik olan “Betimsel Araştırma Modeli” kullanılmıştır. Aynı zamanda ilişkisel tarama modeline de uygun olarak düzenlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Konya ilinde bulunan farklı nitelikteki liselerde aktif olarak öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Meram Anadolu Lisesi, Konevi Anadolu Lisesi, Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi, Hocacihan Anadolu İmam Hatip Lisesi, Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Selçuklu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Konya Spor Lisesinde öğrenim gören 714 kadın, 944 erkek olmak üzere toplamda 1658 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç veya Teknikleri

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği(Küçükbiş & Eskiler, 2019) ve Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği(Güllü & Güçlü, 2009) verilerin toplanması amacıyla kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Çalışmaya katılacak olan örneklem grubunun demografik özelliklerine ait bilgilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmadaki inceleme konusunun bağımsız değişkenlerini oluşturan kişisel bilgi formu, 10 maddeden oluşmaktadır.

3.3.2 Fiziksel aktivitelerde sosyal destek ölçeği(FASDÖ)

Farias Junior vd. (2014) tarafından geliştirilen ölçek Küçükbiş ve Eskiler (2019) tarafından Türkçe'ye ve Türk popülasyonuna uyarlamak amacıyla güvenilirlik ve geçerlilik çalışması yapılmıştır. Çalışmaya toplam 451 lise öğrencisinin gönüllü olarak katılımı

sağlanmıştır. Ölçek, 10 madde ve 4'lü derecelendirme şeklinde hazırlanmış olup “ebeveyn desteği” ve “akran desteği” olmak üzere her biri 5'er maddeden oluşan iki alt boyutu vardır. Ölçeğin iki alt boyutunu değerlendirme amacıyla oluşturulan 5 madde için de aynı ifadeler kullanılmıştır. Ölçeğin çeviri aşamasında Portekizce orijinal anlamı ile Türkçe' deki öğelerin aynı olmasını sağlamak amacıyla “çeviri tekrar çeviri” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde ölçeğin faktör yapısı, “Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)” ve “Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)” yapılarak (GFI=.96, AGFI=.94, CFI=.97, TLI=.96, NFI=.94 ve RMSEA=.05) test edilmiştir. Cronbach alfa katsayısı değerleri, ilk örneklem grubunda .773 ve .771 ve ikinci örneklem grubunda ise .781 ve .817 olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda her iki faktörün de yüksek güvenilirlik seviyesine sahip olduğunu ifade etmek mümkündür.

AFA ve DFA sonuçları iki faktörlü yapının Türk kültürüne uygun olduğunu doğrulamaktadır. Kolerasyon analizleri sonuçları faktörlerin, toplam ölçek skoruyla yüksek derecede, birbirleri ile de orta derecede ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca ölçek alt boyutları arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bir ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyinin 0.30 ve daha yukarı olması ölçekte yer alan maddelerin ayırt etme gücünün yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayı değerlerinin %70'in üzerinde olduğu yapılan inceleme sonucunda belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde ölçeğin Türkçe formunun güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Küçükbiş ve Eskiler, 2019).

3.3.3 Orta öğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği

Ölçek tek boyutlu olup 11 olumsuz ve 24 olumlu 35 sorudan oluşmaktadır. “Ortaöğretim Öğrencileri için Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” de Likert tipi bir ölçektir. BETÖ toplamda 600 ortaöğretimde öğrenim gören öğrenciye uygulanarak geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu olup, tek faktörün açıkladığı varyans %36,19 ve birinci öz değeri 12,67'dir. 45 gün ara ile 50 ortaöğretim öğrencisine uygulanması sonucu elde edilen test tekrar test yöntemine göre güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak ve tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0,94 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlar neticesinde ortaöğretim öğrencileri için hazırlanmış geliştirilen beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin güvenilirliği ve geçerliği sağlamış olduğunu göstermektedir. Ortaöğretim öğrencilerine uygulanarak elde edilen test-tekrar test yöntemine göre güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak ve tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0,94 olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonuçlar neticesinde ortaöğretim öğrencileri için hazırlanmış

geliştirilen beden eğitimi dersi tutum ölçeğinin güvenilirliği ve geçerliği sağlamış olduğunu göstermektedir. (Güllü & Güçlü, 2009).

3.4 Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümünü formu dolduracak olanların kişisel bilgileri oluştururken ikinci bölümünü ise çalışmada kullanılacak olan ölçme araçlarına yer verilmiştir. Anket formlar rastgele (Random) yöntemiyle seçilmiş araştırmada belirtilen örneklem grubuna uygulanmıştır. Anketlerin uygulaması ile ilgili önceden bilgilendirme yapılmış olup gönüllü katılımın olması sağlanmıştır. Anket uygulamaları için, yetkili makamlardan gerekli izin onayı alınmıştır. Doldurulan anketler toplandıktan sonra ön inceleme yapıp, hatalı olan anketler çıkarılarak değerlendirme dışı bırakılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Betimsel verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenleri ile ilgili normallik varsayımı kutu-çizgi grafikleri, dal-yaprak grafikleri, Q-Q grafiği ve çarpıklık-basıklığa dair veriler ile değerlendirilmiştir. George ve Mallery 'nin (2016) belirttiği üzere basıklık ve çarpıklık katsayılarının + 2 ve - 2 arasında yer aldığı durumlarda normal dağılım kabul edilmektedir(George & Mallery, 2016). Bu bilgiler ışığında araştırmada parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Geçerlilik çalışmasında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach's Alfa iç tutarlılık güvenilirlik analizi kullanılmıştır.

Ölçek puanları arasındaki ilişkilerde pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Gruplar arası farklarda ise ANOVA ve Bağımsız Gruplar t-Testi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir. Varyansların homojen olmadığı durumlarda varyanslar homojen olmadığından kullanılan t testi istatistikleri ve Welch testi kullanılmıştır. Toplanan verilerin faktör analizine olan uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi ile incelenmiştir. Verileri SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. İlk adımda, Toplanan verilerin faktör analizine olan uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett Küresellik testi ile incelenmiştir. KMO testi verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için kullanılan bir uygunluk testidir. KMO istatistiği 0-1 aralığında değer almaktadır. KMO katsayısı ne ölçüde yükseldikçe verilerin faktör analizine uygunluk düzeyi de artmaktadır. KMO katsayısı ,50'dan küçük olduğunda verilerin faktör analizine uygun olmadığı, ,50-,60 değer aralığı kötü, ,61-,70 değer aralığı zayıf, ,71-,80 değer aralığı orta, ,81-,90 değer aralığı iyi, ,90 üzerinde olan değerler ise faktör analizine uygunlukta mükemmel olarak değerlendirilmektedir. Faktör analizi uygulanabilmesi için KMO katsayısının en az ,60 olması önerilmektedir. Bartlett testi sonucunun ise anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2002; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Tabachnick ve Fidel, 2013).

İkinci adımda, verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi sonrasında yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Bir ölçme aracının geçerliği, ölçmek istenilen özelliği ölçme düzeyidir. Diğer bir tanımla, bir testin ölçmek istediği olguyu onu farklı değişkenlerle karıştırmadan ölçebilme yeteneğidir (Turgut ve Baykul, 2013). Açıklayıcı faktör analizinde, değişkenler arasındaki ilişkiden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem; doğrulayıcı faktör analizinde ise değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce saptanan bir hipotezin ya da kuramın test edilmesi söz konusudur'' (Büyüköztürk, 2009). Açıklayıcı faktör analizinde, özdeğeri 1'den büyük olan faktörler anlamlı kabul edilmektedir. Ayrıca, açıklanan varyansın %50'den büyük olması önemli bir kriterdir. Çok faktörlü yapıda olan ölçeklerde ise açıklanan toplam varyansın %30'un üzerinde olması önerilmektedir. Ölçeklerde açıklanan varyansın fazla olması ölçülmek istenen özelliğin iyi bir şekilde ölçüldüğü anlamına gelmektedir faktör yüklerinin ise ,30'dan yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca, faktör analizi sonucunda orta çıkan yamaç grafiği verilmiştir. Faktör özdeğerlerine yönelik yamaç grafiğindeki +1'in üzerinde yüksek ivmeli hızlı düşüş olması da faktör sayısının belirlenmesinde önemli bir indikatördür. Maddelerin faktör yüklerinin ,30 ve ,59 arasında olduğu durumda yük değeri orta; ,60'ın üzerinde olduğunda ise yük değeri yüksek olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2002; Yaşlıoğlu, 2017; Büyüköztürk, 2012).

Üçüncü adımda ise, ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach-Alfa iç tutarlık güvenilirlik analizi yapılmıştır. Araştırmada ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık analizi kullanılarak incelenmiştir. Güvenirlik, ölçme aracının ölçülmek istenen özelliği ne kadar doğru bir şekilde ölçtüğüdür (Ercan ve Kan, 2004). Özdamar (1999)'ın belirttiği güvenilirlik katsayısına ilişkin ölçüt değerleri incelendiğinde Cronbach's Alfa katsayısı $,00 < \alpha < ,040$ aralığında olduğunda ölçeğin güvenilir bir yapıda olmadığı, $,41 < \alpha < ,060$ aralığında düşük düzeyde güvenilir, $,61 < \alpha < ,080$ orta düzeyde güvenilir ve $,81 < \alpha < 1,00$ aralığında yüksek düzeyde güvenilir olarak değerlendirilmektedir.

4.1.1. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İçin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Bu bölümde, Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.1: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Testler	Sonuçlar
KMO Katsayısı	,957
Bartlett Küresellik Testi	25578,004
Serbestlik Derecesi (sd)	595
Anlamlılık Düzeyi (Sig.)	,000**

Tablo 4.1'de görüldüğü üzere Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için KMO örneklem uygunluk katsayısı, 957 ve Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri 25578,004 ($p < ,001$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgular değerlendirildiğinde verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.2: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Faktör Yüğü	Madde Numarası	Faktör Yüğü
M1	,666	M19	,282
M2	,724	M20	,303
M3	,469	M21	,654
M4	,670	M22	,678
M5	,546	M23	,697
M6	,683	M24	,315
M7	,701	M25	,404
M8	,643	M26	,445
M9	,580	M27	,655
M10	,503	M28	,636
M11	,652	M29	,382

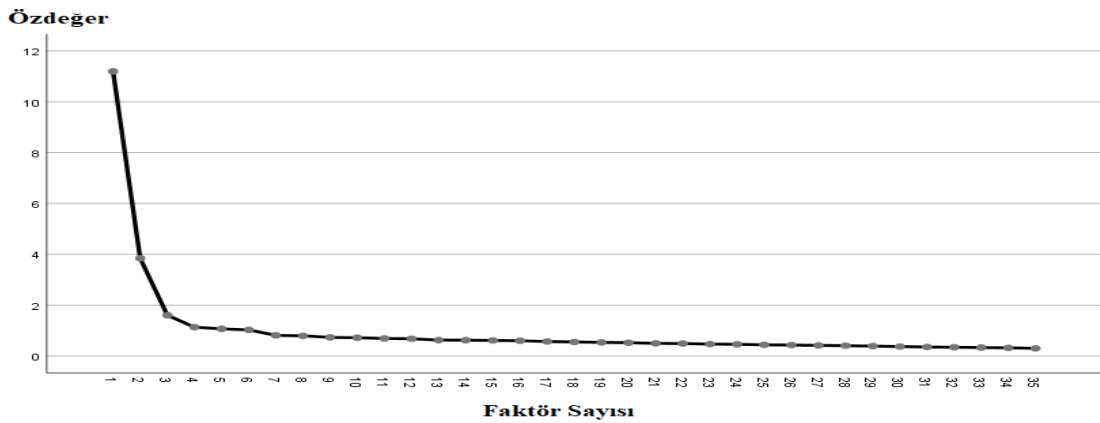
Tablo 4.2: Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları(Tablo 4.2'nin devamı)

M12	,715	M30	,405
M13	,652	M31	,640
M14	,629	M32	,577
M15	,732	M33	,498
M16	,587	M34	,371
M17	,285	M35	,292
M18	,467		

Özdeğer: 11,196
Açıklanan Toplam Varyans: 31,987

Tablo 4.2’de Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğinin faktör yapısının belirlenmesine yönelik açıklayıcı faktör analizi sonuçları sunulmuştur. Faktör analizi sürecinde ilk olarak maddeler serbest şekilde faktör analizine dahil edilmiş ve faktör yapıları değerlendirilmiştir. Elde edilen farklı faktör yapıları değerlendirildiğinde özdeğerler ve açıklanan varyans düzeyleri açısından incelendiğinde ölçeğin tek boyutlu ve iki boyutlu yapısının uygun olabileceği düşünülmüştür. Yapılan incelemede, iki boyutlu ölçüm modelinde ölçeğin orijinal formunda yer alan olumlu maddelerin ve olumsuz maddelerin iki farklı faktöre yüklendiği görülmüştür. Bu bulgu çerçevesinde, iki boyutlu modelin farklı alt faktörlerden oluşmadığı sonucuna ulaşılarak tek boyutlu yapı tercih edilmiştir. Gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizi sonucunda özdeğeri 11,196 olan ve toplam varyansın %31,987’sini açıklayan tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Faktör yükleri değerlendirildiğinde, maddelerin faktör yüklerinin ,282 ve ,732 arasında değişim gösterdiği belirlenmiştir. Üç maddenin (M17: ,285; M19: ,282, M35: ,292) faktör yüklerini ,30 sınırından daha düşük olduğu görülmüştür. Maddelerin, faktör yüklerinin kabul edilebilir sınıra oldukça yakın olması, maddelerin iyi düzeyde madde-toplam puan korelasyonuna sahip olması, farklı uzmanlardan görüş alınarak ölçeğin orijinal formunun korunması suretiyle maddelerin modele dahil edilmesine karar verilmiştir.

Şekil 4.1: Faktör Yapısına İlişkin Yamaç Grafiği

Şekil 4.1’de faktör analizi sonucunda elde edilen yamaç grafiği gösterilmiştir. Faktör özdeğerlerine ilişkin yamaç grafiğinde görülebileceği üzeri ölçeğin tek boyutlu bir yapıya uygun olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.3: Güvenirlik Analizi Sonuçları

Madde	Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları	Madde Silindiğinde C 'Alfa	Madde	Madde-Toplam Korelasyon Katsayıları	Madde Silindiğinde C 'Alfa
M1	,616	,929	M19	,310	,932
M2	,666	,928	M20	,323	,932
M3	,479	,930	M21	,604	,929
M4	,602	,929	M22	,623	,929
M5	,473	,930	M23	,643	,928
M6	,628	,928	M24	,349	,931
M7	,634	,928	M25	,432	,931
M8	,576	,929	M26	,467	,930
M9	,503	,930	M27	,597	,929
M10	,435	,931	M28	,574	,929
M11	,601	,929	M29	,404	,931
M12	,654	,928	M30	,429	,931
M13	,597	,929	M31	,584	,929
M14	,556	,929	M32	,522	,930
M15	,693	,928	M33	,437	,931
M16	,534	,930	M34	,401	,931
M17	,302	,932	M35	,327	,932
M18	,428	,931			

Tablo 4.3’de Cronbach’s Alfa iç tutarlık güvenirlik analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan güvenirlik analizi sonucunda madde toplam puan korelasyonlarının ,302 ve ,693 aralığında olduğu görülmüştür. Ölçeğin Cronbach’s Alfa güvenirlik katsayısı ise ,932 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir.

4.1.2. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği İçin Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Bu bölümde, Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği için geçerlik ve güvenirlik analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.4: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Testler	Sonuçlar
KMO Katsayısı	,877
Bartlett Küresellik Testi	7917,278
Serbestlik Derecesi (sd)	45
Anlamlılık Düzeyi (Sig.)	,000**

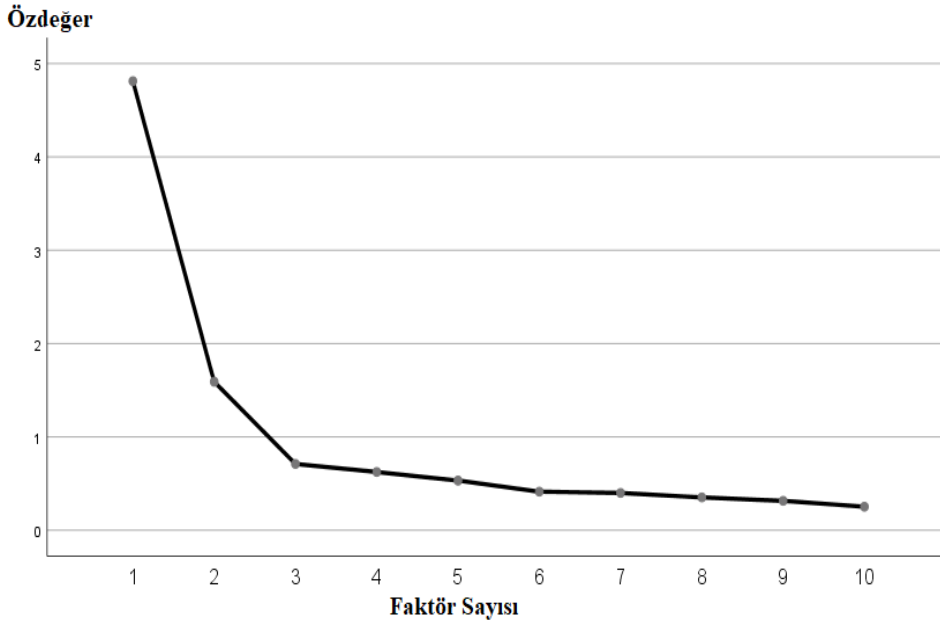
Tablo 4.4’de görüldüğü üzere Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği için KMO örneklem uygunluk katsayısı ,877 ve Bartlett Küresellik testi χ^2 değeri 7917,278 ($p<,001$) olarak belirlenmiştir. Bu bulgular değerlendirildiğinde verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.5: Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde Numarası	Faktörler	
	Ebeveyn Sosyal Destek	Akran Sosyal Destek
M1		,730
M2		,750
M3		,739
M4		,769
M5		,763
M6	,819	
M7	,845	
M8	,720	
M9	,824	
M10	,748	
	Akran Sosyal Destek	Ebeveyn Sosyal Destek
	Özdeğer:4,812	Özdeğer: 1,591
	Açıklanan Varyans:33,480	Açıklanan Varyans: 30,549
	Toplam Açıklanan Varyans: 64,026	

Tablo 4.5’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeğinin faktör yapısına ilişkin açımlayıcı faktör analizi sonuçları verilmiştir. Faktör analizi faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formu ile uyumlu şekilde özdeğeri 4,812 ve toplam varyansın %33,480’ini açıklayan "Akran Sosyal Destek" ile özdeğeri 1,591 olan ve toplam varyansın %30,549’unu açıklayan "Ebeveyn Sosyal Destek" olarak isimlendirilen iki boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Maddelerin faktör yüklerinin "Ebeveyn Sosyal Destek" boyutu için ,720 ile ,845 aralığında; " Ebeveyn Sosyal Destek" boyutu için ,730 ile ,769 aralığında olduğu belirlenmiştir . Bu sonuçlara incelendiğinde, özdeğerlerin, toplam açıklanan varyansların ve faktör yüklerinin uygun değer aralıkları içerisinde olduğu söylenebilir.

Şekil 4.2. Faktör Yapısına İlişkin Yamaç Grafiği

Şekil 4.2’de faktör analizi sonucunda elde edilen yamaç grafiği gösterilmiştir. Faktör özdeğerlerine ilişkin yamaç grafiğinde görülebileceği üzere ölçeğin tek boyutlu bir yapıya uygun olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.6: Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Boyut	Madde	Madde Toplam Puan Korelasyonu	Madde Silindiğinde C’Alfa Katsayısı	Boyut C’Alfa	Toplam C’Alfa
Ebeveyn Sosyal Destek	M1	,579	,870	,834	,879
	M2	,546	,872		
	M3	,547	,873		
	M4	,569	,871		
	M5	,609	,868		
Akran Sosyal Destek	M6	,648	,865	,878	
	M7	,669	,863		
	M8	,579	,870		
	M9	,546	,872		
	M10	,547	,873		

Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, madde toplam puan korelasyonlarının Ebeveyn Sosyal Destek boyutu için ,546 ve ,609; Akran Sosyal Destek boyutu için ,546 ve ,669 aralığında olduğu görülmüştür. Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayıları, Ebeveyn Sosyal Destek boyutu için ,834; Akran Sosyal Destek boyutu için ,878. ve tüm ölçek için ,879 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğuna işaret etmektedir

4.2. Betimleyici Verilerin Analizi

Bu bölümde demografik özelliklere yönelik yüzde ve frekans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.7: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	714	43,1
	Erkek	944	56,9
Yaş	14 Yaş ve Altı	241	14,5
	15 Yaş	470	28,3
	16 Yaş	376	22,7
	17 Yaş	434	26,2
	18 Yaş ve Üstü	137	8,3
Gelir Düzeyi	Düşük	151	9,1
	Orta	1346	81,2
	Yüksek	161	9,7
Okul	Meram AL	255	15,4
	Konevi AL	280	16,9
	Konya Spor Lisesi	229	13,8
	Gazi MTAL	240	14,5
	Selçuklu MTAL	189	11,4
	Hocacihan AİHL	218	13,1
	MSR AİHL	247	14,9
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	412	24,8
	10. Sınıf	438	26,4
	11. Sınıf	426	25,7
	12. Sınıf	382	23,0
Spor Salonu Bulunma Durumu	Var	971	58,6
	Yok	687	41,4
B. E. Dersleri ve Sportif Faaliyet Yeri	Spor Salonunda	1084	65,4
	Okul Bahçesinde	519	31,3
	Sınıfta	55	3,3
Okul Tak./ Spor Kul. Görev Alma	Evet	330	19,9
	Hayır	1328	80,1
Ailede Sporla İlgilenen Biri	Yok	1080	65,1
Bulunma Durumu	Var	578	34,9
Boş Zamanlarda Spor Yapma Durumu	Evet	746	45,0
	Hayır	912	55,0

Tablo 4.7'i incelediğimizde araştırmaya katılan bireylerin 744 (% 43,1) kadın, 944 (% 56,9) erkek olmak üzere toplamda 1658 öğrenciden oluşmaktadır. Okul türüne göre; Meram Anadolu Lisesinde 255 (%15,4), Konevi Anadolu Lisesinde 280 (%16,9), Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu İ.H.L'de 247 (%14,9), Hocacihan Anadolu İ.H.L'de 218 (%13,1), Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 240 (%14,5), Selçuklu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 189 (%11,4), Konya spor Lisesinde 229 (%13,8) öğrenci öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin 412 (%24,8)'si 9. sınıfta, 438 (%26,5)'i 10. Sınıfta, 426 (%25,7)'sı 11. sınıfta, 382 (%23,0)'si 12. sınıf seviyelerinde öğrenimlerine devam etmektedir. 14 yaş ve altı 241 (%14,5), 15 yaşında 470 (%28,3), 16 yaşında 376 (%22,7), 17 yaşında 434 (%26,2) ve 18 yaş ve üstü 137 (%8,3) birey örneklem grubunda yer almaktadır. Araştırmaya katılan 971 (%58,6) bireyin eğitim gördüğü okulda spor salonu bulunmakta olup 687(%41,4) öğrencinin okulunda spor salonu yoktur. Beden eğitimi dersi ya da fiziksel aktivite etkinliklerini 1084 (%65,4) öğrenci spor salonunda, 519 (%31,3) öğrenci okul bahçesinde, 55 (% 3,3) öğrenci ise sınıfta işledikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerden 330 (%19,9) kişi okul takımlarında ya da herhangi bir spor kulübünde aktif olarak görev alırken, 1328 (%80,1) kişi ise görev almamaktadır. Ailesinde spor yapan ya da sporla ilgilenen biri olan öğrenci sayısı 578 (%34,9) , olmayan öğrenci sayısı ise 1080(%65,1)'dir. 151(%9,1) öğrencinin ailesinin gelir düzeyi düşük, 1346(%81,2) öğrencinin orta, 161(%9,7) öğrencinin ise yüksektir. 746(%45,0) öğrenci boş zamanlarında spor yaparken, 912(%55,0) öğrenci ise spor yapmamaktadır.

4.2.1. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler

Bu bölümde, Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için betimleyici istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 4.8: Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği İçin Betimleyici İstatistikler

Ölçekler	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	11,32	4,15	,173	-,768
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	12,11	4,67	,060	-1,010
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	126,41	25,09	-,188	-,408

Tablo 4.8'de Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için ortalama ve standart sapma değerleri ile çarpıklık ve basıklık katsayıları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu için ortalama= 11,32 ve standart sapma= 4,15, çarpıklık= ,173 ve basıklık= -,768 olarak hesaplanmıştır. Akran Sosyal Destek boyutu için ortalama= 11,12 ve standart sapma= 4,67, çarpıklık= ,060 ve basıklık= ,1,010 olarak hesaplanmıştır. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği için ortalama= 126,41 ve standart sapma= 25,09, çarpıklık=-,188 ve basıklık=-,408 olarak hesaplanmıştır.

4.3. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının demografik değişkenlere göre incelenmesine yönelik analiz sonuçları verilmiştir. Analizlerde Bağımsız Gruplar t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bağımsız Gruplar t-Testi iki bağımsız grup ortalamaları arasındaki farkların belirlenmesi kullanılırken Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ise üç ve daha fazla bağımsız grup ortalamaları arasındaki farkların incelenmesinde kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012).

Tablo 4.9. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p																																
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Kadın	714	10,75	4,09	-4,879	1656	,000**																																
	Erkek	944	11,75	4,14				FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Kadın	714	11,55	4,84	-4,251 ^a	1474,153	,000**	Erkek	944	12,54	4,50	FASDÖ- Toplam	Kadın	714	22,30	7,72	-5,275	1656	,000**	Erkek	944	24,29	7,50	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Kadın	714	122,94	24,12	-4,946	1656	,000**
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Kadın	714	11,55	4,84	-4,251 ^a	1474,153	,000**																																
	Erkek	944	12,54	4,50				FASDÖ- Toplam	Kadın	714	22,30	7,72	-5,275	1656	,000**	Erkek	944	24,29	7,50	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Kadın	714	122,94	24,12	-4,946	1656	,000**	Erkek	944	129,05	25,49								
FASDÖ- Toplam	Kadın	714	22,30	7,72	-5,275	1656	,000**																																
	Erkek	944	24,29	7,50				Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Kadın	714	122,94	24,12	-4,946	1656	,000**	Erkek	944	129,05	25,49																				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Kadın	714	122,94	24,12	-4,946	1656	,000**																																
	Erkek	944	129,05	25,49																																			

*p<,05; **p<,01; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 4.9’te Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının cinsiyete göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ($t(1656)=-4,879$; $p<,01$) ve Akran Sosyal Destek ($t(1474,153)=-4,251$; $p<,01$) boyutu ve ölçek toplam puanı ($t(1656)=-5,275$; $p<,01$) ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($t(1656)=-4,946$; $p<,01$) puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Erkek katılımcıların Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.10. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	14- Yaş ⁽¹⁾	241	11,48	3,95	,728	4	,573	-
	15 Yaş ⁽²⁾	470	11,28	4,12				
	16 Yaş ⁽³⁾	376	11,45	4,05				
	17 Yaş ⁽⁴⁾	434	11,33	4,36				
	18+ Yaş ⁽⁵⁾	137	10,80	4,17				
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	14- Yaş ⁽¹⁾	241	12,18	4,62	1,587	4	,175	-
	15 Yaş ⁽²⁾	470	12,36	4,61				
	16 Yaş ⁽³⁾	376	12,35	4,72				
	17 Yaş ⁽⁴⁾	434	11,76	4,75				
	18+ Yaş ⁽⁵⁾	137	11,62	4,60				
FASDÖ- Toplam	14- Yaş ⁽¹⁾	241	23,66	7,34	1,174	4	,320	-
	15 Yaş ⁽²⁾	470	23,63	7,47				
	16 Yaş ⁽³⁾	376	23,80	7,69				
	17 Yaş ⁽⁴⁾	434	23,09	8,02				
	18+ Yaş ⁽⁵⁾	137	22,42	7,56				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	14- Yaş ⁽¹⁾	241	129,40	24,16	8,218	4	,000**	1>4,5
	15 Yaş ⁽²⁾	470	130,28	25,32				
	16 Yaş ⁽³⁾	376	126,38	24,64				
	17 Yaş ⁽⁴⁾	434	122,11	25,05				
	18+ Yaş ⁽⁵⁾	137	121,64	24,57				

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^wWelch İstatistiği

Tablo 4.10’de Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının yaşa göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları verilmiştir.

Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($F_{(4-1657)}=2,193$; $p<,01$) puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arası farklılıkları belirlemek üzere uygulanan Scheffe ikili karşılaştırmalar testi sonucunda, 14 yaş ve altı ve 15 yaşında olan

katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 17 yaş ile 18 yaş ve üstü olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmemektedir ($p>,05$).

Tablo 4.11: Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Okul Türüne Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark					
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Meram AL ⁽¹⁾	255	11,00	3,96	44,129 ^W	6	,000**	3>1; 1>4					
	Konevi AL ⁽²⁾	280	11,64	4,17					722,397				
	Konya SL ⁽³⁾	229	14,34	3,56						3>1,2,4,5,6,7			
	Gazi MTAL ⁽⁴⁾	240	9,00	3,76							1,2,3,5,6,7>4		
	Selçuklu MTAL ⁽⁵⁾	189	11,42	3,59								3>5 ; 5>4	
	Hocacihan AİHL ⁽⁶⁾	218	11,33	4,15									3>6 ; 6>4
	MSR AİHL ⁽⁷⁾	247	10,66	3,89									
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Meram AL ⁽¹⁾	255	11,84	4,18	28,212 ^W	6	,000**	3>1; 1>4					
	Konevi AL ⁽²⁾	280	12,41	4,86					722,926				
	Konya SL ⁽³⁾	229	14,98	4,07						3>1,2,4,5,6,7			
	Gazi MTAL ⁽⁴⁾	240	9,88	4,79							1,2,3,5,6,7>4		
	Selçuklu MTAL ⁽⁵⁾	189	11,68	3,89								3>5 ; 5>4	
	Hocacihan AİHL ⁽⁶⁾	218	12,00	4,81									3>5 ; 6>4
	MSR AİHL ⁽⁷⁾	247	11,99	4,46									
FASDÖ- Toplam	Meram AL ⁽¹⁾	255	22,84	7,06	49,272 ^W	6	,000**	3>1; 1>4					
	Konevi AL ⁽²⁾	280	24,05	7,82					722,330				
	Konya SL ⁽³⁾	229	29,32	6,46						3>1,2,4,5,6,7			
	Gazi MTAL ⁽⁴⁾	240	18,88	7,06							1,2,3,5,6,7>4		
	Selçuklu MTAL ⁽⁵⁾	189	23,10	6,44								3>5 ; 5>4	
	Hocacihan AİHL ⁽⁶⁾	218	23,34	7,95									3>5 ; 6>4
	MSR AİHL ⁽⁷⁾	247	22,66	6,74									
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Meram AL ⁽¹⁾	255	131,64	23,84	17,712	6	,000**	1>4,7					
	Konevi AL ⁽²⁾	280	129,05	24,26					1657				
	Konya SL ⁽³⁾	229	133,85	23,13						3>4,7			
	Gazi MTAL ⁽⁴⁾	240	113,83	22,69							1,2,3,5,6,7>4		
	Selçuklu MTAL ⁽⁵⁾	189	126,03	24,62								5>4	
	Hocacihan AİHL ⁽⁶⁾	218	127,40	25,55									6>4
	MSR AİHL ⁽⁷⁾	247	122,79	26,32									

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^WWelch İstatistiği

Tablo 4.11’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okul türüne göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ($F(6,722,397)= 44,129$; $p<,01$) Akran Sosyal Destek boyutu ($F(6-722,926)= 28,212$; $p<,01$) ve ölçek toplam puanları ($F(6-722,330)= 49,272$; $p<,01$) ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($F(6-1657)= 17,712$; $p<,01$) puanlarının okul türü değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arası farklılıkları belirlemek üzere uygulanan Scheffe ikili karşılaştırmalar testi sonuçları tabloda sunulmuştur.

Tablo 4.12: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	9.Sınıf ⁽¹⁾	412	11,31	3,84	,912 ^W	3	,435	-
	10.Sınıf ⁽²⁾	438	11,46	4,30				
	11. Sınıf ⁽³⁾	426	11,05	4,03				
	12. Sınıf ⁽⁴⁾	382	11,46	4,41				
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	9.Sınıf ⁽¹⁾	412	12,24	4,45	2,136	3	,094	-
	10.Sınıf ⁽²⁾	438	12,51	4,72				
	11. Sınıf ⁽³⁾	426	11,80	4,64				
	12. Sınıf ⁽⁴⁾	382	11,87	4,86				
FASDÖ-Toplam	9.Sınıf ⁽¹⁾	412	23,54	7,16	1,599	3	,188	
	10.Sınıf ⁽²⁾	438	23,97	7,63				
	11. Sınıf ⁽³⁾	426	22,85	7,78				
	12. Sınıf ⁽⁴⁾	382	23,34	8,04				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	9.Sınıf ⁽¹⁾	412	128,26	24,40	12,629	3	,000*	1>3
	10.Sınıf ⁽²⁾	438	131,30	25,66				
	11. Sınıf ⁽³⁾	426	121,74	25,20				
	12. Sınıf ⁽⁴⁾	382	124,03	23,86				

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^WWelch İstatistiği

Tablo 4.12’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının sınıf düzeyine göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları verilmiştir.

Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($F_{(3-1654)}= 12,629$; $p<,01$) puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arası farklılıkları belirlemek üzere uygulanan ikili karşılaştırmalar testi sonucunda, 9. sınıfta eğitim gören katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 11. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan; 10. Sınıfta eğitim gören katılımcıların da 11. Sınıfta ve 12. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 4.13: Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Okulda Spor Salonu Bulunma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p																																
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Var	971	11,18	3,95	-1,621 ^a	1371,617	,105																																
	Yok	687	11,52	4,41				FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Var	971	12,01	4,40	-1,017 ^a	1350,527	,309	Yok	687	12,25	5,03	FASDÖ- Toplam	Var	971	23,19	7,11	-1,489 ^a	1322,375	,137	Yok	687	23,77	8,36	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Var	971	127,55	24,95	2,193	1656	,028*
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Var	971	12,01	4,40	-1,017 ^a	1350,527	,309																																
	Yok	687	12,25	5,03				FASDÖ- Toplam	Var	971	23,19	7,11	-1,489 ^a	1322,375	,137	Yok	687	23,77	8,36	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Var	971	127,55	24,95	2,193	1656	,028*	Yok	687	124,81	25,20								
FASDÖ- Toplam	Var	971	23,19	7,11	-1,489 ^a	1322,375	,137																																
	Yok	687	23,77	8,36				Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Var	971	127,55	24,95	2,193	1656	,028*	Yok	687	124,81	25,20																				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Var	971	127,55	24,95	2,193	1656	,028*																																
	Yok	687	124,81	25,20																																			

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 4.13’de Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okulda spor salonu bulunma durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi bulguları verilmiştir.

Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($t(1656)= 2,193$; $p<,01$) puanlarının okulda spor salonu bulunma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Okulunda spor salonu bulunan katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okulunda spor salonu bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği puanlarının okulda spor salonu bulunma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 4.14: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Sportif Faaliyet Mekanına Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Spor Salonu ⁽¹⁾	1084	11,72	4,02	25,373	2	,000**	1>2,3
	Okul Bahçesi ⁽²⁾	519	10,78	4,29	<i>w</i>	147,3		
	Sınıfta ⁽³⁾	55	8,53	3,65		40		
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Spor Salonu ⁽¹⁾	1084	12,61	4,50	17,279	2	,000**	1>2,3
	Okul Bahçesi ⁽²⁾	519	11,26	4,82	<i>w</i>	143,0		
	Sınıfta ⁽³⁾	55	10,42	5,21		59		
FASDÖ-Toplam	Spor Salonu ⁽¹⁾	1084	24,32	7,34	27,589	2	,000**	1>2,3
	Okul Bahçesi ⁽²⁾	519	22,05	8,03	<i>w</i>	146,9		
	Sınıfta ⁽³⁾	55	18,95	6,78		24		
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Spor Salonu ⁽¹⁾	1084	129,94	24,57	41,765	2	,000**	1>2,3
	Okul Bahçesi ⁽²⁾	519	121,18	24,54		1657		
	Sınıfta ⁽³⁾	55	106,24	22,31				

*p<,05; **p<,01; ^wWelch İstatistiği

Tablo 4.14’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının sportif faaliyet alanına göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu (F(2-147,340)= 25,373; p<,01) Akran Sosyal Destek boyutu (F(2-143,059)= 17,279; p<,01) ve ölçek toplam (F(2-146,924)= 27,589; p<,01) puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği (F(2-1657)= 41,765; p<,01) puanlarının sportif faaliyet alanı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arası farklılıkları belirlemek üzere uygulanan ikili karşılaştırmalar testi sonucunda, sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının sportif faaliyetleri okul bahçesinde ve sınıfta katılımcılardan; sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların da Akran Sosyal Destek boyutu puanlarının okul bahçesi ve sınıfta gerçekleştiren katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.15: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Okul Takımında ya da Spor Kulüplerinde Görev Alma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p																																
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Evet	330	13,47	3,90	10,873	1656	,000**																																
	Hayır	1328	10,79	4,04				FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Evet	330	14,58	4,18	11,733 ^a	543,185	,000**	Hayır	1328	11,50	4,59	FASDÖ-Toplam	Evet	330	28,05	7,02	12,819	1656	,000**	Hayır	1328	22,29	7,37	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	330	137,30	23,79	9,019	1656	,000**
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Evet	330	14,58	4,18	11,733 ^a	543,185	,000**																																
	Hayır	1328	11,50	4,59				FASDÖ-Toplam	Evet	330	28,05	7,02	12,819	1656	,000**	Hayır	1328	22,29	7,37	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	330	137,30	23,79	9,019	1656	,000**	Hayır	1328	123,71	24,67								
FASDÖ-Toplam	Evet	330	28,05	7,02	12,819	1656	,000**																																
	Hayır	1328	22,29	7,37				Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	330	137,30	23,79	9,019	1656	,000**	Hayır	1328	123,71	24,67																				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	330	137,30	23,79	9,019	1656	,000**																																
	Hayır	1328	123,71	24,67																																			

*p<,05; **p<,01; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 4.15’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okul takımında ya da spor kulüplerinde görev alma durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu (t(1656)= 10,873; p<,01), Akran Sosyal Destek (t(543,185)= 11,733; p<,01) boyutu ve ölçek toplam (t(1656)= 12,819; p<,01) ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği (t(1656)= 9,019; p<,01) puanlarının okul takımında ya da spor kulüplerinde görev alma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Okul Takımında ya da Spor Kulüplerinde Görev alan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının boş zamanlarında görev almayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.16: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Boş Zamanlarda Spor Yapma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p																																
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Evet	746	12,74	3,96	13,224 ^a	1587,775	,000**																																
	Hayır	912	10,16	3,93				FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Evet	746	13,55	4,40	11,747	1656	,000**	Hayır	912	10,94	4,56	FASDÖ-Toplam	Evet	746	26,28	7,24	14,558	1656	,000**	Hayır	912	21,10	7,19	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	746	133,40	24,86	10,599	1656	,000**
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Evet	746	13,55	4,40	11,747	1656	,000**																																
	Hayır	912	10,94	4,56				FASDÖ-Toplam	Evet	746	26,28	7,24	14,558	1656	,000**	Hayır	912	21,10	7,19	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	746	133,40	24,86	10,599	1656	,000**	Hayır	912	120,70	23,80								
FASDÖ-Toplam	Evet	746	26,28	7,24	14,558	1656	,000**																																
	Hayır	912	21,10	7,19				Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	746	133,40	24,86	10,599	1656	,000**	Hayır	912	120,70	23,80																				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Evet	746	133,40	24,86	10,599	1656	,000**																																
	Hayır	912	120,70	23,80																																			

*p<,05; **p<,01; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 4.16’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının boş zamanlarda spor yapma durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ($t(1587,775)= 13,224$; $p<,01$) ve Akran Sosyal Destek ($t(1656)= 11,747$; $p<,01$) boyutu ve ölçek toplam puanı ($t(1656)= 14,558$; $p<,01$) ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($t(1656)= 10,599$; $p<,01$) puanlarının boş zamanlarda spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Boş zamanlarında spor yapan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının boş zamanlarında spor yapmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.17: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Gelir Düzeyine Göre İncelenmesine Yönelik ANOVA Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	F	sd	p	Fark
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Düşük ⁽¹⁾	151	10,42	4,28	6,199	2	,002**	2,3>1
	Orta ⁽²⁾	1346	11,33	4,07				
	Yüksek ⁽³⁾	161	12,06	4,48				
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Düşük ⁽¹⁾	151	11,77	4,89	,629 ^W	2	,534	-
	Orta ⁽²⁾	1346	12,18	4,60				
	Yüksek ⁽³⁾	161	11,91	5,10				
FASDÖ-Toplams	Düşük ⁽¹⁾	151	22,19	7,74	2,469	2	,085	-
	Orta ⁽²⁾	1346	23,51	7,57				
	Yüksek ⁽³⁾	161	23,97	8,18				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Düşük ⁽¹⁾	151	127,0	24,88	,977	2	,377	-
	Orta ⁽²⁾	1346	126,6	25,04				
	Yüksek ⁽³⁾	161	123,8	25,65				

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^WWelch İstatistiği

Tablo 4.17’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının gelir düzeyine göre incelenmesine ilişkin ANOVA bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ($F(2-1655)= 6,199$; $p<,01$) puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Gruplar arası farklılıkları belirlemek üzere uygulanan ikili karşılaştırmalar testi sonucunda, Orta ve yüksek düzeyde gelire sahip katılımcıların Ebeveyn Sosyal Destek boyutu puanlarının düşük gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 4.18: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanlarının Ailede Sporla İlgilenen Biri Bulunma Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Ölçekler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p																																
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	Yok	1080	10,71	4,01	-8,307	1656	,000**																																
	Var	578	12,45	4,16				FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Yok	1080	11,70	4,68	-4,928	1656	,000**	Var	578	12,88	4,57	FASDÖ-Toplam	Yok	1080	22,41	7,52	-7,521	1656	,000**	Var	578	25,33	7,55	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Yok	1080	123,94	24,74	-5,535	1656	,000**
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	Yok	1080	11,70	4,68	-4,928	1656	,000**																																
	Var	578	12,88	4,57				FASDÖ-Toplam	Yok	1080	22,41	7,52	-7,521	1656	,000**	Var	578	25,33	7,55	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Yok	1080	123,94	24,74	-5,535	1656	,000**	Var	578	131,03	25,09								
FASDÖ-Toplam	Yok	1080	22,41	7,52	-7,521	1656	,000**																																
	Var	578	25,33	7,55				Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Yok	1080	123,94	24,74	-5,535	1656	,000**	Var	578	131,03	25,09																				
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	Yok	1080	123,94	24,74	-5,535	1656	,000**																																
	Var	578	131,03	25,09																																			

* $p<,05$; ** $p<,01$; ^aVaryanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t İstatistiği

Tablo 4.18’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının ailede sporla ilgilenen biri bulunma durumuna göre incelenmesine ilişkin Bağımsız Gruplar t-Testi bulguları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ($t(1656)= -8,307$; $p<,01$) ve Akran Sosyal Destek ($t(1656)= -4,928$; $p<,01$) boyutu ve ölçek toplam puanı ($t(1656)= -7,521$; $p<,01$) ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ($t(1656)= -5,535$; $p<,01$) puanlarının ailede sporla ilgilenen biri bulunma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Ailesinde sporla ilgilenen biri bulunan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının ailesinde sporla ilgilenen birisi bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.4. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Bu bölümde, Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik korelasyon analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 4.19: Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği
FASDÖ- Ebeveyn Sosyal Destek	,308**
FASDÖ- Akran Sosyal Destek	,398**
FASDÖ-Toplam	,410**

*p<,05; **p<,01

Tablo 4.19’de Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ($r=,308$; $p<,01$) Akran Sosyal Destek boyutu ($r=,398$; $p<,01$) ve ölçek toplam ($r=,410$; $p<,01$) puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

4.5. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin Etkilerin İncelenmesi

Bu bölümde, Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesine yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.20. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Puanları Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata B	Beta	t	p
Beden Eğitimi Dersi Tutumu	Sabit	95,384	1,809		52,715	,000
	Ebeveyn Sosyal Destek	,870	,157	,144	5,562	,000**
	Akran Sosyal Destek	1,748	,139	,326	12,588	,000**

R= ,417 R²= ,174 Sd:2/ 1655 F: 174,491 p=,000**

**p <,01, *p <,05

Tablo 4.20’de Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(2, 1655) = 11,342, p < ,01$). Model, Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puan varyansının %17,4’ünü açıklamaktadır. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ($\beta = ,144, t = 5,562, p < ,01$) ve Akran Sosyal Destek ($\beta = ,326, t = 12,588, p < ,01$) boyutu puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu çalışmada farklı türdeki liselerde eğitim gören öğrencilerin demografik bilgileri ile ölçeklerden elde edilen veriler karşılaştırılarak, yapılan bilimsel analizler neticesinde öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının hangi düzeyde olduğunun belirlenerek, elde edilen sonuçlar ışığında öneriler sunulması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgularda Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyal destek puanları yüksek olan öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumun olumlu olduğu görülmüştür.

Bu çerçevede, araştırmaya katılan erkek katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Güllü (2007); Arabacı (2009); Akandere, Özyalvaç ve Duman (2010); Çelik ve Pular (2011); Yıldız (2018); Oktaş ve Dalgın (2019); Çankaya (2022) erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek beden eğitimi tutum puanına sahip olduklarını tespit ederek bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu çalışmanın aksine, Wersch, Trew ve Turner (1992); Gary ve David (1991); Alpaslan (2008); Çolak (2009); Akdoğan (2017); Taşdemir (2019)'un yapmış oldukları araştırmanın sonuçları kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek beden eğitimi tutum puanına sahip olduklarını tespit etmişlerdir.. Diğer yandan Atan ve İmamoğlu (2016); Aras (2019); Girgeç (2022) yapmış oldukları çalışmada ise cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Duru (2007), öğrencilerin aile desteği önemli diğer destek ve arkadaş desteği düzeylerinin belirlenmesi için yapmış olduğu çalışmada kız öğrencilerin daha yüksek düzeyde aile desteğine sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, ortaöğretimde eğitim alan erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre beden eğitimi derslerinden daha fazla zevk aldıklarını, beden eğitimi dersine ilksin görüş ve düşüncelerinin daha olumlu olduğu, sosyal destek düzeylerinin daha fazla olması fiziksel aktivitelere bakış açılarını da olumlu yönde etkilediği düşünülebilir. Kadın öğrencilerin ise beden eğitimi dersi hakkında daha olumsuz

düşünceye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak son zamanlarda kadın öğrencilerin özellikle okul sporları içerisindeki takım sporlarında yer alma oranı oldukça artmıştır. Bu durum kadın öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine etki etti söylenebilir.

Katılımcı öğrencilerin yaş değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, 14 yaş ve altı ve 15 yaşında olan katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 17 yaş ile 18 yaş ve üstü olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Wersch, Trew ve Turner (1992)'nin yaptıkları çalışmada 11-14 yaş grubundaki katılımcı kızların beden eğitimi dersine yönelik ilgileri erkeklerden daha yüksek seviyede çıkmıştır. Literatür incelemesi sonucunda Akandere vd. (2010)'ın yapmış olduğu araştırmada 14-16 yaş aralığındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum puanları 17-19 yaş arasındaki öğrencilerin tutum puanlarından anlamlı derecede yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Diğer yandan Hünük ve Demirhan, (2003); Güllü (2007); Güllü ve Güçlü (2009); Aras (2019)'ın yapmış oldukları araştırmalarda yaş değişkeni açısından anlamlı seviyede bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği puanlarının ise yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Mendonça, Cheng, Melo ve Farias Júnior (2014)'un yaptıkları araştırmada 14-16 yaş grubundaki ergenlerin fiziksel aktivitelere katılmalarında en önemli sosyal destek türü ana-baba desteği oluştururken 17-19 yaş grubunda bulunan ergeler için ise en önemli destek türü akran grubunun desteği oluşturmuştur.

Araştırmada okul türü değişkeni açısından ortaya çıkan bulgulara göre Konya Spor Lisesi'nde eğitim gören öğrencilerin Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının diğer eğitim kurumlarında öğrenim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Güllü (2007); Özyalvaç (2010); Yağcı (2012); Cimilli (2017); Dalgın (2019); Oktaş (2019); Çankaya (2022); Girgeç (2022) yapmış oldukları çalışmanın sonuçları bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Diğer yandan Çelik ve Pulur (2011); yaptıkları çalışmalarda okul türü açısından anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Spor lisesinde öğrenim gören öğrencilerin tutum ve sosyal destek puanının yüksek çıkmasının nedeni, öğrencilerin sürekli sporla iç içe bir eğitim almaları, sporla ilgili materyal, araç ve gereçlere daha kolay erişebilmeleri, okula kayıt olma amacından da anlaşılacağı üzere spora ve sporcuya önem veren aile bireylerinin varlığından kaynaklandığı düşünülebilir. Kız meslek

lisesinde öğrenim gören öğrencilerin en düşük sosyal destek ve tutum puanına sahip olmalarının nedeni ise, beden eğitimi dersi işleyişi açısından okulun fiziksel imkânlarının yetersiz olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmada Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. 9. sınıfta eğitim gören katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 11. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan; 10. Sınıfta eğitim gören katılımcıların da 11. Sınıfta ve 12. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Krouscas (1999); Güllü (2007); Alpaslan (2008); Özyalvaç (2010); Şengül (2016); Akbulut (2017); Çivril Kara (2018); Hilland vd. (2018); Sarıdede Kaya (2018); Parlar (2019) yaptıkları araştırmalarda bizim yaptığımız çalışmayı destekler nitelikte sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın aksine King (1994); Çetin (2007); Başer (2009); Gürbüz ve Özkan (2012); Yağcı (2012); Keskin (2015) yaptıkları araştırmalarda sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulamamışlardır. Yapılan bu çalışma ve diğer çalışmalara bakıldığında sınıf seviyeleri arttıkça beden eğitimi dersine yönelik tutum puanlarının azaldığı görülecektir. 9. ve 10. sınıflarda eğitim gören öğrencilerin diğer seviyelerdeki öğrencilere göre akademik başarı kaygısının daha az olması beden eğitimi dersine ve fiziksel aktivitelere yönelik katılma isteklerinin daha fazla olmasına ve tutum seviyelerinin yükselmesine neden olduğu düşünülebilir. 11. ve 12. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ve ailelerinde akademik başarı kaygılarının artması, beden eğitimi ve fiziksel aktivite etkinliklerine katılma isteklerinde ve sosyal destek düzeylerinin düşmesinde etkin rol oynadığı söylenebilir.

Yapılan çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği puanlarının okulda spor salonu bulunma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Okulunda spor salonu bulunan katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okulunda spor salonu bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Çankaya (2022)'nin yaptığı çalışmada ise anlamlı bir fark oluşmamıştır. Spor salonu bulunan okullarda mevsimsel şartların oluşturduğu olumsuzluktan etkilenmeden öğrencilere derslere aktif bir şekilde katılma imkanı sağlanmakta olup bu durumdan dolayı öğrenciler açısından dersler hem verimli hem de mutlu geçmektedir. Spor salonları öğrencilerin spor branşları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına katkı sağladığı gibi, spor dallarının uygulanmasına yönelik de rahatlık sağlamaktadır. Okul sporları çalışmalarına da uygun ortam sağlayarak okul takımı antrenmanlarının etkinliğini arttırmaktadır. Spor salonu olan okullarda

eğitim alan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum puanının bu nedenlerden dolayı yüksek olduğu düşünülebilir.

Yapılan çalışmada, sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının sportif faaliyetleri okul bahçesinde ve sınıfta katılımcılardan; sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların da Akran Sosyal Destek boyutu puanlarının okul bahçesi ve sınıfta gerçekleştiren katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. ankaya (2022)'nın yapmış olduğu çalışmada ise beden eğitimi dersinin spor salonu, okul bahçesi yada sınıfta işlenmesi, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında bir değişiklik olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Beden eğitimi dersi, fiziki şartların daha iyi olduğu ve amacına uygun ders içeriğinin oluşturulduğu okullarda etkin ve etkili bir şekilde uygulandığı zaman öğrenciler tarafından olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir. Derslerin sınıf ortamında işlenmesi öğrenciler açısından pasiflik ve sıkıcılık boyutu ön plana çıkacaktır. Sınıf ortamında beden eğitimi dersi gören öğrencilerin tutum puanının düşük çıkmasında sınıf ortamından kaynaklı sıkıcılık ve pasifliğin yeterince giderilememesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre okul takımında ya da spor kulüplerinde görev alan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının okul takımlarında ya da spor kulüplerinde aktif görev almayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Güllü, (2007); Alparslan (2008); zyalva (2010); Yanık ve Çamlıyer (2015); şengül (2016); Kılıç (2015); Parlar (2019); Aras (2019); Girgeç (2022) yapmış olduğu çalışmada okul takımında aktif görev alan öğrencilerin daha olumlu tutum geliştirdiği tespit edilerek yaptđımız çalışmayı destekleyici nitelikte olduğu söylenebilir. Diğer taraftan Karadağ, (2012); Cimilli, (2017); Akbulut, (2017) tarafından yapılan çalışmalarda anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Okul takımı ya da spor kulüplerinde görev alan öğrencilerin spora olan eğilimi, yeteneği ve fiziksel aktivitelere katılma istekleri doğal olarak diğer öğrencilerden yüksektir. Sporla i içe bir hayat sürdürdükleri için spor yapmaktan mutluluk duyarlar. Okul takımında ya da herhangi bir kulüpte görev alan öğrencilerin beden eğitimi dersine olan tutum düzeylerinin yüksek olması ortaya koyduğumuz bu etkenlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmada boş zamanlarında spor yapan katılımcıların Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının boş zamanlarında spor yapmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Hünük, (2006); Kangalgil ve Ark. (2006); Alparslan (2008); İmamoğlu (2011); Doğan (2011); Zengin (2013); Akdoğan (2016); Cimilli (2017); Dalgın (2019) tarafından yapılan araştırmaların sonuçları, bu çalışmanın sonucuyla benzerlik göstererek yaptığımız çalışmayı destekleyici niteliktedir. Günlük hayatında sporu bir yaşam biçimi haline getirerek boş zamanlarında düzenli bir şekilde spor yapan öğrencilerin, beden eğitimi dersine karşı olan ilgileri, yetenekleri, derse katılım konusundaki isteklerini de arttırabilmektedir. Bu durumun beden eğitimi dersine yönelik oluşturulan tutumları olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Ortaya çıkan bulgulara göre Orta ve yüksek düzeyde gelire sahip katılımcıların Ebeveyn Sosyal Destek boyutu puanlarının düşük gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Güllü (2009)'ün yapmış olduğu çalışmada ise öğrenci ailelerinin gelir seviyesine göre beden eğitimi dersine ilişkin geliştirdikleri tutumları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özellikle dünyada ve ülkemizde pandemi sonrasında ekonomik ve sosyo kültürel düzeydeki gelişmeler, özellikle de sportif aktivite ve materyallerine erişim noktasında ekonomik boyutta sorunlar teşkil etmeye başlamıştır. Orta ve yüksek gelire sahip aile grubuna dahil olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum puanı ile sosyal destek puanlarının yüksek olması, sportif faaliyetlerin ekonomik yük teşkil edecek durumlara ulaşmadaki kolaylaştırıcı etkisinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde ailesinde sporla ilgilenen biri bulunan katılımcıların Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının ailesinde sporla ilgilenen birisi bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatürdeki Sakallı (2001); Alenezi (2005); Koca ve Aşçı (2006); Çelik ve Pulur (2011); Eraslan (2015); Şengül (2016); Akbulut (2017); Küçük ve Kılıç (2017); Kaya (2018), Çivril ve Kara (2018)'nin yapmış oldukları çalışmalarda da ailesinde sporla ilgilenen birilerinin bulunduğu öğrencilerin Beden Eğitimi dersine yönelik tutumlarının yüksek olduğu

görülmüştür. Bu sonuçlar bizim çalışmamızın sonucunu desteklemektedir. Öte yandan Akbulut (2017); Küçük ve Kılıç (2017)'in yaptıkları araştırmada öğrencilerin Beden Eğitimiye yönelik tutumlarının ailede sporla ilgilenen birey bulunma durumundan etkilenmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Ailede sporla ilgilenen birinin olması aile fertlerinin spora bakış açılarını etkileyerek fiziksel aktiviteye katılmaya yönelik sosyal desteği ve beden eğitimi dersine karşı olumlu tutum geliştirmeyi güçlendirebilir. Aile içerisinde sporla ilgilenen birinin olması diğer aile fertlerine rol model olma, aile bireylerinin fiziksel aktivitelere katılma yönünden destek teşkil etmesi açısından önemli olup, çalışma bulgularında öğrencilerin sosyal destek ve tutum puanlarının yüksek olmasının nedeni bu duruma bağlı olduğu düşünülebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmiştir. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin fiziksel aktivitelere sosyal destek düzeyleri arttıkça beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının da arttığı söylenebilir. İmamoğlu (2011)'nin yapmış olduğu araştırma sonucunda, aile desteği ve arkadaş desteği ile halen aktif bir şekilde sporla uğraşan öğrencilerin, Beden Eğitimi dersine yönelik geliştirdikleri tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir düzeyde ilişki bulunamamış olup bizim yaptığımız çalışmayla farklılık teşkil etmektedir.

Araştırma verileri incelendiğinde Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanları üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Model, Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puan varyansının %17,4'ünü açıklamaktadır. Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı belirlenmiştir.

5.2. Sonuç

Bu çalışma farklı türdeki liselerde eğitim gören öğrencilerin demografik bilgileri ile ölçeklerden elde edilen veriler karşılaştırılarak, yapılan bilimsel analizler neticesinde öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumlarının hangi düzeyde olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

- 1- Yapılan çalışmada cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında araştırmaya katılan kadın katılımcıların Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 2- Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin yaş değişkenine göre yapılan analiz sonucunda, 14 yaş ve altı ve 15 yaşında olan katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 17 yaş ile 18 yaş ve üstü olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 3- Araştırmada okul türü değişkeni açısından ortaya çıkan bulgulara göre Konya Spor Lisesi'nde eğitim gören öğrencilerin Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının diğer eğitim kurumlarında öğrenim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim gören öğrencilerin Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının diğer eğitim kurumlarında öğrenim gören katılımcılardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir.
- 4- Araştırmada Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. 9. sınıfta eğitim gören katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının 11. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan; 10. Sınıfta eğitim gören katılımcıların da 11. Sınıfta ve 12. Sınıfta eğitim gören katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 5- Yapılan çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği puanlarının okulda spor salonu bulunma durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Okulunda spor salonu bulunan katılımcıların Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarının okulunda spor salonu bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 6- Çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre Okul Takımında ya da Spor Kulüplerinde Görev alan katılımcıların Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden

Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının okul takımlarında ya da spor kulüplerinde aktif görev almayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- 7- Araştırmada boş zamanlarında spor yapan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının boş zamanlarında spor yapmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 8- Yapılan çalışmada, sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği Ebeveyn Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının sportif faaliyetleri okul bahçesinde ve sınıfta katılımcılardan; sportif faaliyetleri spor salonunda gerçekleştiren katılımcıların da Akran Sosyal Destek boyutu puanlarının okul bahçesi ve sınıfta gerçekleştiren katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 9- Yapılan alışmada Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Ortaya çıkan bulgulara göre Orta ve yüksek düzeyde gelire sahip katılımcıların Ebeveyn Sosyal Destek boyutu puanlarının düşük gelire sahip katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 10- Araştırma bulguları incelendiğinde ailesinde sporla ilgilenen biri bulunan katılımcıların Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği - Ebeveyn Sosyal Destek boyutu, Akran Sosyal Destek boyutu ve ölçek toplam puanı ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanlarının ailesinde sporla ilgilenen birisi bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
- 11- Araştırma bulguları incelendiğinde Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği ve Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanları ile Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ve fiziksel aktivelerde sosyal desteği yüksek olan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutum geliştirdiği tespit edilmiştir.
- 12- Araştırma verileri incelendiğinde Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek leği Puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum leği puanları üzerindeki yordayıcı

etkisini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği Ebeveyn Sosyal Destek ve Akran Sosyal Destek boyutu puanlarının Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı(etkilediği) sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Araştırmada öğrencilerin fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeyleri ile beden eğitimi dersi için geliştirdikleri tutumları arasında anlamlı bir ilişki tespit edildiği için fiziksel aktivitelere yönelik sosyal destek düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmalar beden eğitimi dersine yönelik oluşturulan tutumları da pozitif yönde etkileyebilir.

17 ve 18 yaş grubu ile lise 11 ve 12. düzeydeki öğrencilerin akademik başarı kaygı düzeylerinin azaltılmasına yönelik yapılacak olan çalışmalar beden eğitimi dersine olan tutumları da olumlu yönde etkileyecek olup derslere aktif katılım noktasında olumlu etki yapabilir.

Kadın öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını arttırmada, ders içeriği ve işleniş biçiminde Kadın öğrencilerin ilgi, yeteneklerine göre planlamada biraz daha ağırlık verilmesi erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını pozitif yönde geliştirebilir.

Okuldaki fiziki şartların iyileştirilmesi ve ders materyallerin temin edilerek öğrencilerin erişimine sunulması, Beden Eğitimi ve Spor Dersine yönelik tutumların olumlu yönde gelişmesini sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- A.Y.D. (2020). *Çevresel ve toplumsal Değişimleri Ekonomik Değerlemesi ve Türkiye Temsili Halk Sağlığı ve Hareket Araştırması*. İstanbul: Aktif Yaşam Derneği Retrieved from <https://aktifyasam.org.tr/wp-content/uploads/2020/07/halk-sagligi-ve-hareket.pdf>.
- Akandere, M., Özyalvaç, N. T., & Duman, S. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(24), 1-10.
- Akbulut, V. (2017). *Öğretmen Liderlik Stiline Göre Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatınlıklarının İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Akdoğan, B. (2017). *Lise Öğrencilerinin Ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Akgül, B. M. & Gürbüz, B. (2011). Boş Zaman Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 37-43.
- Akıncı, Ö., Arpacık, E., Hatipoğlu, H., Kolay, C., & Tüzün, I. (2005). *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi* (D. H. Hoiberg & G. Tüzün Eds. Vol. 21). İstanbul: Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica INC.
- Akkaya, C. (2019). Spora Katılımın Belirleyicileri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 9(2), 55-67. doi:10.13114/MJH.2019.475.
- Alenezi, M. A. (2005). *Attitude of Secondary Students Toward Physical Education Classes in Kuwait*. Ph. D. Thesis, Pennsylvania State University, Pennsylvania.
- Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin alguları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Arabacı, R. (2009). Attitudes Toward Physical Education And Class Preferences Of Turkish Secondary And High School Students. *Elementary Education Online*, 8(1), 2-8.
- Aracı, H. (2006). *Okullarda Beden Eğitimi* (6. ed.). Ankara: Nobel Yayın.
- Aras, G. (2019). *Farklı Lise Türlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Karşı Tutumları İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.
- Ardahan, M. (2006). Sosyal Destek Ve Hemşirelik. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(2), 68-75.
- Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji* (O. Gündüz, Trans. 1 ed. Vol. 27). Kaknüs Yayınları: İstanbul.

- Atan, T., & İmamoğlu, M. (2016). Attitudes Of Secondary School Students Towards Physical Education And Sports Lesson İn Terms Of Various Variables. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 18(2), 65-68.
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., & Hoeksema, S. N. (1999). *Hilgards Introduction to Psychology* (Y. Alogan, Trans. 12. ed.). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Azboy, O., Erer, O., Oymak, Ö., & Tunç, Ö. (2017). *Spor Psikolojisi* (C. Bayrak Ed. 1. ed.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baltacı, G. (2012). *Obezite ve Egzersiz* (2 ed.). Ankara: Sağlık Bakanlığı.
- Banaz, M. (1992). *Lise Öğrencilerinde Sosyal Destek Kaynakları Ve Stres İle Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Barrera, M. (1986). Distinctions Between Social Support Concepts, Measures, and Models. *American Journal of Community Psychology*, 14(4), 413-445.
- Barrera, M., Sandier, I. N., & Ramsay, T. B. (1981). Preliminary Development of a Scale of Social Support: Studies on College Students. *American Journal of Community Psychology*, 9(4), 435-447.
- Baruh, L., & Tunçel, H. (2018). Pazarlama İletişimi, Tüketici Davranışı ve İkna Psikolojisi. In Z. Cemalcılar (Ed.), *Psikoloji* (pp. 225). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Başer, Z. (2006). *Aileden Algılanan Sosyal Destek İle Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Başer, S. A. (2009). *Öğretmen Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Derse Karşı Olan Tutumlarına Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Baykul, Y. (1992). Eğitim Sisteminde Değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 85-94.
- Beest, M. V., & Baerveldt, C. (1999). The Relationship Between Adolescents' Social Support From Parents And From Peers. *Adolescence*, 34(133), 193-202.
- Bozdemir, R. (2012). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Problemlere Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bulut, S. (2013). Sağlıkta Sosyal Bir Belirleyici; Fiziksel Aktivite. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 70(4), 205-214. doi:10.5505/TurkHijyen.2013.67442.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.

- Canlı, U., & Günay, M. (2016). Basketbol Oynayan Erkek Çocukların Akademik Başarılarının Bazı Değişkenler ile İlişkisi *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 2(2), 39-49.
- Caşen, E. (2015). Türkiye Cumhuriyetinin Spor Politikaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 33-48.
- Cavill, N., Kahlmeier, S., & Racioppi, F. (2006). *Physical Activity And health In Europe: Evidence For Action*. Regional Office For Europe Of the World Health Organization: Copenhagen – Danimarka.
- Chung, M.-h., & Phillips, D. A. (2002). The Relationship Between Attitude Toward Physical Education And Leisure-Time Exercise In High School Students. *Sagamore Publishing*, 59(3), 126.
- Cimilli, V. (2017). *Spor Lisesi Öğrencilerinde Bedensel / Kinestetik Zekâ İle Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (İstanbul ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderator of Life Stress. *American Psychological Association-Psychosomatic Medicine*, 38(5), 300-314.
- Çalık, T. (2010). Eğitim Bilimi İle İlgili Bazı Temel Kavramlar. In L. Küçükahmet (Ed.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (8. ed., pp. 15). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çankaya, M. T. (2022). *Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Boş Zaman Yönetimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Nemetin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Çelik, Z., & Pulur, A. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(Özel Sayı), 115-121.
- Çetin, M. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması (Kırşehir İl Örneği)*, Yayınlanmamış (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çilingiroğlu, K., Atasü, T., & Sakaoğlu, M. (1983). *Beşinci Kalkınma Planı Gençlik ve Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Çivril Kara, R. (2018). *Öğretmen Öğretim Stiline Göre Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatkinliklerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları* (1. ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çolak, F.Ş. (2009). *Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.

- Çökerdenoğlu, R. (2020). *Sinema ve Eğitim: Örgün Eğitimin Türk Sinemasında Temsili*. (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dalgın, İ. (2019). *Özel Ve Devlet Liseleri Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine İlişkin Tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Demaray, M. K., Malecki, C., & Jenkins, L. N. (2010). Social Support: How to Assess and Include it in Research on Prevention and Youth Outcomes Tardy's Model of Social Support. *ResearchGate*, 4(20), 163-176.
- Demir, R. N. (2021). *Yetişkin Bireylerin Sosyal Destek, Yalnızlık Ve Sağlık Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi: Konya Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 27-43.
- Dismore, H., Bailey, R., & Izaki, T. (2006). Japanese And English School Students' Views Of Physical Education: A Comparative Study. *International Journal of Sport and Health Science*, 4, 74-85.
- Doğan, N. (2011). *Niğde İlinde Bulunan Farklı Statüdeki Liselerde Eğitim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları ve Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Araştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Doğdu, S. (2021). *Psikoloji I*. Ankara: MEB Hayat Boyu Öğrenme Yayınları.
- Duru, E. (2007). Re-Examination Of The Psychometric Characteristics Of The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support Among Turkish University Students. *Scientific Journal Publishers*, 35(4), 443-452.
- Duru, E., & Belkıs, M. (2007). Sosyal Provizyon Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(7), 79-90.
- E.Birtwistle, G., & A.Brodie, D. (1991). Children's Attitudes Towards Activity And Perceptions Of Physical Education. *Oxford University Press*, 6(4), 465-478.
- Ekici, S., Bayrakdar, A., & Hacıcaferoğlu, B. (2011). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Ululararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 829-839.
- Ekinci, N. E., Demirel, M., Demirel, D. H., & Işık, U. (2015). Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Algılarının Rekreatif Etkinliklere Katılımları ve Bireysel Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 71-78.
- Eraslan, M. (2015). An Analysis Of Secondary School Students' Attitudes Towards Physical Education Course According To Some Variables. *Anthropologist*, 19(1), 23-29.
- Ercan, İ., & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş* (6. Baskı, S.14). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Ergin, M., & Ayan, S. (2020). Beden Eğitimi, Egzersiz Bilimleri ve Sporun Anlamı, Kapsamı, Rolü ve İşlevi. In S. Ayan (Ed.), *Beden Eğitimi Egzersiz Bilimi ve Sporun Temelleri* (1. ed., pp. 3). Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme* (N. Senemoğlu Ed. 3 Baskı.). Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N., & Erden, M. (1996). *Eğitime Giriş*. Ankara: Akım Yayınevi.
- Fidan, N. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme (N. Senemoğlu Ed. 3 ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Gary, E. B., & David, A.B. (1991). Children's Attitudes Towards Activity And Perceptions Of Physical Education. *Health Education Research*, 6 (4), 465-478.
- George, D., & Mallery, P. (2016). IBM SPSS Statistics 23 Step By Step: A Simple Guide and Reference (14. ed.). New York: Routledge.
- Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2012). Psychology And Life (G. Sart, Trans. 19 ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Girgeç, H. (2022). *Lise Öğrencilerinin Ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları (Kahramanmaraş İli Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Gülaçtı, F. (2010). The Effect Of Perceived Social Support On Subjective Well Being. *Elsevier*, 2(2), 3844-3849.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Araştırılması*. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güllü, M., & Güçlü, M. (2009). Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 138-151.
- Güllü, M., Güçlü, M., & Arslan, C. (2009). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy Sports Sciences*, 4(4), 273-288.
- Günay, M. (2021). *Beden Eğitimi Öğretmenliği* (6. ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Günay, N. (2013). Atatürk Döneminde Türkiye'de Beden Eğitiminin Gelişimi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29(85), 72-100.
- Günbay, Ş. (2019). *Destekleme ve Yetiştirme Kursuna Katılan Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Tutumları, Sportmenlik Davranışları ve Uygulama Hakkındaki Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi /Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Güneş, F. (2014). Eğitim Bilimlerine Giriş *Eğitimde Temel Kavramlar ve Çağdaş Yönelimler* (S. 4-12). Ankara: Pegem Akademi.

- Gürbüz, A. and Özkan, H. (2012). Determining The Attudie Of Secondary School Students Toward Physcal Education Of Sport Lesson (Muğla Sample). *Pamukkale Journal of Sport Science*, 3(2), 78-89.
- Güven, Ö., & Öncü, E. (2006). Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(10), 81-90.
- Helvacı, A., & Şahin, B. (2007). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. In F. Ereş (Ed.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (3 ed., pp. 2-5). Ankara: Maya Akademi.
- Heper, E. (2012). Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi. In H. Ertan (Ed.), *Spor Bilimlerine Giriş* (1. ed., pp. 2-30). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Hilland, T. A., Stratton, G., Vinson, D. and Fairclough, S. (2009). The Physical Education Predisposition Scale: Preliminary Development And Validation. *Journal of Sport Sciences*, 27(14), 1555-1563.
- House, J. S. (1981). *Work Stress And Social Support*: Addison-Wesley Publishing Company.
- Howley, E. T. (2001). Type Of Activity: Resistance, Aerobic And Leisure Versus Occupational Physical Activity. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 33(6), 347-350. doi:10.1097/00005768-200106001-00005.
- Humpel, N., Owen, N., & Leslie, E. (2002). Environmental Factors Associated With Adults' Participation İn Physical Activity: A Review. *American Journal of Preventative Medicine*, 22(3), 188-199. doi:10.1016/s0749-3797(01)00426-3.
- Hünük, D., & Demirhan, G. (2003). İlköğretim Sekizinci Sınıf Lise Birinci Sınıf Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Hacettepe J. of Sport Sciences*, 14(4), 175-184.
- İmamoğlu, C. (2011). *Aktif Olarak Spor Yapan Ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kangalgil, M., Hünük, D., & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
- Karabulut, E. O. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Kavramına Genel Bakış. In H. Babacan & T. Soldatoviç (Eds.), *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar* (1. ed., pp. 61-76). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, P. (2020). *Özel Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.

- Kayıoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C., & Yüksel, Y. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi: Karabük İli Örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 1044 -1056.
- Keskin, Ö. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)*, (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Kılıç, A. F., Yurdabakan, A., Kılıç, A., Özoğlu, M., & Gülabacı, M. (2015). *Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim* (E. Türk Ed.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı/Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Kırel, A. Ç. (2014). Tutum ve Tutum Değişimi. In S. Ünlü (Ed.), *Sosyal Psikoloji* (4. ed., pp. 74-75). T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını: Eskişehir.
- King, M. H. (1994). *Student Attitudes Toward Physical Education At The Intermediate School Level*, (Unpublished Master's Thesis), Memorial University of Newfoundland, Canada.
- Koca, C. ve AĞçı, F. H. (2006). An Examination of Self-Presentational Concern of Turkish Adolescents: An Example of Physical Education Setting. *Adolescence*, 41 (161), 185-197.
- Krouscas, J. A. (1999). *Middle School Students" Attitudes Toward A Physical Education Program*, Unpublished Doctoral Dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, Virginia.
- Kurt, T., Kılıç, M., Kılıç, M. N., Özbayraktar, F., Yücel, E., & Kıvanç, C. (2016). *Türk Spor Tarihi* (E. Han Ed. 1. ed.). Ankara: Devlet Kitapları.
- Küçük, Z. A. (2012). *İlköğretim Okul Yöneticilerinin Eğitime ve Eğitimin Amaçlarına İlişkin Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu
- Küçükbiş, H. F., & Eskiler, E. (2019). Fiziksel Aktivitelerde Sosyal Destek Ölçeği (Fasdö): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(2), 117-127.
- M.E.B. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği *T.C. Resmî Gazete*(28758), 5.
- M.E.B. (2018a). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı(Ortaokul-5-6-7-8)*. Retrieved October 28.2021 from <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=324>.
- M.E.B. (2018b). *Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı*. Retrieved October 28.2021 from <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334>.
- M.E.B. (2022). *Milli Eğitim İstatistikleri-Örgün Eğitim*. Ankara: Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- M.E.B. Resmi İnternet Sitesi(2022b). *Ortaöğretim Okul Türleri*.Retrieved. April.04.2022 from http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/09162636_Okul_Turleri.pdf.

- MacAuley, D. (1994). A History Of Physical Activity, Health And Medicine. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 87(1), 32-35.
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı. In K. Yılmaz & H. B. Memduhoğlu (Eds.), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (1. ed., pp. 3). Ankara: Pegem Akademi.
- Mendonça, G., Cheng, L. A., Me'lo, E. n. N., & Ju'nior, J. C. d. F. (2014). Physical Activity And Social Support İn Adolescents: A Systematic Review. *Oxford University Press*, 29(5), 822-839.
- Mendonça, G., & Júnior, J. C. d. F. (2015). Physical Activity And Social Support İn Adolescents: Analysis Of Different Types And Sources Of Social Support. *Journal Of Sports Sciences*, 33(18), 1942–1951. doi:10.1080/02640414.2015.1020842.
- Miko, H.-C., Zillmann, N., Ring-Dimitriou, S., Dorner, T. E., Titze, S., & Bauer, R. (2020). Auswirkungen Von Bewegung Auf Die Gesundheit. *Thieme*, 82(3), 184-195. doi:10.1055/a-1217-0549.
- Morgan, C. T. (2011). Psikolojiye Giriş (Prof. Dr. O. Aydın, Çev.). S. Karakaş & R. Eski (Editörler.), *Tutumlar ve Önyargı* (19. Baskı, S. 348). Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Morris, C. G. (2002). *Understanding Psychology (Psikolojiyi Anlamak)* (N. Sümer, Trans. H. B. Ayvaşık & M. Sayıl Eds. 1 ed.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Nakip, C. (2021). *Beden Eğitimi Öğretmenliği* (1 ed.). Ankara: İsem Yayıncılık.
- Oktaş, A. (2019). *Lise Öğrencilerinde Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutum ile Akademik Öz Yeterlik İlişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.
- Öncü, E. (2007). *Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları ve Beklentileri*. (Doktora Tezi), T.C. Gazi Üniversitesi / Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öncü, E., & Güven, Ö. (2011). Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 2837.
- Özbayraktar, F., Kurt, T., Yücel, E., Kıvanç, C., Han, A., & Kılıç, M. (2012). *Beden Eğitimi Bilimine Giriş* (M. N. Kılıç Ed. 3. ed.). Ankara: Devlet Kitapları.
- Özbek, S. (2019). *Fiziksel Aktivitelere Katılımı Engelleyen Faktörler Ölçeğinin Geliştirilmesi*. (Doktora Tezi), Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Özdamar, K. (1999). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özdemir, M. Ç. (2006). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hizmetleri.

- Özdenk, S. (2018). Beden Eğitimi Ve Spor, Faydaları, Önemi ve Sınıflandırılması. In H. Babacan & T. Soldatoviç (Eds.), *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar* (1. ed., pp. 77-90). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Özer, D., & Baltacı, G. (2008). *İş Yerinde Fiziksel Aktivite/ Physical Activity in Workplace* (Vol. 730). Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Beslenme ve Fiziksel Aktiviteler Daire Başkanlığı.
- Öztürk, M. (2005). *Üniversitede Eğitim-Öğretim Gören Öğrencilerde Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketinin Geçerliliği ve Güvenirliği ve Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özyalvaç, N. T. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Paffenbarger, R. S., Blair, S. N., & Lee, I.-M. (2001). A History Of Physical Activity, Cardiovascular Health And Longevity. *International Journal of Epidemiology*, 30(5), 1184-1192.
- Parlar, F. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatkınlıkları ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Pearson, R. (1990). *Counseling And Social Support: Perspectives And Practice*. California: Sage Publications.
- Peplau, L. A. (1985). Loneliness Research: Basic Concepts And Findings. In I. G. Sarason & B. R. Sarason (Eds.), *Social Support: Theory, Research and Applications* (Vol. 24). University of Washington Seattle, Washington, USA: Springer Science & Business Media.
- Plotnik, R. (2009). *Introduction to Psychology* (T. Geniş, Trans. S. D. Çifçi & H. Dağ Eds. 1. ed.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Polat, E. A. (2017). *Adölesanlarda Fiziksel Aktivite Anketi'nin Türkçe Versiyon, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Rodriguez, M. S., & Cohen, S. (1998). Social Support. In S. Cohen (Ed.), *Encyclopedia Of Mental Health* (Vol. 3, pp. 535-544): By Academic Press.
- Sakallı, N. (2001). Sosyal etkiler. Gmge Kitabevi.
- Sandler, I. (1981). Preliminary Development Of A Scale Of Social Support: Studies On College Students. *American Journal of Community Psychology*, 9(4), 435-447.
- Sarah, S. K. (2011). Social Support. In R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of Adolescence* (pp. 2810-2815). New York, NY: Springer New York.
- Sarıbaş, S., & Babadağ, G. (2015). Temel Eğitimin Temel Sorunları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 3(1), 18-34.

- Sarıdede Kaya, Ş. (2018). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), T.C. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Savaşır, V. A., Çeki, G., Çelik, S., & Keten, M. (1979). *Dördüncü Kalkınma Planı Gençlik ve Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Schwarzer, R., Knoll, N., & Rieckmann, N. (2003). *Introduction to Health Psychology*. England: Oxford.
- Scribner, S., & Cole, M. (1973). Cognitive Consequences of Formal and Informal Education. *American Association for the Advancement of Science, 182(4112)*, 553-559.
- Semerci, A. B., & Ergeneli, A. (2019). Tutumlar ve Kalıp Yargılar. In L. Bilgin & A. A. Cengiz (Eds.), *Davranış Bilimleri* (pp. 155-157). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Sezer, H. (2017). *Psikoloji*. Ankara: EKOYAY Eğitim Yayıncılık.
- SGB. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı*. Ankara: Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Sorias, O. (1988). Yaşam Stresine Karşı Koruyucu Olarak Sosyal Destekler. *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 27(3)*, 805-811.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim Felsefesi* (7 ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şengül, Y. (2016). *Sınıf Düzeylerine Göre Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yatınlıklarının İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (7. ed.). Boston: Pearson.
- Taşdemir, N. (2019). *Öğrencilerin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ağrı İli Hamur İlçesi Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- TBMM. (1973). 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu. *T.C. Resmî Gazete, 12(5)*, 2342
- TBMM. (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası *T.C. Resmî Gazete, 5(22)*, 3.
- TBMM. (2011). *Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Ankara: T.C. Resmi Gazete Retrieved May 31.2022 22:07.from <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>.
- TBMM. (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yönetmeliği*. Ankara: T.C. Resmi Gazete.
- TDK, Resmi İnternet Sitesi, (2021). Eğitim. Web Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> .
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanırlılıkları ve Algıladıkları Sosyal Destek Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(29)*, 1-11.

- Tezcan, M. (1984). *Eğitim Sosyalajisi/Kuram ve Sorunlar* (3. Baskı, S. 4). Ankara: ağ Matbaası.
- Topkaya, N., & Kavas, A. B. (2015). Perceived Social Support, Life Satisfaction, Attitudes Towards Psychological Help And Intention To Seek Help: A Model Study *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(2), 979-996.
- Traş, Z., & Arslan, E. (2013). Ergenlerde Sosyal Yetkinliğin, Algılanan Sosyal Destek Açısından İncelenmesi. *Elementary Education Online*, 12(4), 1133-1140.
- TTK. (2018). Beden Eğitimi ve Oyun dersi ğretim Programı. Retrieved. May 05.2022 22:30 from <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=443>
- TTK. (2018b). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri Haftalık Ders izelgesi*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Retrieved. May 05.2022 22:45 from https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf.
- TTK. (2021). *İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders izelgesi*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Retrieved. April.18.2022 22:15 from http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093950_ilkogretim-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf.
- TTK. (2021b). *İmam Hatip Ortaokulu Haftalık Ders izelgesi*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.Retrieved. April.18.2022 22:15 from http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19093907_imam-hatip-ortaokulu-hdc-karar-ve-eki-2022-2023.pdf.
- TTK. (2021c). *Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders izelgesi*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Retrieved.April.18.2022 22:35 from http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/19094445_Ortaoyretim-hdc-2022-2023.pdf.
- Turgut, M. F., & Baykul, Y. (2013). *Eğitimde lme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Türkmen, M. (2013). Erken Cumhuriyette Beden Eğitimi ve Sporun İdeolojik Temelleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 729-740.
- Usluoğlu, M., Beyazıt, E., Küühsabaşı, H., Soner, A., & Kaya, S. (2019). *Beden Eğitimi ve Spor ğretmenliği*. Ankara: Benim Hocam Yayıncılık.
- Vietze, D. (2011). Social Support Encyclopedia of Adolescence. *Elseiver Pres*, 2, 341-351.
- Vural, . F. (2019). *Ortaokul ğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Değerlerinin İncelenmesi*. (Yüksel Lisans Tezi), Amasya Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Amasya.

- Wersch, A. V., Trew, K., & Turner, I. (1992). Post-Primary School Pupils' Interest In Physical Education: Age And Gender Differences. *The British Psychological Society*, 62(1), 56-72.
- WHO. (2009). *Global Health Risks*. Retrieved. April.18.2022 from Switzerland(Geneva): https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44203/9789241563871_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Yağcı, İ. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yalçın, K. Y., & Kazak, Ö. O. (2019). *Beden Eğitimi ve Spor Tarihi* (A. Ersoy Ed.). Ankara: Devlet Kitapları - Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yanık, M. ve Çamlıyer, H. (2015). Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları İle Okula Yabancılaşma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi*, 1(1), 9-19.
- Yarar, B. (2014). Osmanlıdan Cumhuriyete Geçiş Süreci ve Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiyesinde Modern Sporun Kuruluşu. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(21), 301-317.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *Istanbul University Journal of the School of Business*, 46(Special Issue), 74-85.
- Yavuz, M. (2008). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. In M. Gürsel & M. Hesapçıoğlu (Eds.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (4. ed., pp. 14-17). Konya: Eğitim Akademi Yayınları.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 81-87.
- Yıldırım, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, 10(1), 3-16.
- Yıldırım, İ., & Yetim, A. A. (1996). Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3), 36-43.
- Yıldız, E. (2018). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Bala İlçesi Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, K. (2009). Eğitimin Temel Kavramları. In H. B. Memduhoğlu & K. Yılmaz (Eds.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (pp. 3). Ankara: Pegem Akademi.
- Yılmaz, R. (2021). *Ortaokullarda Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları (Erzurum İl Örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Yücel, C. (2010). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. In C. Celep (Ed.), *Eğitim Bilimlerine Giriş* (3. ed., pp. 2). Ankara: Anı Yayıncılık

- Yücel, M., & Demirel, Y. (2017). Sosyal Destek Ve Psikolojik Güçlendirmenin Duygusal Tükenmişlik Üzerine Etkisi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 310-321.
- Zeng, H. Z., Hipscher, M., & Leung, R. W. (2011). Attitudes Of High School Students Toward Physical Education And Their Sport Activity Preferences. *Journal of Social Sciences*, 7(4), 529-537. doi:10.3844/jssp.2011.529.537.
- Zengin, S. (2013). *Çocuk Ve Gençlik Merkezlerinde Hizmet Alan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri İle Benlik Saygılarının İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

EKLER

Ek-1 Kişisel Bilgi Formu

Kıymetli Öğrenciler;

Bu anket formu “ Farklı Nitelikteki Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Düzeyleri İle Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Anketteki sorulara vereceğiniz samimi ve objektif cevaplarınız bizim için çok önemlidir. Toplanan veriler sadece bu çalışmada bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Aşağıdaki her soruya kendi kişisel durumunuza uygun cevap seçeneğini çarpı X işareti ile işaretleyiniz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Katkılarınız ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Muhammed BADEMLİ

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz?

Kadın Erkek

2- Yaşınız?

14 yaş ve altı 15 yaş 16 yaş 17 yaş 18 yaş ve üstü

3- Okulunuzun adı nedir?

Meram Anadolu Lisesi
 Konevi Anadolu Lisesi
 Konya Spor Lisesi
 Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
 Selçuklu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
 Hocacihan Anadolu İmam Hatip Lisesi
 Mahmut Sami Ramazanoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi

4- Öğrenim gördüğünüz sınıf düzeyi nedir?

Hazırlık sınıfı 9. Sınıf 10. Sınıf 11. Sınıf 12. Sınıf

5- Okulunuzda spor salonu var mı?

Evet, var Hayır, yok

6- Okulunuzda beden eğitimi derslerini ve sportif aktiviteleri genellikle nerede yapıyorsunuz?

Spor salonunda Okul bahçesinde Sınıfta

7- Okulunuzda oluşturulan takımlarda ya da spor kulüplerinde sporcu olarak görev alıyor musunuz?

Evet Hayır

8- Okuldan sonraki boş zamanlarda spor yapıyor musunuz?

Evet Hayır

9- Ailenizin bir aylık gelir durumu sizce nasıl?

Düşük Orta Yüksek

10- Ailenizde sporla ilgilenen (sporcu, antrenör veya izleyici) var mı?

Hayır, yok Evet, var

Ek-2

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İÇİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sayın öğrenci,

Aşağıda beden eğitimi dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlenin karşısında beş cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, o cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Cevap verirken de sadece haftalık ders programınız dâhilindeki beden eğitimi dersle göz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

1=Kesinlikle Katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum 5= Kesinlikle Katılıyorum

1. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	(1) (2) (3) (4) (5)
2. Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissederim.	(1) (2) (3) (4) (5)
3. Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
11. Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymama sağlıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
17. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
19. Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.	(1) (2) (3) (4) (5)
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)

Ölçüm Aracı (Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği-FASDÖ)

<i>(Size en uygun ifadeyi 0'dan 3'e kadar puanlayarak işaretleyiniz.)</i>					FİZİKSEL AKTİVİTELERDE SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ (FASDÖ)
Ebeveynleriniz (Anneniz veya Babanız) Sıradan Bir Haftada Ne Sıklıkla;	HIÇ	NADİREN	SIK, SIK	HER ZAMAN	
Sizi fiziksel aktivitede bulunmaya teşvik ediyor?	0	1	2	3	
Sizinle birlikte fiziksel aktiviteler yapıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivitede bulduğunuz yere bırakıyor ya da oraya ulaşmanızı sağlıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivite yaparken izliyor?	0	1	2	3	
Sizin fiziksel aktivitelerinizi güzel bir şekilde yaptığınızı söylüyor?	0	1	2	3	
Arkadaşlarınız Sıradan Bir Haftada Ne Sıklıkla;					
Sizi fiziksel aktivitede bulunmaya teşvik ediyor?	0	1	2	3	
Sizinle birlikte fiziksel aktiviteler yapıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivitede bulduğunuz yere bırakıyor ya da oraya ulaşmanızı sağlıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivite yaparken izliyor?	0	1	2	3	
Sizin fiziksel aktivitelerinizi güzel bir şekilde yaptığınızı söylüyor?	0	1	2	3	

Ölçüm Aracı (Fiziksel Aktivitelere Sosyal Destek Ölçeği-FASDÖ)

<i>(Size en uygun ifadeyi 0'dan 3'e kadar puanlayarak işaretleyiniz.)</i>					FİZİKSEL AKTİVİTELERDE SOSYAL DESTEK ÖLÇEĞİ (FASDÖ)
Ebeveynleriniz (Anneniz veya Babanız) Sıradan Bir Haftada Ne Sıklıkla;	HIÇ	NADİREN	SIK, SIK	HER ZAMAN	
Sizi fiziksel aktivitede bulunmaya teşvik ediyor?	0	1	2	3	
Sizinle birlikte fiziksel aktiviteler yapıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivitede bulduğunuz yere bırakıyor ya da oraya ulaşmanızı sağlıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivite yaparken izliyor?	0	1	2	3	
Sizin fiziksel aktivitelerinizi güzel bir şekilde yaptığınızı söylüyor?	0	1	2	3	
Arkadaşlarınız Sıradan Bir Haftada Ne Sıklıkla;					
Sizi fiziksel aktivitede bulunmaya teşvik ediyor?	0	1	2	3	
Sizinle birlikte fiziksel aktiviteler yapıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivitede bulduğunuz yere bırakıyor ya da oraya ulaşmanızı sağlıyor?	0	1	2	3	
Sizi fiziksel aktivite yaparken izliyor?	0	1	2	3	
Sizin fiziksel aktivitelerinizi güzel bir şekilde yaptığınızı söylüyor?	0	1	2	3	